

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

กองทัพอากาศกับความมั่นคงของชาติ
และสิทธิเสรีภาพของกำลังพลตามระบอบประชาธิปไตย

จัดทำโดย พลอากาศเอก แอร์บูล สุทธิวรรณ
รหัส ๙๐๙๕๒

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

พิทักษ์

สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

รักษา

ผลประโยชน์ของชาติ และสนับสนุน
ภารกิจเพื่อช่วยเหลือประชาชน

พัฒนา

ขีดความสามารถ ๓ มิติ
(AIR, CYBER, SPACE)
และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

สานต่อ

งานทุกด้านนำไปสู่กองทัพอากาศ
ที่ปฏิบัติภารกิจอย่างชาญฉลาด และมีความยั่งยืน
(SUSTAINABLE SMART AIR FORCE)

พล.อ.อ. แอร์บูล สุทธิวรรณ
ผู้บัญชาการทหารอากาศ

คำนำ

เอกสารวิชาการชุดนี้มีภาพสารัตถะที่สำคัญเกี่ยวกับกองทัพอากาศกับความมั่นคงของชาติ และสิทธิเสรีภาพของกำลังพลทหารอากาศตามระบอบประชาธิปไตย โดยมีกรอบแนวคิดหลัก คือ การสื่อสารชุดความคิดและกรอบความจริงในองค์กรหลักด้านความมั่นคงของชาติ คือ กองทัพอากาศ ที่รับผิดชอบแผนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงและการรักษาเอกราช ด้วยอาวุธ และยุทธโศปกรณ์ที่เข้มแข็ง นำสมัยมากที่สุดแห่งหนึ่งในอาเซียน แต่สิ่งสำคัญมากในการทำหน้าที่ตามภารกิจของกองทัพอากาศ ให้เข้มแข็ง มั่นคง และรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ คือ กำลังพลหรือข้าราชการทุกนายของกองทัพอากาศ ตั้งแต่พลทหารทุกคนจนถึงนายพลทุกนาย ล้วนเป็นสินทรัพย์อันทรงคุณค่ายิ่งที่ผู้บังคับบัญชาาระดับสูง ในกองทัพอากาศต้องให้คุณค่าและเห็นความสำคัญสูงสุด

ทหารอากาศทุกหมู่เหล่า ทุกสายวิทยาการแห่งความชำนาญและความสามารถ คือ บุคลากร ผู้ซึ่งเสียสละทุ่มเทแรงกาย แรงใจ เพื่อตอบสนองคุณของแผ่นดิน ด้วยการทำหน้าที่ของตนแต่ละคน อย่างทุ่มเท ทั้งความรู้ความสามารถ ด้วยอุดมการณ์และจิตวิญญาณแห่งความเป็นทหารอาชีพ ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความหวงแหนผืนแผ่นดินไทย ถ้วนทั่วทุกตารางนิ้ว ทั้งบนพื้นปฐพี ห้วงน้ำแห่งท้องทะเล ห้วงนภาอากาศ และห้วงอวกาศ ในความรับผิดชอบของกองทัพไทยและกองทัพอากาศไทย ในการปฏิบัติภารกิจ บทบาท หน้าที่ ของกำลังพลทหารอากาศทุกนาย นอกเหนือจากการวางตนปฏิบัติตัวให้อยู่ในกรอบวินัยความเป็นทหารอาชีพ จริยธรรม จรรยาบรรณ และมารยาทของทหารแล้ว ทหารอากาศทุกคน ยังต้องวางตัวปฏิบัติตนในกรอบของความเป็นประชาชน ความเป็นพลเมืองที่ดีของแผ่นดิน ที่เคารพและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติ และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างเคร่งครัด และคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ในกรอบของความเป็นประชาชน พลเมืองควบคู่ไปกับการกำกับด้วยแบบธรรมเนียมทหาร วินัยทหาร และค่านิยมหลักของกองทัพอากาศ (Royal Thai Air Force Core Values) ในความเป็นทหารอากาศอาชีพอีกด้วย

พลอากาศเอก แอร์บูล สุทธิวรรณ

รหัส ๙๐๙๕๒

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	๑
กองทัพอากาศ : พันธกิจ บทบาท หน้าที่	๓
หน้าที่กองทัพอากาศ	๕
กองทัพอากาศกับกำลังพลทหารอากาศ	๖
กองทัพอากาศกับบทบาทด้านความมั่นคงของชาติ	๙
ความหมายของพลเมือง	๑๗
แนวปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตย	๒๐
พฤติกรรมของพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย	๒๑
หน้าที่ของพลเมืองตามหลักธรรม	๒๒
หน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ	๒๔
การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย	๒๔
หน้าที่ของรัฐ : สิทธิ เสรีภาพของประชาชน	๒๖
แนวทางการปกครองบังคับบัญชากำลังพลทหารอากาศ	๒๘
ประชาธิปไตยในสังคมทหาร	๓๓
ประชาธิปไตยกับการปกครองบังคับบัญชา	๓๖
ประชาธิปไตยของกำลังพลทหารอากาศ.....	๓๙
การบริหารกำลังพลกองทัพอากาศตามหลักนิติธรรม	๔๑
ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง พ.ศ. ๒๕๙๙	๔๔
จริยธรรมและจรรยาบรรณของทหารอาชีพ	๔๖
บทสรุป	๕๑
บรรณานุกรม.....	๗๔

กองทัพอากาศกับความมั่นคงของชาติ และสิทธิเสรีภาพของกำลังพลตามระบอบประชาธิปไตย

พลอากาศเอก แอร์บูล สุทธิวรรณ^๑

บทนำ

กองทัพอากาศของกองทัพไทยของประชาชนคนไทยทั้งชาติผู้เป็นเจ้าของประเทศทั้งแผ่นดิน เป็นองค์กรหลักด้านความมั่นคงของชาติใน ๓ เหล่าทัพของหน่วยงานสำคัญในการดูแลพิทักษ์รักษา เอกราชและอธิปไตยของชาติ ดูแลเสรีภาพและความมั่นคงเชิงองค์รวมของแผ่นดิน (Comprehensive Security) องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้กองทัพอากาศได้ปฏิบัติพันธกิจ หน้าที่ได้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ คือ บุคลากรที่เป็นกำลังพลหรือข้าราชการทหารอากาศทุกคน ตั้งแต่พลทหารทุกคน ถึงนายพลทุกนาย ล้วนมีความสำคัญต่อการทำหน้าที่สำคัญยิ่งของชาติ ด้วยการรักษาเอกราช อธิปไตยของชาติ การดูแลผลประโยชน์ของชาติ รวมถึงงานด้านความมั่นคงในทุกมิติ คือ ความมั่นคงของชาติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม วิทยาการเทคโนโลยี ความมั่นคงของมนุษย์ และการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทุกด้านเช่นกัน

ทหารอากาศทุกคนจึงต้องเป็นผู้มีความพร้อมที่จะวางตัวปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความรู้ความสามารถ ทักษะประสบการณ์ สมรรถนะและศักยภาพความพร้อมในหลากหลายด้าน รวมถึงต้องมีแบบแผนความประพฤติที่เป็นแบบธรรมเนียมควบคุมพฤติกรรมการปฏิบัติตนในสังคม ของความเป็นทหารอาชีพให้อยู่ในทำนองคลองธรรมของความเป็นพลเมือง กอปรกับการมีกฎหมาย ข้อบังคับให้ประพฤติดนในฐานะของความเป็นราษฎรของแผ่นดิน เป็นประชาชนพลเมืองของชาติอีก กรอบหนึ่งด้วย วิถีชีวิตหรือแนวทางการดำเนินชีวิตของกำลังพลหรือข้าราชการทหารอากาศ ในกรอบของการแสดงออกถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ความเป็นทหารอาชีพและความเป็นพลเมืองดีของแผ่นดิน จึงมีข้อความที่สามารถอธิบายได้ในเอกสารวิชาการชุดนี้

^๑ พลอากาศเอก แอร์บูล สุทธิวรรณ. เกิด ๖ มีนาคม ๒๕๐๔. โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๑. โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๔๐. วิทยาลัยการทัพอากาศ รุ่นที่ ๔๔. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๗. นักบริหารการงบประมาณระดับสูง. นักบริหาร ยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับสูง รุ่นที่ ๑๐. ผู้บังคับการกองบิน ๖. ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ ไทย/ สิงคโปร์. รองปลัดบัญชาทหารอากาศ. ปลัดบัญชาทหารอากาศ. ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพอากาศ. ผู้บัญชาการทหารอากาศ.

สาระสำคัญของเอกสารวิชาการชุดนี้ เป็นการนำเสนอภาพรวมของกองทัพอากาศ ในด้านพันธกิจ บทบาท หน้าที่ งานด้านความมั่นคง ชุดคำอธิบายเกี่ยวกับความเป็นประชาชน และความเป็นพลเมืองของประเทศ แนวปฏิบัติในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมถึงหน้าที่ของความเป็นประชาชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ

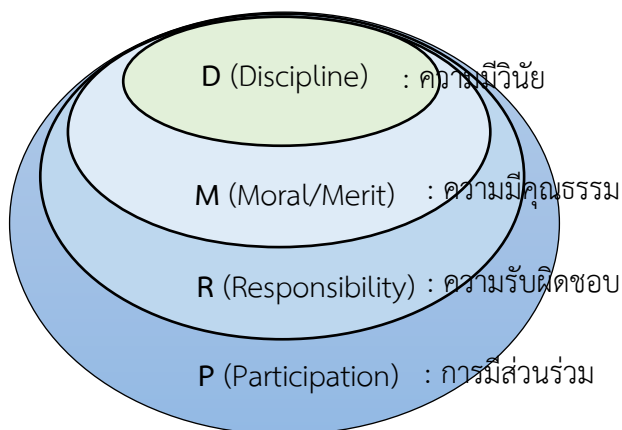
ลำดับต่อมาเป็นการนำเสนอบทบาทหน้าที่ขององค์กรภาครัฐเกี่ยวกับการดูแลให้สิทธิ เสรีภาพ แก่ประชาชนในแต่ละด้าน รวมถึงกองทัพอากาศที่มีบทบาทหน้าที่ดูแลปกครองบังคับบัญชากำลังพล ทหารอากาศ ตามพระราชบัญญัติการปกครองในหน่วยงานราชการ อธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของ กองทัพอากาศกับยุทธศาสตร์ชาติและความมั่นคงแห่งชาติ และสาระสำคัญเกี่ยวกับความเป็น ประชาธิปไตยกับสังคมทหาร ประชาธิปไตยกับภารกิจการปกครองบังคับบัญชาทั้งในหน่วยและ นอกหน่วย ตลอดจนข้อบังคับกระทรวงกลาโหมเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ ของกำลังพลทางการเมืองและ การบริหารกำลังพลด้วยหลักนิติธรรมในกองทัพอากาศ

ช่วงท้ายก่อนสรุปมีสาระสำคัญเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพทางทหารต้องวางตัวปฏิบัติตนอย่างไร ในความเป็นผู้มีจรรยาบรรณที่ยึดมั่นในอุดมการณ์และจิตวิญญาณที่จดจ่ออยู่กับ “ชาติ เกียรติ วินัย กล้าหาญ” ตลอดจนข้อความที่เกี่ยวข้อกับกองทัพอากาศกับการให้กำลังพลได้มีการแสดงออกภายใต้ กรอบของสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และวินัยความเป็นทหาร ที่สอดคล้องกับหลักแห่งการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยที่ทหารควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงออกและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยในหน่วยทหารในกองทัพควรเป็นประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ มีคุณค่า และมีคุณธรรม เป็นประชาธิปไตยที่พัฒนาแล้ว ทั้งในส่วนของหลักการ กระบวนการ และผู้ปฏิบัติ โดยมีคุณสมบัติและสาระสำคัญเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยที่

๑. มีวินัย (Discipline)
๒. มีคุณธรรม/จริยธรรม (Moral/Merit)
๓. มีความรับผิดชอบ (Responsibility)
๔. มีส่วนร่วมครบวงจร (Total Participation)

หลอมรวมเป็นแผนภาพกรอบแบบจำลองของความเป็นประชาธิปไตยในกองทัพ ที่เรียกว่า “The DMRP Model” ดังภาพ

แผนภาพ : แบบจำลองของความเป็นประชาธิปไตยในกองทัพ

กองทัพอากาศ : พันธกิจ บทบาท หน้าที่

กองทัพอากาศเป็นองค์การของกระทรวงกลาโหมที่ถูกก่อตั้งขึ้นมาตามกฎหมาย^๒ มีคุณลักษณะเฉพาะในการให้บริการสาธารณะ (ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อย ประโยชน์สุข ความยุติธรรม) เป็นผลผลิตระดับคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับกำลังทางอากาศหลากหลายมิติแห่งยุคสมัยที่เป็นโลกาภิวัตน์ มีธรรมชาติในมิติที่เกี่ยวกับอากาศและอวกาศเป็นหลักใหญ่ ทั้งนี้กองทัพอากาศต้องปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามที่ “รัฐธรรมนูญ หมวด ๕ มาตรา ๕๒” บัญญัติไว้^๓ โดยปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีภารกิจที่สำคัญ คือ การเตรียมและใช้กำลังในมิติอากาศ (Air Domain) มิติอวกาศ (Space Domain) รวมถึงมิติไซเบอร์ (Cyber Domain) เป็นหลักตามกฎหมายกำหนด ดังนั้นข้าราชการทหารอากาศในกองทัพอากาศ จึงต้องถูกสร้างขึ้นมาจากบทแห่งกฎหมายให้เป็นทหารอากาศมืออาชีพ โดยอาจ มีบุคลากรประเภทอื่นภายนอกกองทัพอากาศปะปนอยู่บ้าง แต่ทั้งหมดก็ต้องยึดกฎเกณฑ์ กติกาความเป็นทหารอากาศตามหน้าที่ทหารและตามหน้าที่กระทรวงกลาโหมที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

^๒ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖, มาตรา ๓, หน้า ๑.

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐. หมวด ๕. มาตรา ๕๒, หน้า ๑๔.

ผลผลิตคุณภาพที่กองทัพอากาศต้องสร้างและส่งให้กับสาธารณะในรูปแบบการให้บริการแก่สาธารณะให้เป็นไปตามกฎหมาย คือ ชีตความสามารถและความพร้อมที่เหนือกว่า ซึ่งหมายถึงพลังอำนาจที่เหนือกว่าใครในบริบทตามยุคสมัยที่ควรจะเป็นในการเผชิญภัยคุกคามและเอาชนะความท้าทายที่สอดคล้องกับความต้องการอย่างพอเพียงของประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมายที่เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีเยี่ยมของการอยู่รอดปลอดภัย ซึ่งข้าราชการทหารอากาศทุกคนต้อง (ร่วมกัน) สร้างผลผลิตด้านบริการสาธารณะที่เป็นผลผลิตคุณภาพดังกล่าวสู่ประเทศชาติ ให้นำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เป็นปัจจุบันและกำลังจะเป็นในอนาคต ซึ่งประเด็นสำคัญเหล่านี้คือความสำคัญสูงสุด ที่ข้าราชการทหารอากาศในกองทัพอากาศต้องเพียรพยายามดำเนินงานตามขอบเขตหน้าที่ที่รับผิดชอบตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มกำลังความสามารถ

ข้าราชการทหารอากาศจึงจำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติ และ/หรือจะต้องถูกควบคุมชีตความสามารถ ควบคุมชีตสมรรถนะให้เป็นไปตามธรรมชาติของกำลังทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ โดยแต่ละคนจะได้รับการปฏิบัติงานรายบุคคลตามแต่ชีตความสามารถและสิทธิที่พึงได้ของแต่ละคน ให้เป็นไปตามกรอบของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กำลังทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ มีความเคลื่อนไหวสูงตามสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง การขับเคลื่อนกองทัพอากาศจึงจำเป็นต้องขับเคลื่อนตนเองไปด้วยความรวดเร็ว ความถูกต้อง และความแม่นยำ ข้าราชการทหารอากาศในกองทัพอากาศทุกคนจึงต้องมีส่วนร่วมด้วยกันทุกคน และต้องมีระบบการปกครองบังคับบัญชา บริหารจัดการ และทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบคุณลักษณะ

เฉพาะของกองทัพอากาศด้วยเช่นกัน เพื่อให้ทุกคนสามารถทำหน้าที่ขับเคลื่อนกองทัพอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นั่นหมายความว่า ข้าราชการทหารทั้งหมดนั้นต้องทำหน้าที่ขับเคลื่อนกองทัพอากาศภายใต้กรอบแห่งกฎหมาย การใช้และยึดถือกฎหมายอย่างถูกต้องเคร่งครัดในการขับเคลื่อนทุกบริบทของกองทัพอากาศ ภายใต้การใช้กฎหมายเป็นเกณฑ์

กำหนดความรับผิดชอบของข้าราชการทหารอากาศทุกคน เพื่อให้กองทัพอากาศสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการก่อตั้ง ในการนี้กองทัพอากาศจะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะเฉพาะสอดคล้องกับหน้าที่ที่ได้รับมอบ มีหน้าที่ ภารกิจที่สอดคล้องกับยุคสมัยแห่งโลกาภิวัตน์ และนั่นรวมถึงต้องใช้และยึดถือกฎหมายที่มีผลบังคับกับทหารอากาศทุกคน

อย่างเคร่งครัด และยังสอดคล้องกับสถานการณ์ ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ของแต่ละบุคคล ทั้งในการปฏิบัติหน้าที่และการรับสิทธิภายใต้สิทธิ เสรีภาพ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และภายใต้ขีดความสามารถและขีดสมรรถนะของข้าราชการทหารอากาศแต่ละบุคคล เพื่อให้ข้าราชการทหารอากาศทุกคนสามารถทำหน้าที่เป็นจักรกลคุณภาพสำหรับการทำหน้าที่ขับเคลื่อนกองทัพอากาศได้

เครื่องมือทางกฎหมายที่ถูกนำมาใช้ในกองทัพอากาศ ได้แก่ หน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้กำลังพลกองทัพอากาศมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การปกครองบังคับบัญชาประกอบด้วยหลักนิติธรรม ผู้นำและการสร้างผู้นำสูงสุดขึ้นมาด้วยหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วมของข้าราชการทหารอากาศทุกคน การมีองค์กรรักษาการบังคับใช้กลไกกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ จารีตประเพณี ธรรมเนียมทหารอากาศ การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีภายใต้การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA)

หน้าที่กองทัพอากาศ

กองทัพอากาศเตรียมและใช้กำลังกองทัพอากาศตามบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนด โดยทุกหน่วยงานภายในกองทัพอากาศต้องยึดถือการปฏิบัติภารกิจและการพัฒนาหน่วยให้เป็นไปตามหลักนิยามกองทัพอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๒

แผนการทัพอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๒ ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๓) และแผนการพัฒนายุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

กองทัพอากาศในฐานะที่เป็นองค์การตามกฎหมายภายใต้กระทรวงกลาโหมในลักษณะเฉพาะ ซึ่งต้องถูกขับเคลื่อนโดยข้าราชการทหารอากาศทุกคนนั้น ต้องมี “ผลผลิต” ด้านการให้บริการสาธารณะ ที่มี “คุณภาพ” ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ดังนี้

๑. ปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘ กำหนดอำนาจหน้าที่ ซึ่งต้องปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วง สามารถใช้กำลังและดำรงขีดความสามารถ ความพร้อมของกำลังทหารอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็นความสำคัญสูงสุด

๒. ปฏิบัติภารกิจของกองทัพอากาศ คือ เตรียมกำลังทางอากาศ อวกาศ ไซเบอร์ กับใช้ กำลังทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ ในภารกิจ พื้นฐานตามพันธกิจของกองทัพอากาศ เพื่อให้ เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม

๓. ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักด้านกำลังทาง อากาศ อวกาศ และไซเบอร์ ของประเทศ

๔. ดำรงความเป็นกำลังทางอากาศ อวกาศ

และไซเบอร์ ชั้นเลิศที่มีเทคโนโลยีเป็นฐาน

กองทัพอากาศกับกำลังพลทหารอากาศ^๔

กำลังพลทหารอากาศ คือ ต้นทุนสำคัญที่สุดของกองทัพอากาศทำหน้าที่สร้าง “ผลผลิต” ที่มี “คุณภาพ” ในนามของกองทัพอากาศ เพื่อมอบให้กับกระทรวงกลาโหม ดังนั้นกองทัพอากาศซึ่งถือเป็นหน่วยงานขึ้นตรงของกระทรวงกลาโหม เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของ กระทรวงกลาโหม ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

๑. พิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คือ ต้องทำหน้าที่ป้องกันประเทศ ด้วยขีด ความสามารถและความพร้อมในมิติทางอากาศ มิติอวกาศ และมิติไซเบอร์ ด้วยขีดความสามารถที่สอดรับ

^๔พลอากาศโท มานิต วงวาทย์. นิติธรรมในกองทัพอากาศ. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย, รุ่นที่ ๖, วิทยาลัยการรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. พ.ศ. ๒๕๖๑.

กับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ปฏิบัติโดยลำพังหรือภายใต้การปฏิบัติการร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๒. พื้ทักษ์ รักษา ปกป้อง และสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ คือ ต้องมีขีดความสามารถพิเศษและความพร้อมในภารกิจพิเศษที่ถูกกำหนดไว้โดยรัฐธรรมนูญ ต้องสามารถสนับสนุนภารกิจราชการในพระองค์ตามที่ได้รับแจ้งจากส่วนราชการในพระองค์ด้วยศักยภาพสูงสุด

๓. ปราบปรามการกบฏและการจลาจล คือ ต้องปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบสันติสุข ทั้งปฏิบัติโดยลำพัง หรือภายใต้การปฏิบัติการร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งกองทัพอากาศจะต้องมีจำนวนกำลังพลทหารอากาศที่เพียงพอโดยฝึกศึกษาให้มีคุณสมบัติและขีดความสามารถในการรักษาความสงบเรียบร้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. สนับสนุนภารกิจของรัฐในการพัฒนาประเทศ คือ สถาปนาวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และนำวิทยาการทางด้านวิศวกรรม อากาศยาน อวกาศ และไซเบอร์ ให้กำลังพลทหารอากาศที่เกี่ยวข้องเป็นผู้นำองค์ความรู้ด้านนี้ ถือเป็นหน้าที่หลักสำคัญประการหนึ่งของกองทัพอากาศ ในกรณีนี้กองทัพอากาศจะต้องเตรียมการใช้ขีดความสามารถกำลังทางอากาศ

อวกาศ และไซเบอร์ ที่มีอยู่ในครอบครองไปช่วยในการขับเคลื่อนการก้าวเดินของยุทธศาสตร์ชาติโดยถือเป็นหน้าที่รอง ทั้งนี้ภายใต้การปฏิบัติการร่วมกับทุกภาคส่วน (Military-Civilian Co-Operations)

๕. ป้องกันและแก้ไขปัญหากจากภัยพิบัติและการช่วยเหลือประชาชน คือ ใช้ขีดความสามารถทางอากาศ และอวกาศ ในการจัดทำข่าวกรองจากการลาดตระเวนและเฝ้าตรวจ (Intelligence Reconnaissance & Surveillance : ISR) รวมทั้งขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางอากาศ ได้แก่ การค้นหาและช่วยชีวิต

การลำเลียงทางอากาศกับการปฏิบัติการภาคพื้น เช่น การรักษาพยาบาล การจัดตั้งโรงพยาบาลสนาม เป็นต้น ทั้งนี้โดยปฏิบัติการตามลำพังหรือปฏิบัติการร่วมกับทุกภาคส่วน

อย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่กองทัพอากาศที่ปฏิบัติการกิจได้อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน (Sustainable Smart Air Force) ทั้งนี้โดยปฏิบัติการตามลำพังหรือปฏิบัติการร่วมกับทุกภาคส่วน

๗. การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม คือ ใช้ขีดความสามารถทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ ปฏิบัติการทางด้านกิจการพลเรือนตามภารกิจและหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้โดยปฏิบัติการตามลำพังหรือปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานอื่น ซึ่งกองทัพอากาศจะต้องมีจำนวนกำลังพลทหารอากาศที่มีความรู้ความเข้าใจ เข้าถึง พัฒนางานเกี่ยวกับการปฏิบัติการด้านกิจการพลเรือน ซึ่งกองทัพอากาศจะต้องมีจำนวนกำลังพลทหารอากาศที่เพียงพอ โดยการฝึกศึกษาให้มีคุณสมบัติและขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจด้านกิจการพลเรือนได้อย่างมืออาชีพ

๘. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมาย กำหนดหรือตามมติคณะรัฐมนตรี คือ ใช้ขีดความสามารถทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ ในการปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้โดยปฏิบัติการตามลำพังหรือปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๙. เตรียมกำลังและใช้กำลังตามที่ กองทัพอากาศกำหนด คือ สร้างกลไกการปฏิบัติการ กลไกการปฏิบัติงาน เตรียมทรัพยากรและใช้กำลังตามแผนการใช้กำลังกองทัพอากาศสำหรับการป้องกันประเทศ ซึ่งกองทัพอากาศต้องมีกำลังพลทหารอากาศดังกล่าวจำนวนเพียงพอ โดยกำลังพลทหารอากาศแต่ละคนจะต้องมีคุณสมบัติตามกฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

๑๐. เป็นเจ้าภาพหลักด้านกำลังทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ ของประเทศ คือ แหล่งสถาปนาองค์ความรู้ สร้างเทคโนโลยี สร้างนวัตกรรมทางด้านกำลังทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ ที่เป็นแหล่ง

มาตรฐานด้านกำลังทางอากาศ อวกาศและไซเบอร์ของประเทศ ทั้งนี้ภายใต้การปฏิบัติงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ซึ่งกองทัพอากาศจะต้องมีจำนวนกำลังพลทหารอากาศที่มีความรู้ สามารถเข้าใจ เข้าถึง พัฒนางานเกี่ยวกับการแสดงศักยภาพในการเป็นเจ้าภาพหลักด้านกำลังทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ โดยกองทัพอากาศต้องมีกำลังพลทหารอากาศดังกล่าวในจำนวน

เพียงพอ ซึ่งกำลังพลทหารอากาศแต่ละคนต้องมีคุณสมบัติตามกฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

๑๑. เป็นกำลังทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ ที่มีเทคโนโลยีเป็นฐานราก คือ เป็นกำลังทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ ซึ่งรวมไปถึงการพัฒนาเทคโนโลยีฐานรากจากวิทยาศาสตร์ ซึ่งเทคโนโลยีฐานรากทั้งหมดนี้ จะต้องถูกสนธิบูรณาการกันในหลายสายวิทยาการ โดยมีผลผลิตออกมาในรูปของนวัตกรรมที่ทันสมัย ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง ซึ่งกองทัพอากาศจะต้องมีจำนวนกำลังพลทหารอากาศที่มีความรู้ สามารถเข้าใจ เข้าถึง พัฒนางานเกี่ยวกับเทคโนโลยีฐานราก วิทยาศาสตร์ทางธรรมชาติ โดยกองทัพอากาศต้องมีกำลังพลทหารอากาศดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ ซึ่งกำลังพลทหารอากาศแต่ละคนต้องมีคุณสมบัติตามกฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

กองทัพอากาศกับบทบาทด้านความมั่นคงของชาติ

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ^๕

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตยมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายใน

^๕ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : ความมั่นคงศึกษายุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง, ราชกิจจานุเบกษา เรื่องยุทธศาสตร์ชาติ.

และภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนาระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาโลกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รับรู้ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการพัฒนาสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (๔) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (๕) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๖) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยแต่ละยุทธศาสตร์มีการกำหนดเป้าหมายและประเด็นการพัฒนา

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงให้ประเทศมีความสงบเรียบร้อยและสันติสุขในขณะเดียวกันก็ต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ อาทิ ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผัน ปัญหาการแข่งขันทางการค้าและการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติ นอกจากนี้เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวสามารถบรรลุเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ด้วยการยกระดับขีดความสามารถของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้มีความพร้อมและเพียงพอในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ รวมทั้งสามารถติดตาม ป้องกัน แก้ไข และรับมือกับปัญหาความมั่นคงและภัยพิบัติทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ อย่างบูรณาการทั้งภายในประเทศ ตลอดจนบูรณาการร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมถึงองค์กรภาครัฐ และที่ไม่ใช่ภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความสงบ

สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้า ให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการ ความมั่นคงแบบองค์รวม ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทาง และเป้าหมายที่กำหนดอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดี ในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษา ศีลธรรม และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะ การสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่และ อื่น ๆ โดยมีสมาชิกตามความถนัดของตนเอง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมกันขับเคลื่อนโดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วม คิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบต่อสู่กลไกการบริหารราชการแผ่นดิน ในระดับท้องถิ่น การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และเตรียมความพร้อมของ ประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถ พึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด การเข้าถึงการบริการและสวัสดิการ ที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ปัญหาเดิมที่มีอยู่อย่างตรง ประเด็นจนหมดไปอย่างรวดเร็ว และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้น อันจะส่งผลให้การบริหารจัดการและ การพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การแก้ปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน

เพื่อให้ปัญหาเดิมที่มีอยู่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง จนยุติลง หรือไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ รวมทั้งให้การบริหารและการพัฒนาบ้านเมือง เดินหน้าไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยผลักดันการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของ ปัญหาของทุกภาคส่วนในทุกประเด็นอย่าง

เป็นระบบ ส่งเสริมการหารือ วางแผน และยกระดับวิธีการแก้ไขปัญหาที่อาศัยการผนึกกำลังและ ทรัพยากรให้มีส่วนร่วมแบบบูรณาการอย่างแท้จริง เสริมสร้างความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานหลัก และรองในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และช่วยเหลือประชาชน ทั้งจากภัยคุกคามและปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความ มั่นคงต่าง ๆ อาทิ การก่อการร้าย อาชญากรรมทางไซเบอร์ การฟอกเงิน การค้ายาเสพติด การหลอกลวงเข้า เมืองโดยผิดกฎหมาย การลักลอบค้าสินค้าเถื่อน การค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติด โรคระบาด การขยายอำนาจหรือแข่งขันกันทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง รวมไปถึงปัญหาการรุกเข้ามาอย่างรวดเร็วของ กองทุนขนาดใหญ่ เทคโนโลยียุคใหม่ การย้ายถิ่นของทุนและแรงงานข้ามชาติ จะส่งผลกระทบต่อความ มั่นคงของชาติและความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหาภัยพิบัติสำคัญอันทำให้จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการ ความมั่นคง รวมไปถึงการส่งเสริมผลักดันหลักการ นโยบาย ยุทธศาสตร์ ตลอดจนทั้งโครงการสำคัญของ ประเทศให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อยและสันติสุขให้เกิดขึ้นกับ ประเทศชาติบ้านเมือง ให้สถาบันหลักมีความมั่นคงเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจอย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง สามัคคีปรองดอง และเอื้อเพื่อ เผื่อแผ่กัน พร้อมทั้งจะร่วมกันแก้ไขปัญหาของชาติ

การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม ตระหนักในเรื่อง ความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้คนไทยทุกคนในทุกภาคส่วนมีความมั่นคงปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน มีอาชีพการงานและรายได้ที่เพียงพอ ได้รับโอกาสและความเสมอภาคอย่างเท่าเทียม มีความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจปัญหา สำคัญของสังคม มีความรักความสามัคคี ตระหนักและให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติและพร้อม เข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศตลอดจนช่วยเหลือประชาชน โดยการอำนวยความสะดวก ปลอดภัยอย่างกว้างขวางและครอบคลุม ปลุกฝังจิตสำนึกและคุณสมบัติในฐานะคนไทยที่ดีให้บังเกิดผล เป็นรูปธรรมสร้างเสริมความรักความสามัคคี ความตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงและพัฒนาประเทศร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งประชาชน ตำรวจ ทหาร และหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่น ๆ ตลอดไปจนถึงการดำเนินการอื่นทุกวิถีทางที่เหมาะสม อย่างต่อเนื่องและจริงจังจนประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับอย่างชัดเจน

การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดี

ต่อสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้คนไทยในชาติ มีจิตสำนึกรักและหวงแหน มีความจงรักภักดี พร้อม บำรุงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและศูนย์รวมจิตใจหนึ่งเดียวของ คนทั้งชาติ โดยปลูกฝังและสร้างความตระหนักรู้ถึง ความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ วัฒนธรรม

เสริมสร้างความรักและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและชาติไทย ผ่านกลไกต่าง ๆ รวมถึงการศึกษา ประวัติศาสตร์ในเชิงสร้างสรรค์ น้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนแนวทางพระราชดำริต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปประยุกต์ปฏิบัติได้อย่าง กว้างขวาง จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติและพระราชกรณียกิจอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนส่งเสริมให้ยึดถือ หลักการคำสอนซึ่งเป็นแก่นแท้หรือคำสอนที่ถูกต้องของศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อุปถัมภ์ และคุ้มครองพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานโดยการส่งเสริม และสนับสนุนการศึกษาและการเผยแพร่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่จะช่วยพัฒนาทั้งจิตใจและ ปัญญา รวมทั้งต้องจัดให้มีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าใน รูปแบบใด มีการส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย ตลอดไปถึงอุปถัมภ์ค้ำจุนศาสนาอื่นให้มุ่งเน้นการสั่งสอนคนให้เป็นคนดี รักความสงบสันติสุข มีส่วนร่วมใน การสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติบ้านเมืองและช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนา อย่างปรองดองไม่ให้เกิดการแบ่งแยกแตกต่างกัน

การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาลเห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพื่อให้การบริหารจัดการบ้านเมืองและการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่สอดคล้องกับบริบทของไทย เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งได้มีผู้นำและนักการเมืองที่เป็นคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถ และกล้าตัดสินใจ โดยปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วม อย่างถูกต้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในบริบทของไทย

ส่งเสริมให้นักการเมืองมีคุณภาพ เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ เห็นประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและของพรรคพวกเพื่อนพ้อง เสริมสร้างพรรคการเมืองและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความมีนโยบาย แนวคิด และการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลสากล ไปจนถึงพัฒนาปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างสุจริตและเที่ยงธรรม มีกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีปรองดองจนสามารถคัดกรองคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถ และกล้าตัดสินใจ เข้ามาบริหารประเทศให้มุ่งไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและสอดคล้องเหมาะสมกับสังคมไทย

การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อให้กลไกสำคัญต่าง ๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมสนับสนุนการบริหารและพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริงเป็นรูปธรรมมีการใช้หลักธรรมาภิบาล และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพสามารถจัดปัญหาการทุจริตและ

ประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง เกิดความมั่นใจได้ว่าหน่วยงานรับผิดชอบทั้งหลักและรอง พร้อมรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบทั้งในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความพร้อมรองรับปัญหาได้ทุกรูปแบบทุกระดับและทุกช่วงเวลาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีเอกภาพ โดยเสริมสร้างพร้อมทั้งยกระดับกลไกหน่วยงาน เช่น กองทัพอากาศ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นต้น และกฎหมายที่มีอยู่เดิมหรือที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ ผ่านทางการบูรณาการความร่วมมือและการปฏิบัติกับทุกภาคส่วนมีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม พัฒนาการวางแผนและเตรียมพร้อมในทุกๆ ด้าน กำหนดหน่วยงานและตัวผู้รับผิดชอบในทุกระดับ พร้อมกับฝึกให้สามารถรองรับปัญหา สัมมนาระดมความคิดเห็น ตลอดจนให้การสนับสนุนในทุกด้านอย่างต่อเนื่องจริงจังตั้งแต่ยามปกติหรือยามสงบ มีการตรวจสอบประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับบริบทและความก้าวหน้าของยุคสมัย พร้อมทั้งสามารถสร้างความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ รวมไปถึงความเชื่อมโยงกับทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการความมั่นคงให้อำนาจต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติสามารถขับเคลื่อนไปได้ตามแผน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม แล้วไม่ส่งผลกระทบต่อ ๑ ต่อความมั่นคงของชาติ โดยส่งเสริมการวางแผนคู่ขนานแบบบูรณาการให้สอดคล้องรองรับยุทธศาสตร์ชาติในทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงการพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างครบถ้วน สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างผลักดันการบริหารจัดการตลอดถึงการบูรณาการการดำเนินการในทุกด้านให้ประสานสอดคล้องและสามารถปฏิบัติร่วมกันได้อย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกรอบการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติในทุกมิติอย่างยั่งยืน

การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมถึงองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ เพื่อสร้างเสริมความสงบ สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้า ให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะรองรับปัญหาร่วมกันได้

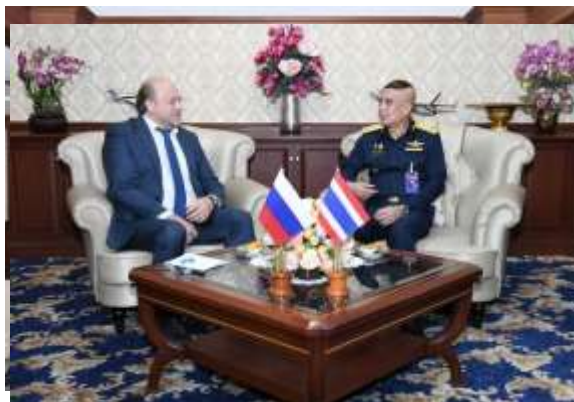

การเสริมสร้างและรักษาคุณภาพภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสันติสุข มั่นคง และสมดุลสำหรับทุกฝ่าย ให้ทุกประเทศพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการประสานและปฏิบัติการต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งหมดแบ่งปันและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงร่วมกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือใน

การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างราบรื่นและยั่งยืน โดยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในทุกระดับและทุกด้านกับนานาชาติ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในมิติต่าง ๆ อย่างสมดุล พัฒนาและเสริมสร้างระบบกลไก มาตรการ ตลอดถึงความร่วมมือระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์กับประเทศไทยให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง แบ่งปัน และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงร่วมกันอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ผลักดันการหารือทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีในทุกระดับอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ไปจนถึงความตระหนักรู้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งลดความหวาดระแวงระหว่างกัน โดยอาศัยการ

แลกเปลี่ยนการเยือนในระดับต่าง ๆ รายการจัดเวทีสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจนทำให้บรรยากาศการดำเนินการระหว่างประเทศในทุกเรื่องทุกชั้นตอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพอย่างแท้จริง

การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สามารถแก้ปัญหา ร่วมกันได้อย่างสันติวิธี และร่วมมือกันพัฒนาให้ เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดย ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของประชาคมอาเซียน และความเป็นแกนกลางของอาเซียนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง

ประชาชนในทุกมิติและทุกระดับ ทำการแลกเปลี่ยนและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันอย่างแน่นแฟ้น ในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับมิตรประเทศ ซึ่งได้แก่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด ประเทศสำคัญในภูมิภาค และนานาชาติทั่วโลก รวมทั้งกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับ ภูมิภาคอื่น ๆ ที่ช่วยสร้างเสริมเสถียรภาพในภูมิภาค ตลอดจนผลักดันและเผยแพร่การพัฒนาตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาให้เป็นที่เข้าใจและมีการนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางและ ต่อเนื่องในภูมิภาค อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกันต่อไป

การพัฒนาและฉันทลักษณ์อันงามแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและ ภาคประชาชนให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ เพื่อให้ทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นทั้งปวงของกองทัพและหน่วยงานความ มั่นคงได้รับการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพให้มีความพร้อม เพียงพอ และเป็นรูปธรรม ทั้งคน เครื่องมือ ยุทโธปกรณ์ รวมทั้งระบบบริหารจัดการในการป้องกันประเทศ และการป้องกันภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ตลอดจนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สามารถระดม ทรัพยากรได้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน ส่งผลให้สามารถป้องกันอธิปไตยและแก้ไขปัญหาความ มั่นคงได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ โดยการจัดทำแผนพัฒนาและฉันทลักษณ์กำลังทรัพยากร รวมถึงขีด ความสามารถทั้งปวงของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคงทางภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมชัดเจน มีการประเมินขีดความสามารถของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่าง จริงจัง พร้อมพัฒนาคมน โครสร้างกำลังรบและยุทโธปกรณ์ให้เหมาะสมให้เพียงพอและเป็นรูปธรรม

สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ยกเว้นการฝึกร่วมให้เป็นแบบบูรณาการ ที่ทันสมัยมีความสมบูรณ์พร้อมนำไปปฏิบัติได้กับสถานการณ์จริง เสริมสร้างความสัมพันธ์ในการปฏิบัติการร่วมและการป้องกันภัยคุกคามด้านความมั่นคงกับเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ ไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งหรือปัญหาเกี่ยวกับเขตแดนทางบก และอาณาเขตทางทะเล พร้อมทั้งมีกลไกแก้ไขปัญหาความเห็นต่างหรือความขัดแย้งผ่านทางเจรจาและมาตรการทางการทูต ตลอดจนจนถึงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ การพลังงานทหาร กิจการอวกาศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างหลักประกันให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแบบอัจฉริยะในอนาคต มีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง สามารถแข่งขันและลดการพึ่งพาหรือนำเข้าจากต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถสนับสนุนนโยบายและยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศได้

ความหมายของพลเมือง^๖

คำว่า “พลเมือง” อาจเป็นคำที่ไม่คุ้นหูมากนักสำหรับคนส่วนใหญ่ ซึ่งต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร” ที่มีคนจะใช้หรือได้ยินกันโดยทั่วไป ซึ่งในความเป็นจริงแล้วคำว่าพลเมืองใช้เพื่อสื่อให้เห็นถึงคนที่มีสำนึกไปกว่าการเป็นเพียงประชาชนผู้รับผลประโยชน์จากภาครัฐเท่านั้น ก่อนอื่นเราคงต้องมาทำความเข้าใจความหมายที่แท้จริงของ คำว่า “พลเมือง” (Citizen) “ประชาชน” (People) และ “ราษฎร” (Subject) ดังนี้

ประชาชน คือ คนทั่วไป คนของประเทศ เช่น เราเป็นประชาชนคนธรรมดาไม่มีอภิสิทธิ์ใด ๆ ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ต้องรู้กฎหมาย ใครจะปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่ได้

พลเมือง คือ หมู่คนที่ เป็นของประเทศใดประเทศหนึ่ง เช่น ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีพลเมือง ๖๙ ล้านคน (พ.ศ.๒๕๖๓) คำว่า พลเมือง แปลว่า กำลังของเมือง หมายถึง คนทั้งหมดซึ่งเป็นกำลังของประเทศ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การทหาร และอำนาจต่อรองกับประเทศอื่น โดยความหมายของคำว่า พลเมือง จึงหมายถึงคนที่สนับสนุนเป็นกำลังอำนาจของผู้ปกครอง เป็นคนที่อยู่ในการควบคุมดูแลของผู้ปกครอง เช่น รัฐบาล มีหน้าที่บริหารประเทศเพื่อให้พลเมืองมีความอยู่ดีกินดี ส่วนคำว่า

^๖ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร : พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. เอกสารประชาสัมพันธ์. ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสน เขตพญาไท กรุงเทพฯ, ๑๐๔๐๐.

ราษฎร แปลว่า คนของรัฐ ความหมายเดิมหมายถึง สามัญชน คือคนที่ไม่ใช่ขุนนาง โดยในสมัยรัชกาลที่ ๕ สังคมไทยโบราณนั้น ประชาชนเป็นไพร่หรือทาสเกือบทั้งหมด พอมาถึงช่วงรัชกาลที่ ๕ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ มีการเลิกทาส ทำให้ประชาชนกลายเป็นราษฎรที่ไม่ต้องรับใช้เจ้าขุนมูลนาย และมีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่ากัน ในความหมาย คือ “ผู้ที่ต้องเสียภาษีให้กับรัฐและต้องปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองเช่นเดียวเหมือนกันหมด **“ราษฎร”** จึงหมายถึงคนธรรมดา หมู่คนที่ไม่ใช่ข้าราชการ หรือทหารตำรวจ มีความหมายคล้ายกับ คำว่า **“ประชาชน”** มีความหมายเป็นทางการน้อยกว่าคำว่าประชาชน เช่น เราเป็นราษฎรธรรมดาแต่ถ้าผู้บริหารประเทศคดโกงฉ้อราษฎ์บังหลวงเราต้องไปคัดค้าน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป คำว่า **“พลเมือง”** มีความแตกต่างจาก คำว่า **“ประชาชน”** และ **“ราษฎร”** ตรงที่ว่าพลเมืองจะแสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการรักษาสิทธิต่าง ๆ ของตน รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการแสดงออกซึ่งสิทธิ เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็น ความเป็นพลเมือง (Citizen) มีความหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกทางสังคมที่มีต่อรัฐต่างจากคำว่า ประชาชน ที่กลายเป็นผู้รับคำสั่ง ทำตามผู้อื่น ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจึงอยู่ที่การเปลี่ยนให้ประชาชนคนธรรมดาได้กลายเป็นพลเมืองที่มีสิทธิกำหนดทิศทางของประเทศได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า **“พลเมือง”** **“วิถี”** และ **“ประชาธิปไตย”** ไว้ดังนี้

“พลเมือง” หมายถึง ประชาชน ราษฎร ชาวประเทศ

“วิถี” หมายถึง สาย แนว ถนน ทาง

“ประชาธิปไตย” หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่

ดังนั้น คำว่า **“พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย”** จึงหมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นสังคมและเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงตามหลักการทางประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบ **“ประชาธิปไตย”** เป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด แต่การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องสร้าง **“พลเมือง”** ให้สามารถปกครองตนเองได้ ไม่ใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญที่ดีเท่านั้น

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ได้อธิบายว่า “พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย” ประกอบด้วยลักษณะ ๖ ประการ คือ^๗

๑. รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ ระบอบประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในประเทศ ประชาชนในประเทศจึงมีฐานะเป็นเจ้าของประเทศ เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงเป็นเจ้าของชีวิต และมีสิทธิเสรีภาพในประเทศของตนเอง

๒. เคารพหลักความเสมอภาค ประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดในประเทศเป็นของประชาชน ดังนั้นในระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าประชาชนจะแตกต่างกันอย่างไร ไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจน ย่อมมีความเสมอภาคกัน

๓. เคารพความแตกต่าง เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงมีเสรีภาพในประเทศของตน ระบอบประชาธิปไตยจึงให้เสรีภาพ และยอมรับความหลากหลายของประชาชน ประชาชนจึงแตกต่างกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การเลือกอาชีพ วิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง

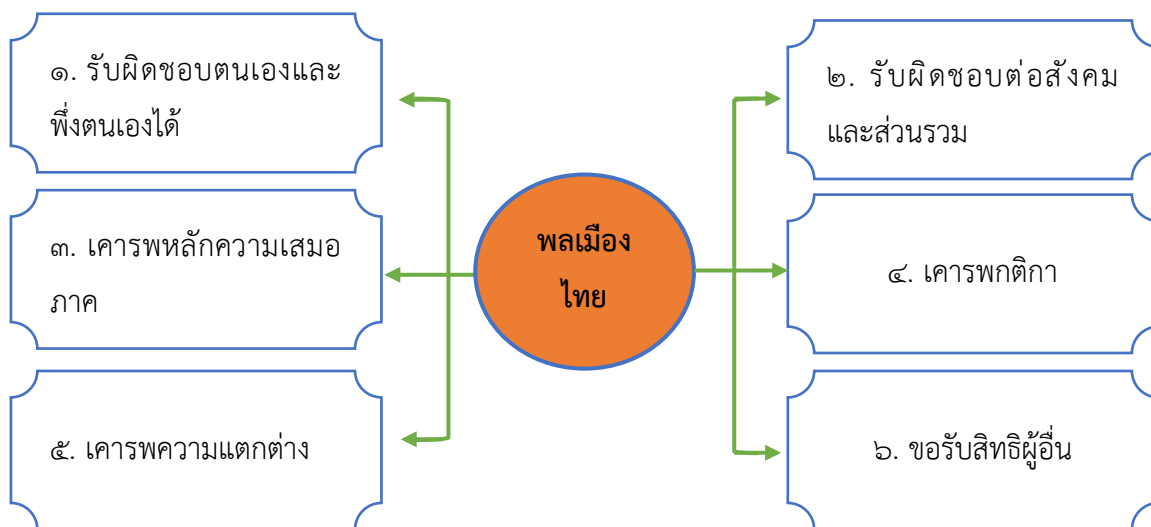
๔. เคารพสิทธิผู้อื่น ในระบอบประชาธิปไตย ทุกคนเป็นเจ้าของประเทศ แต่ถ้าทุกคนใช้สิทธิโดยคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเองหรือเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้อื่น ย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งในการอ้างสิทธิของตนได้

๕. เคารพกติกา ประชาธิปไตยต้องใช้กติกา หรือกฎหมายในการปกครอง ไม่ใช่ใช้อำนาจหรือใช้กำลัง

๖. รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ประชาธิปไตยมิใช่ระบอบการปกครองตามอำเภอใจ หรือใครอยากจะทำอะไรก็ทำ โดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม ดังนั้น นอกจากจะต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และรับผิดชอบต่อผู้อื่นแล้ว “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยยังต้องใช้สิทธิเสรีภาพของตนโดยรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

สรุปได้ว่า พลเมืองไทยมีแนวทางประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิต ดังนี้

^๗ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civil Education) : พัฒนาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่คน. เอกสารประกอบการบรรยายประชุมคณะกรรมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภา และเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ครั้งที่ ๒/๒๕๕๕ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕.

แผนภาพ : แนวทางประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิตของพลเมืองไทย

แนวปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตย

ในการดำรงชีวิตในสังคมมีหลักประชาธิปไตยที่สำคัญที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อสังคม ดังนี้

๑. หลักเหตุผล ในวิถีชีวิตของสังคมประชาธิปไตยผู้คนต้องรู้จักรับฟังเหตุผลของผู้อื่น ไม่ถือดีถึงความเห็นของตน จนคนอื่นมองเราเป็นคนมี มิฉฉาทิฐิ (ความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม)

๒. หลักความเสมอภาค ในสังคมประชาธิปไตย แม้คนจะแตกต่างกันเรื่อง เพศ ศิวัพพรรณ ชนชั้น ถิ่นที่อยู่อาศัย ศาสนา หรืออุดมการณ์ทางการเมือง แต่ทุกคนควรจะมีควมเท่าเทียมกันโดยกฎหมาย โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้

๒.๑ ความเสมอภาคทางการเมือง ทุกคนมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมาย และทุกคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้อย่างเท่าเทียมกัน

๒.๒ ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ ทุกคนไม่ว่ารวยหรือจน สีผิวใด มียศถาบรรดาศักดิ์หรือไม่ ต้องไม่ถูกกีดกันในการประกอบอาชีพการงาน

๒.๓ ความเสมอภาคทางโอกาส คือ ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาล และการรับบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน

๓. หลักสิทธิและเสรีภาพ

๓.๑ **สิทธิ** คือ ประโยชน์ที่บุคคลพึงได้รับตามกฎหมาย เช่น บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาล มีสิทธิในทรัพย์สินของตน เป็นต้น

๓.๒ **เสรีภาพ** คือ ทุกคนมีอิสระในการทำอะไรรู้ได้ตามที่ตนต้องการ แต่ต้องไม่ผิดกฎหมาย และไม่กระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นต้น

๔. **หลักการยัดเสียงข้างมาก** คือ การปฏิบัติตามความคิดเห็นหรือตามความยินยอมของคนส่วนใหญ่ โดยการไม่ละเมิดสิทธิหรือเอาเปรียบเสียงส่วนน้อย ถ้ามีปัญหาที่สามารถตัดสินปัญหาโดยใช้มติเสียงข้างมาก แต่ในขณะเดียวกันเสียงส่วนน้อยก็ได้รับความคุ้มครอง เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมประชาธิปไตย

๕. **หลักภราดรภาพ** คือ การที่มนุษย์มีความรัก ความผูกพันกันฉันท์พี่น้อง ไม่แบ่งแยกภูมิภาค ถิ่นที่อยู่อาศัย ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ชนชั้น เพศ ศิพพรรณ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นอกเห็นใจกัน ไม่เอาไรต์เอาเปรียบกัน

พฤติกรรมของพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

บุคคลที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จะมีพฤติกรรมที่สำคัญ ๓ ด้าน ดังนี้

ด้านคารวธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบ กฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวม การปฏิบัติตนเป็นผู้มีคารวธรรมปฏิบัติได้ ดังนี้

๑. เคารพบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบิดามารดา ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด เคารพญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย และผู้สูงอายุ เคารพครูอาจารย์ และเพื่อน ๆ โดยแสดงความเคารพและกล่าวทักทาย ด้วยคำสุภาพ เป็นต้น

๒. เคารพกฎระเบียบทางสังคม เช่น ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ เป็นต้น

๓. เคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น ไม่ทำร้ายผู้อื่นโดยเจตนา ไม่เอาทรัพย์สินของผู้อื่น มาเป็นของตน โดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นต้น

๔. เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น ควรฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความตั้งใจและ ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ และไม่ควรรยึดถือความคิดเห็นของตนว่าถูกเสมอไป เป็นต้น

๕. เคารพและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นสถาบันที่สำคัญสูงสุดของประเทศ

ด้านสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคมและมีการทำงานร่วมกัน มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรร่วมกัน มีลักษณะการร่วมคิด หรือทำงานเป็นทีมด้วยความเต็มใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และตั้งใจปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด การประพฤติตนเป็นผู้มีสามัคคีธรรม ปฏิบัติได้ดังนี้

๑. ร่วมกันคิด ช่วยกันวางแผน และร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ
๒. ร่วมกันรับผิดชอบ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
๓. ร่วมกันติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
๔. ร่วมกันปรับปรุง มีการแก้ไข พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ
๕. ร่วมกันทำงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

ด้านปัญญาธรรม เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านของผู้ใช้สติปัญญา ใช้เหตุผล หรือแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ความรู้และสติปัญญาจากการศึกษาเล่าเรียนมาประกอบอาชีพ หรือพัฒนาครอบครัว ชุมชน และสังคมของเราให้น่าอยู่ เป็นต้น การประพฤติตนเป็นผู้มีปัญญาธรรม ปฏิบัติได้ ดังนี้

๑. มีความคิดกว้างไกล โดยรับฟังข่าวสารและความคิดเห็นของผู้อื่น
๒. ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ไม่นำอารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตัวมาใช้ตัดสินปัญหา
๓. แสดงความคิดเห็นโดยปราศจากอคติ
๔. รู้จักการคิด มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณ อย่างมีเหตุผล
๕. รู้จักโต้แย้งด้วยเหตุผล ถ้ามีการโต้แย้งในหมู่คณะให้ใช้เหตุผล เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับฟัง ไม่ใช่อารมณ์มาเป็นตัวตัดสินปัญหา

หน้าที่ของพลเมืองตามหลักธรรม

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามหลักธรรม ประกอบด้วย จริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ดังนี้

จริยธรรม หมายถึง หลักในการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเสียหาย หลักการของกิริยาที่ควรประพฤติทำให้สังคมอยู่ร่วมกันโดยสงบ

คุณธรรม หมายถึง หลักในการประพฤติปฏิบัติที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น หลักการที่ดีมีประโยชน์ที่สังคมเห็นว่าเป็นความดีความงาม

ศีลธรรม หมายถึง หลักในการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเสียหาย พร้อมกันนั้นก็สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นด้วยการรักษากาย วาจา ใจ ให้เป็นปกติ ไม่ทำชั่วเบียดเบียนผู้อื่น

การเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย หมายถึง การที่พลเมืองมีหลักการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีบทบาทในการกระทำที่มีคุณลักษณะทางประชาธิปไตย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินชีวิต โดยคุณธรรมของการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยมีดังนี้

๑. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ หมายถึง การที่บุคคลมีความสำนึกถึงความสำคัญของความเป็นคนไทย มีจิตใจฝักใฝ่ศาสนา และตระหนักถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนในการผดุงรักษาสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ให้คงอยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

๒. การยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือ ทุกศาสนามีหลักศีลธรรมที่ช่วยสร้างจิตใจของคนให้กระทำดี ไม่เบียดเบียนกัน มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน สมาชิกในสังคมสมควรศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ แล้วปฏิบัติตามหลักศีลธรรมของศาสนาที่ตนนับถืออย่างสม่ำเสมอ

๓. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การกระทำที่ถูกต้อง ตรงไปตรงมา ไม่ยึดเอาสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน บุคคลควรซื่อสัตย์ต่อตนเอง และบุคคลควรซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น ๆ หมายถึง กระทำดีและถูกต้องตามหน้าที่ต่อผู้อื่น

๔. ความเสียสละ หมายถึง การคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นและส่วนรวม

๕. ความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับการกระทำของตนเองหรือการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง

๖. การมีระเบียบวินัย การกระทำให้อยู่ถูกต้องตามกฎหมายที่สังคมกำหนดไว้

๗. การตรงต่อเวลา หมายถึง การทำงานหรือทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงทันตรงตามเวลาที่กำหนดโดยใช้เวลาอย่างคุ้มค่า

๘. ความกล้าหาญทางจริยธรรม หมายถึง การกระทำที่แสดงออกในทางที่ถูกที่ควร โดยไม่เกรงกลัวอิทธิพลใด ๆ ความกล้านี้ไม่ใช่การอวดดี แต่เป็นการแสดงออกอย่างมีเหตุผลเพื่อความถูกต้อง

หน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา ๕๐ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเจตนาของรัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นหน้าที่ของบุคคลทุกคนจะต้องรักษาและปฏิบัติตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๒. ป้องกันประเทศ พิทักษ์ รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๓. ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
๔. เข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ
๕. รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ
๖. เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม
๗. ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือลงประชามติอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ
๘. ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม
๙. เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ
๑๐. ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย

๑. การปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีในครอบครัว ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลหลัก ๆ คือ บิดามารดาและบุตรธิดา การที่ครอบครัวจะมีความสุข สมาชิกภายในครอบครัวต้องปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ทำความดีต่อกัน คือ บิดามารดาควรปฏิบัติต่อบุตรโดยเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนให้ทำสิ่งที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ไม่ให้ประพฤติชั่ว ส่งเสียให้เล่าเรียน สอนมารยาทที่ดีงามในสังคม ไม่ลงโทษโดยใช้ความรุนแรง

๒. การปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน สมาชิกในโรงเรียนประกอบด้วย ครู ลูกศิษย์ เพื่อน ๆ ซึ่งสมาชิกที่ดีต้องปฏิบัติตนต่อกัน โดยครูมีหน้าที่อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ กิริยามารยาทต่าง ๆ ให้แก่ศิษย์ ให้เป็นคนเก่ง คนดี นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีเมตตา มีความยุติธรรม ปฏิบัติตนต่อลูกศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

๓. การปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีในท้องถิ่น การปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีในท้องถิ่น เช่น ให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาด และพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ เสียภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ติดตามดูแลและตรวจสอบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยกันอนุรักษ์ รักรักษาหรือฟื้นฟูจารีตประเพณี และร่วมการป้องกันอาชญากรรมและภัยจากสารเสพติด เป็นต้น

๔. การปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีของประเทศ การปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีของประเทศ เช่น ไม่ปฏิบัติตนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลอื่น ไม่รวมตัวกันในทางที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน อารงรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เสียภาษีอากร และมีส่วนร่วมในหน่วยงานราชการหรือการป้องกันประเทศ เป็นต้น

กล่าวได้ว่าสังคมไทยจะมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขได้นั้น คนไทยทุกคนจะต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน ด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ และสอดคล้องกับหลักธรรม วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ การเป็นพลเมืองที่เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต รวมทั้งรู้ถึงบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งสมาชิกทุกคนในสังคมย่อมต้องมีบทบาทหน้าที่ตามสถานภาพของแต่ละคนแตกต่างกัน ถ้าสมาชิกทุกคนในสังคมได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องแล้ว จะได้ชื่อว่าเป็น **“พลเมืองดีของสังคมและของประเทศชาติ”** ในปัจจุบันนี้สังคมประชาธิปไตยของไทย มีการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เพื่อความเท่าเทียมกันมากขึ้นไปจนลืมหน้าที่ของตน ซึ่งสิทธิและหน้าที่เป็นสิ่งคู่กัน เมื่อมีสิทธิก็ต้องมีหน้าที่ พลเมืองของทุกประเทศมีทั้งสิทธิและหน้าที่ แต่จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศนั้น ๆ หน้าที่เป็นภารกิจที่ทุกคนต้องกระทำเพื่อสร้างคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดมาเป็นคน ค่าของคนอยู่ที่การปฏิบัติหน้าที่ โดยมีความรับผิดชอบต่อหัวใจสำคัญ และต้องสอดคล้องกับบทบาททางสังคมที่แต่ละบุคคลดำรงอยู่ เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งอาจเป็นหน้าที่ตามหลักกฎหมาย หลักศีลธรรม วัฒนธรรมประเพณี และเมื่อทุกคนปฏิบัติได้ เช่นนี้แล้วสังคมไทยก็จะเป็นสังคมพลเมืองที่มีความเข้มแข็ง เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศอย่างแท้จริง

หน้าที่ของรัฐ : สิทธิ เสรีภาพของประชาชน^๔

หน้าที่ของรัฐต่อปวงชนชาวไทย

สิทธิ และเสรีภาพของประชาชนนั้น เป็นหลักสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชน และหลักการพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการพิทักษ์ ปกป้อง ค้ำครอง สิทธิ เสรีภาพ ของประชาชนทุกคนภายในรัฐ เป็นหลักประกันว่าคนทุกคนภายในรัฐจะได้รับการปกป้อง ค้ำครอง ดูแล สิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

สิทธิและเสรีภาพของประชาชน

หลักการประชาธิปไตยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ หลักสิทธิและเสรีภาพ รัฐธรรมนูญจึงมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้เพื่อเป็นหลักประกันว่ารัฐจะรับรองและค้ำครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

สิทธิ คือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและให้ความคุ้มครองป้องกัน เช่นสิทธิในชีวิตและร่างกายมิให้มีใครมาทำร้ายทรมานเรา หรือสิทธิในทรัพย์สินหากมีใครมารุกล้ำหรือเอาทรัพย์สินของเราไปโดยไม่ได้รับอนุญาต ก็จะต้องถือว่าละเมิดสิทธิ ทำผิดกฎหมาย

สำหรับเสรีภาพนั้น หมายถึง ความเป็นอิสระของคนที่จะทำหรือไม่ทำอะไรก็ได้ การใช้เสรีภาพต้องอยู่ในขอบเขต เช่น เรามีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ก็ต้องไม่พูดให้ร้ายคนอื่น หรือมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพแต่ไปค้ายาเสพติดก็ถือว่าทำผิดกฎหมาย

สิทธิได้รับบริการสาธารณสุข

ปัญหาสุขภาพอนามัยเรื่องของการเจ็บไข้ได้ป่วย และการรักษาพยาบาลเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทย โดยเฉพาะผู้ยากไร้ในสังคมที่ขาดโอกาสได้รับบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

สิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แต่เป็นการยากที่ประชาชนทุกคนจะมาตัดสินใจร่วมกันได้ทุกเรื่องในการปกครองบริหารประเทศ การออกกฎหมายบังคับใช้ รวมถึงการตัดสินใจเมื่อมีกรณีพิพาท ประชาชนจึงมอบหมายตัวแทนให้มาใช้อำนาจรัฐแทนตน

^๔ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง : สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของปวงชนชาวไทย. ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี, ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐, พ.ศ.๒๕๖๐.

สิทธิในการร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐ

รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชนหลายอย่าง ทั้งการปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การจัดหาบริการสาธารณะและให้บริการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ประชาชน รัฐจึงเป็นที่พึ่งบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนด้วย แต่ก็มีหลายกรณี เมื่อประชาชนถูกละเมิดสิทธิหรือได้รับความเสียหายเดือดร้อนไปร้องเรียนร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐ มีการพิจารณาที่ล่าช้าหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐเสียเอง

เสรีภาพในการนับถือศาสนา

สังคมไทยเราประกอบด้วยคนหมู่มากที่มีความแตกต่างหลากหลาย เพศ วัย ฐานะ การศึกษา ความคิดเห็นทางการเมือง รวมทั้งมีการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา และการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของแต่ละคน

เสรีภาพในการชุมนุม

การชุมนุมเรียกร้องความเป็นธรรมหรือการชุมนุมทางการเมือง ถือเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่เกิดขึ้นในสังคมประชาธิปไตยที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก อีกทั้งการชุมนุมยังเป็นช่องทางแสวงหาความเป็นธรรม นอกเหนือจากการขอความเป็นธรรมจากกลไกอื่นที่เรียกร้องแล้วยังไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความล่าช้าในการแก้ปัญหา

หน้าที่ของปวงชนชาวไทยต้องเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

การทำให้สังคมไทยมีความสุขและเกิดสันติสุขได้ คนไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ยึดหลักประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตามกฎหมายและดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม รู้และเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ที่ตนพึงมี ด้วยการเคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม

ประชาชนที่โดนละเมิดสิทธิเสรีภาพย่อมได้รับการเยียวยา

รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ ก็เพื่อเป็นหลักประกันว่ารัฐจะรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่การละเมิดสิทธิเสรีภาพก็ยังมีอยู่ โดยที่บางครั้งผู้ได้รับความเสียหายเดือดร้อนไม่สามารถเรียกร้องความเป็นธรรม เพราะไม่ทราบว่าเป็นความผิดของใครหรือไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ รวมถึงบางคนต้องตกเป็นแพะ ต้องติดคุกติดตะราง ทั้งที่ไม่ได้กระทำความผิด

รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติไว้ใน หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๒๕ ให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพสามารถยกบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้

คดีในศาลได้ รวมทั้งผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือการกระทำความผิดทางอาญาของบุคคลอื่น มีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือความช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

แนวทางการปกครองบังคับบัญชากำลังพลทหารอากาศ

หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุด^๔ คือ เครื่องมือกำหนดให้กองทัพอากาศ โดยข้าราชการทหารอากาศคุณภาพทุกคนต้องสร้างกลไกการปกครองบังคับบัญชาและการจัดการอำนาจอย่างชอบธรรมสอดคล้องกับสิทธิพิเศษและสิทธิพื้นฐาน รวมถึงความมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ขึ้นใช้ในระหว่างกันเอง เพื่อรวม

พลังร่วมกันสร้างสรรค์ “ผลผลิต” ด้านการให้บริการสาธารณะที่มี “คุณภาพ” เป็นไปตามคุณลักษณะเฉพาะของกองทัพอากาศที่สอดคล้องกับยุคสมัยที่ควรจะเป็น ทั้งนี้การขับเคลื่อนกองทัพอากาศทั้งหมดนั้น ต้องอาศัยบรรดากฎหมายต่าง ๆ ของรัฐและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

การกำหนดกลไกการปกครองบังคับบัญชาทางกฎหมาย

ธรรมชาติรอบประเทศไทย ธรรมชาติอันได้แก่ คุณลักษณะของอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ กับสภาพภูมิประเทศของประเทศไทยกับประชากรคนไทยที่มีอยู่จำนวน ๖๙ ล้านคน คือ ต้นทุนทางธรรมชาติที่สำคัญ ที่กองทัพอากาศต้องใช้เป็นต้นน้ำในการพิจารณากำหนดกลไก สำหรับใช้ในการสร้างคนกับการใช้ประโยชน์คน กลไกดังกล่าวนี้ก็คือ ระบบการปกครองบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการทหารอากาศนั่นเอง การปกครองบังคับบัญชาข้าราชการทหารอากาศให้เกิดกระบวนการทำงานและเกิดการลงมือทำงาน โดยเฉพาะผู้ทำการในอากาศ ต้องมีและใช้ตรรกะทางด้านอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ เป็น

^๔ พลอากาศโท มานัต วรวาทย. นิติธรรมในกองทัพอากาศ. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย, รุ่นที่ ๖, วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. พ.ศ. ๒๕๖๑.

สำคัญเพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดมีขึ้นระหว่างคน (ข้าราชการทหารอากาศ) กับสิ่งรอบตัวที่เป็นธรรมชาติ การสร้างกลไกปกครองบังคับบัญชา ที่ถือว่าเป็นกฎกติกาหรือเป็นกฎหมายของกองทัพอากาศนั้น แท้จริงแล้วอิงกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด คุณลักษณะรายบุคคลของข้าราชการทหารอากาศจึงต้องมีคุณลักษณะเฉพาะทาง สอดรับกับความเป็นธรรมชาติของกำลังทหารอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่นำมาซึ่งการกำหนดระบบการปกครองบังคับบัญชาของกองทัพอากาศ

โครงสร้างกองทัพอากาศ โครงสร้างปัจจุบันที่ใช้สำหรับการเตรียมกำลัง คือ โครงสร้างอัตราเฉพาะกิจมีการจัดส่วนราชการแบ่งออกเป็น ๕ ส่วน มีส่วนราชการขึ้นตรงทั้งหมด ๔๑ ส่วนราชการ เป็นหน่วยสายวิทยาการ ๒๖ หน่วยสายวิทยาการ มีสายวิทยาการ ๔๐ สายวิทยาการ อันเป็นสถานที่ที่อยู่ทำงานของข้าราชการทหารอากาศทุกคน มีการระบุตำแหน่งงานและอำนาจหน้าที่พร้อมกับคุณสมบัติไว้อย่างชัดเจนและถือว่าเป็นกรอบงานตามกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันด้วยข้อจำกัดทางเทคโนโลยีกับกระบวนการ ทำให้โครงสร้างที่เป็นปัจจุบันนี้มีอำนาจมาซึ่งผลผลิตในรูปการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพได้ดึ้นก ทั้งนี้โครงสร้างที่จำเป็นสำหรับอนาคตนั้นกองทัพอากาศจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขส่วนราชการ หน่วยราชการขึ้นตรง หน่วยสายวิทยาการ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกองทัพอากาศ ในการนี้ตามโครงสร้างกองทัพอากาศในอัตราเฉพาะกิจ จึงเป็นที่ชัดเจนและเปิดเผยว่ากองทัพอากาศต้องการประเภทของข้าราชการทหารอากาศและจำนวนที่สอดคล้องกับปริมาณภารกิจ ความสำคัญที่สุดของข้าราชการทหารอากาศ คือ การจำแนกคัดกรองประเภทกำลังพลออกเป็นเหล่าและจำพวก ได้แก่ บรรดานักรบทั้งหลาย วิศวกร แรงงานฝีมือ ทั้งที่เป็นนายทหารสัญญาบัตร และนายทหารชั้นประทวน

โครงสร้างสำหรับการใช้กำลัง คือ โครงสร้างอัตราเพื่อพรางถูกออกแบบให้เป็นตำแหน่งอัตราของข้าราชการทหารอากาศที่ปฏิบัติหน้าที่ในระบบใช้กำลัง ซึ่งในส่วนนี้ถือว่าข้าราชการทหารอากาศที่ปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญส่วนนี้นำมาซึ่ง “ผลผลิต” การให้บริการสาธารณะที่มี “คุณภาพ” อย่างเป็นรูปธรรมครบถ้วนตามหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมอย่างสอดคล้องกับคุณลักษณะเฉพาะของกองทัพอากาศอย่างแท้จริง ซึ่งทั้งหมดก็คือโครงสร้างสำหรับการปฏิบัติงานตามที่กฎหมายกำหนดที่บรรดานักรบ และผู้ปฏิบัติงานระดับเชี่ยวชาญต้องถือปฏิบัติด้วยกันทุกคน

กลไกขับเคลื่อนข้าราชการทหารอากาศให้ทำงานตามอำนาจหน้าที่ คือ บรรดากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง จารัตถธรรมเนียมปฏิบัติทั้งหลาย ที่ถูกกำหนดขึ้นมากับบรรดาเทคโนโลยีทั้งหมดจะต้องเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การปกครองบังคับบัญชาข้าราชการทหารอากาศ “ด้วยตนเอง” ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการทหารอากาศระดับผู้บังคับบัญชาหรือระดับปฏิบัติการชั้นต่าง ๆ นั้น ต้องมีการกำหนดกลไกการปกครองที่สอดคล้องกับธรรมชาติของกองทัพอากาศ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยอิงกับกฎหมายบ้านเมือง เพื่อให้สามารถสกัดขีดความสามารถรายบุคคลของบรรดาข้าราชการทหารอากาศทุกคน ให้ออกมา

เป็นผลผลิตการให้บริการที่มีคุณภาพ โดยสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นต้องกระทำภายใต้กรอบกฎหมายเช่นกัน ทั้งนี้การเติบโตของข้าราชการทหารอากาศสู่ตำแหน่งสำคัญใด ๆ หรือเติบโตไปเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นสูงนั้นขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่สมควรต้องผ่านการจำแนก คัดกรองมาอย่างดี และนั่นก็หมายถึง สิทธิค่าตอบแทนพิเศษหรือสิทธิพื้นฐานที่ตามมาด้วย การกำหนดสิทธิค่าตอบแทนพื้นฐานและสิทธิด้านสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับข้าราชการทหารอากาศและครอบครัวด้วยนั้น เช่นกันว่าต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่กำหนด ใครคนใดคนหนึ่งที่อาจไปปิดกั้นขัดขวางสิทธิพื้นฐานนั้น ๆ มิได้ อันเนื่องการลงโทษทัณฑ์กับบรรดาข้าราชการทหารอากาศผู้กระทำผิดนั้นก็จะต้องกระทำภายใต้กรอบแห่งกฎหมายโดยเคร่งครัดเช่นกัน ทั้งนี้การลงโทษกรณีการกระทำผิดหรือละเมิดกฎกติกานั้น กองทัพอากาศโดยธรรมชาติและคุณลักษณะเฉพาะของกองทัพอากาศจะทำเท่าที่จำเป็นและไม่มีการลงโทษย้อนหลัง โดยการยึดหลักการ “วัฒนธรรมไม่คู่ด่า” หรือ “No Blame Culture” สำหรับกองทัพอากาศในสภาพการณ์ที่เกิดมาเป็นมนุษย์แต่ต้องทำการในอากาศหรือทำงานสภาพที่จำกัดกว่าธรรมชาติของมนุษย์ถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง

อย่างไรก็ตามเพื่อรักษาภูมิตกาทิศทางการปกครองบังคับบัญชาให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมนั้น กองทัพอากาศมีหน่วยงานตรวจสอบทางด้านการปกครองบังคับบัญชาทำหน้าที่อย่างเข้มข้น โดยข้าราชการทหารอากาศทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย

สิทธิเสรีภาพกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของข้าราชการทหารอากาศนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งของการดำรงความเป็นสังคมในกองทัพอากาศและในสังคมไทย ความเป็นข้าราชการทหารอากาศไม่ว่าจะเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร นายทหารชั้นประทวน ลูกจ้าง พนักงานราชการ ทหารกองประจำการต่างก็มีเกียรติศักดิ์ศรีในฐานะเป็นข้าราชการและเป็นคนในสังกัดกองทัพอากาศเหมือนกันทั้งสิ้น ข้าราชการทหารอากาศทุกคนรวมถึงครอบครัวด้วยนั้นจะต้องได้รับการปฏิบัติในฐานะเป็นมนุษย์ที่ดำรงสถานะทางสังคมเสมอกัน ไม่ว่าจะเป็นในสถานะสมาชิกสมทบของกองทัพอากาศหรือในความเป็นครอบครัว นั่นคือรากฐานสำคัญทางสังคมในการสร้างให้เกิดความเป็นธรรมในกองทัพอากาศ

แนวทางปฏิบัติราชการทางปกครองข้าราชการทหารอากาศข้างต้น เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง^{๑๐} พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่

- (๑) รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี
- (๒) องค์การที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ
- (๓) การพิจารณาของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในงานทางนโยบายโดยตรง
- (๔) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์
- (๕) การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์และการสั่งการตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา
- (๖) การดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายการต่างประเทศ
- (๗) การดำเนินงานเกี่ยวกับราชการทหารหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ทางยุทธการร่วมกับทหารในการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในประเทศ
- (๘) การดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- (๙) การดำเนินกิจการขององค์การทางศาสนา

การยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับแก่การดำเนินกิจการใด หรือกับหน่วยงานใดนอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามข้อเสนอของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

นอกจากนี้แล้วแบบธรรมเนียมการปกครองบังคับบัญชาและการอยู่ร่วมกันในสังคมทหารยังมี **แนวทางปฏิบัติตามมรรยาททหาร^{๑๑}** ซึ่งมีสาระสำคัญบางส่วนคือ

ทหารซึ่งอยู่รวมกันหลายคนหรือเป็นหมู่มาก ถ้าไม่มีผู้ใดบังคับบัญชาแนะนำในสิ่งที่ชอบ ให้ผู้ซึ่งอาวุโสที่สุดนั้นทำหน้าที่ ซึ่งกล่าวมานี้

ทหารทุกคนต้องพยายามทำงานในหน้าที่ของตนให้มากกว่าอื่น อย่างที่เรียกว่าผู้บังคับบัญชามี ต้องใช้วิธีบังคับด้วยบังเหียน อย่าให้ตรงกันข้าม คือ บังคับด้วยปล้ำก

^{๑๐} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (พ.ศ. ๒๕๓๙). ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๐ ก วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙.

^{๑๑} พันเอกพระยาอมรวิสัยเดช. มรรยาททหาร. โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช: ครอบรอบปีที่ ๓๓. ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖.

ความกล้าหาญที่ควรกล้า นั่น เป็นข้อสำคัญอย่างเอกอุของทหาร คือ กล้าเพื่อรักษาพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ หรือเพื่อป้องกันชาติ ศาสนา บ้านเมือง และเกียรติยศของทหาร ทหารจำเป็นต้องกล้าจนถึงที่สุด เลือดหยดสุดท้ายก็ไม่เสียดาย

ความรังเกียจแห่งความประพฤติ และมารยาทของผู้อื่นนั้น ทหารมักไม่แสดงให้เขารู้และให้เขากระดาก แม้เป็นผู้ที่ควรตักเตือนได้ก็ควรได้ตักเตือนในที่ลับ

ผู้ที่อยู่หนึ่ง ๆ ไม่ทำอะไรเพราะกลัวความผิคนั้น นับว่าเลว แม้จะทำอะไรไปถ้าปรากฏว่าบกพร่องก็จัดการแก้ไขภายหลัง ยิ่งว่าเป็นทางที่ควรยกย่องอยู่เสมอ

ไม่ว่าการใด ๆ หมด ถ้าเตรียมพร้อมไว้เสมอ เป็นสิ่งที่ควรยกย่องในราชการทหารแท้

ใครจะมีความรู้มากเพียงใดแต่ไม่รอบรู้การงานในหน้าที่ของตน ทั้งไม่พยายามที่รู้ จะถือว่าตนมีความรู้ได้อย่างไร หรือผู้ใดมีความรู้เท่าใด แต่ไม่สามารถใช้ความรู้นั้นให้เป็นผลดี คือ ทำการให้เป็นประโยชน์แก่ชาติ ก็เข้าอยู่ในเกณฑ์ที่ว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด”

ผู้ที่ดีนรจนจะหาความดีใส่ตัวตน โดยไม่ใช้หน้าที่ของตน เป็นทั้งสองให้เห็นว่าถึงแม้จะเป็นการชั่วร้ายอย่างไร ซึ่งอาจจะหาโอกาสหาประโยชน์ใส่ตัวได้ ก็คงพยายามหาทุกทางโดยปราศจากความอาย

ผู้ใดเป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใหญ่ อย่าให้เป็นคนหูเบา แต่ก็ไม่ใช่คนหูหนวก ตาบอด ต้องสั่ง ต้องดูอย่างกว้างขวางที่สุดอยู่เสมอ แต่อย่าเชื่อคำคนสอดพลอ หรือเชื่อคนพูดก่อนและฟังก่อน เพราะคนที่พูดทีหลังอาจพูดจริงกว่าคนที่พูดก่อนก็เป็นได้

เมื่อมีความขุ่นข้องกับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือผู้น้อย เมื่อได้ว่ากล่าวลงโทษหรือตักเตือนแล้วจงอย่าจำเอาไว้อาฆาตมาดร้ายภายหลังอีก

ให้พยายามหาความดีความงามมาสู่คณะ และปูนบำเหน็จกับผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้น้อย สำหรับผู้ที่ไม่สมควรจะได้รับ ตามโอกาสที่พึงหาได้นั้นอยู่เสมอ

จงตีโทษหรือลงโทษผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาในขณะที่ทำผิดโดยไม่เกรงใจ หรือกลัวเขาเกลียดให้เคร่งครัดอยู่เสมอ จะละเลยเสียไม่ได้เป็นอันขาด เพราะภายหลังจะกำเริบและแก้ไขยาก

จงอย่าใช้อำนาจราชการลงโทษกับผู้ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาในขณะที่เมื่อตนบันดาลโทษและอย่างกล่าวคำหยาบให้กระทบกระเทือนถึงวงศ์ตระกูล เพราะผู้อื่นเขาก็มีจิตใจเป็นมนุษย์เหมือนเราเหมือนกัน

จงพยายามบำรุงการสมาคมและแสดงกิริยา วาจา ใจ ให้เป็นการโอภาปราศรัย โอบอ้อมบอวารีจนทั่วหน้า อย่าเลือกที่รักมักที่ชัง ถือเป็นพวกเขาพวกเรา ต้องแสดงตัวว่าเป็นญาติผู้ใหญ่ของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้น้อยอยู่เสมอ

บรรดาผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใหญ่ ไม่ควรเอาบุตร ภรรยา ญาติมิตรของตนมายุ่งเกี่ยวข้องกับหน้าที่ราชการ หรือเอาอำนาจราชการไปใช้ในทางส่วนตัว อำนาจราชการจะเสื่อมและจะเสียชื่อเสียง ทั้งเป็นตัวอย่างอันชั่วร้าย

บรรดาผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใหญ่ ไม่ควรเอาประโยชน์ราชการมาเป็นประโยชน์ส่วนตัว และเอาอำนาจราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว หรือเอาเวลาราชการไปทำกิจส่วนตัว คือ อย่าทำนุ่งซิ่ง อย่างที่เรียกว่า “เลี้ยงช้างก็กินซี่ช้าง”

ได้เวลาบังคับบัญชาการงาน อย่าได้เห็นแก่หน้าบุคคลและญาติมิตร และเห็นแก่สินจ้างสินบน เป็นอันขาด ความตรง ความจริงมีอย่างไรต้องกระทำไปดั่งนั้น ความจริงเป็นของไม่ตายและมีค่าเป็นอันมาก การพูดเท็จต้องเตรียมตัว พูดจริงจะพูดขึ้นเมื่อใดก็ได้เป็นคำไม่ตายแท้

จงทำตัวอย่างที่ดีให้ผู้ผู้น้อยหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเห็น เช่นมีความซื่อสัตย์สุจริต (ไม่โกง) ความกตัญญูกตเวทิตี ความกล้าหาญ ความพากเพียรพยายาม ความละเอียดละออรอบคอบ ความละเอียดต่อความผิด ตลอดจนความประพฤติอันดี ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ในการสั่งสอนที่ดี ดีกว่าที่จะสอนแต่ปาก แต่ตนเองไม่ทำตาม ส่วนการที่จะสอนตนเองให้รู้จักทำตัวอย่างอันดีระหว่างว่ามานี้ นั้น ก็คือใจของตน ผู้อื่นจะสอนให้ดีกว่าใจของตนเองนั้นไม่ได้

ประชาธิปไตยในสังคมทหาร

เมื่อกล่าวถึงระบอบการเมืองการปกครองที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ มีด้วยกัน ๒ รูปแบบ ใหญ่ ๆ ได้แก่ ๑) การปกครองในระบอบเผด็จการ หมายถึง ระบอบการเมืองการปกครองที่ให้ความสำคัญกับผู้ปกครองหรือรัฐบาลมากกว่าเสรีภาพส่วนบุคคล ประชาชนไม่มีสิทธิเข้าไปมีส่วนในการปกครองเป็นแต่เพียงต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือนโยบายของรัฐบาลอย่างเคร่งครัด เช่น ระบอบเผด็จการทหาร ระบอบเผด็จการฟาสซิสต์ และระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์ เป็นต้น และ ๒) การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่เคารพต่อความมีสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ซึ่งแนวความคิดเรื่องประชาธิปไตยนี้ได้ส่งผลถึงทุกกลุ่มคนและทุกอาชีพในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และเรื่องอื่น ๆ ไม่เว้นแม้แต่ในสังคมทหาร

ในสังคมทหารวัฒนธรรมองค์กรมีความแตกต่างจากสังคมภายนอก มีระบบการปกครองในรูปแบบการบังคับบัญชาออกคำสั่ง มีลำดับชั้นยศในการปกครอง ซึ่งแยกเป็นชั้นยศสัญญาบัตร ชั้นยศประทวน ตลอดจนพลทหาร ผู้บังคับบัญชามีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะปกครองบังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ถึงกระนั้นก็ดีการปกครองบังคับบัญชาที่ดีนั้นผู้บังคับบัญชาจะต้องคำนึงถึงหลัก

ประชาธิปไตยในการปกครอง หลักธรรมาภิบาล หลักทศพิธราชธรรม ประกอบกับข้อบังคับทหารและวินัยทหาร เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างสำเร็จลุล่วงและทหารทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

หลักประชาธิปไตย

เป็นหลักพื้นฐานในการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ประการ ดังต่อไปนี้^{๑๒}

๑. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน ในหลักการข้อนี้จะเป็นเรื่องของกรให้ความสำคัญกับอำนาจอธิปไตยที่จะต้องเป็นของประชาชน เพื่อให้การปกครองเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชนมีอำนาจในการเลือกผู้แทนที่จะเข้าไปปกครองและรวมไปถึงอำนาจในการถอดถอนผู้แทนที่ตนเองเลือกเข้าไปอีกด้วย

๒. หลักเสรีภาพ ในหลักการข้อนี้จะเป็นการให้ความสำคัญกับเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเสรีภาพเหล่านี้จะต้องมีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความเสมอภาคของประชาชน

๓. หลักความเสมอภาค หลักการในข้อนี้ให้ความสำคัญกับความเสมอภาค ถึงแม้ว่ามนุษย์เราจะเกิดมามีความแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างเหล่านี้เป็นเพียงความแตกต่างกันทางกายภาพ สำหรับความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยนั้น จะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางโอกาส ซึ่งหมายถึงประชาชนจะมีโอกาสที่เท่ากันในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

๔. หลักกฎหมาย หลักการในข้อนี้ให้ความสำคัญกับการบัญญัติกฎหมายที่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน โดยมีความชอบธรรม บังคับใช้กับประชาชนอย่างยุติธรรมมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติว่าจะใช้กับบุคคลใด

๕. หลักเสียงข้างมาก (Majority Rules) ปัจจุบันประชากรของรัฐแต่ละรัฐนั้นมีจำนวนมาก ซึ่งคงเป็นการยากที่จะให้ทุกคนในรัฐมีความคิดเห็นเหมือนกัน ดังนั้นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยหลักการเสียงข้างมาก เพราะเสียงเอกฉันท์คงจะเป็นไปได้ยาก ส่วนการใช้เสียงข้างมากแค่ไหนเป็นเกณฑ์นั้นขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหา ถ้าสำคัญมากคงต้องใช้เสียงข้างมากที่มากกว่าครึ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม

^{๑๒} หลักอำนาจอธิปไตย (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <https://www.facebook.com/hithaksin>. [๑๐ เมษายน ๒๕๖๐]

ก็ดีหลักการเสียงข้างมากนั้นก็ไม้อาจจะละเลยสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Rights) ได้ ทั้งนี้จะต้องมีหลักประกันที่ให้ความคุ้มครองกับเสียงข้างน้อย เพื่อป้องกันไม่ให้เสียงส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงเสียงส่วนน้อย

หลักวินัยทหาร

วินัยทหารเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร ดังนั้นทหารทุกคนายจักต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ หากผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด^{๑๓} ตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร มีดังต่อไปนี้

๑. ดื้อ ขัดขืน หลีกเลียงหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน

๒. ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย

๓. ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร

๔. ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ทหาร

๕. เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเล่นเล่อต่อหน้าที่ราชการ

๖. กล่าวคำเท็จ

๗. ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร

๘. ไม่ตักเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ

๙. เสพเครื่องทองของเมมาจนถึงเสียกิริยา

ทหารนั้นมีหน้าที่ในการป้องกันประเทศโดยการใช้อาวุธเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกันประเทศ การนำหลักประชาธิปไตยมาพิจารณาการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของทหารนั้น จะต้องพิจารณาความเป็นธรรมชาติของอาชีพ อำนาจ หน้าที่ ลักษณะของงานและหน่วยงาน ประกอบกัน

หลักประชาธิปไตยอันได้แก่ หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักกฎหมาย และหลักเสียงข้างมาก ในแง่ของการปฏิบัติภารกิจในการป้องกันประเทศทหารนั้นไม้อาจนำหลักดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการหลักของหน่วยงานได้ หากนำหลักประชาธิปไตยมาใช้โดยตรงในการสั่งการให้ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง อาทิ การปฏิบัติการให้นำเครื่องบินขึ้นสกัดกัน เครื่องบินจากรัฐอื่นก็คงเป็นการที่ไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการรับคำสั่งและ

^{๑๓} พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖, มาตรา ๕.

ปฏิบัติการตามคำสั่งเพื่อทำการป้องกันประเทศ และหากทหารไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง อาจจะทำให้เกิดความเสียหายเป็นการกระทำผิดวินัยทหารที่มีโทษในทางกฎหมายทหารอีกด้วย หลักประชาธิปไตยจึงไม่อาจนำมาใช้โดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทหาร แต่หากจะนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานทางทหารหรือหน่วยงานทางทหาร ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายด้านโดยที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับภารกิจหลักของหน่วยงานโดยตรง หากแต่เกี่ยวข้องกันในทางอ้อมต่อการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานให้สามารถดำเนินการจนบรรลุวัตถุประสงค์ประสบความสำเร็จลุล่วงได้ตามความมุ่งหมาย

ประชาธิปไตยกับการปกครองบังคับบัญชา

ประชาธิปไตยภายในองค์กร

ในการปกครองบังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาในสังคมทหารมีอำนาจหน้าที่แตกต่างจากการปกครองบังคับบัญชาในอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากทหารนั้นเป็นผู้มีกำลังอำนาจในทางกฎหมาย ที่สามารถใช้อาวุธในการป้องกันประเทศ แต่ถึงกระนั้นก็ดีปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในการปกครองในระบบประชาธิปไตย ที่ทุกคนมีสิทธิทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคและมีสิทธิออกเสียงต่าง ๆ ทางการเมือง ได้รับการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ในทางกฎหมายอีกมากมาย ซึ่งทำให้การปกครองบังคับบัญชาจำเป็นจะต้องคำนึงถึงหลักการประชาธิปไตย หลักธรรมาภิบาล และหลักทศพิธราชธรรม ที่จะต้องใช้ควบคู่กัน ไม่อาจจะแยกออกจากกัน ได้ เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานสามารถดำเนินการกิจจนไปถึงเป้าหมายได้เป็นอย่างดี ดังนี้

รับฟังผู้ใต้บังคับบัญชาในเรื่องต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม

การรับฟังคำชี้แจงในการปฏิบัติงาน หรือคำชี้แจงเรื่องใด ๆ ก็ตามของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาจะต้องเปิดโอกาสให้มีคำชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ จากผู้ใต้บังคับหลาย ๆ ฝ่าย โดยผู้บังคับบัญชาจะต้องทำความเข้าใจในเรื่องที่รับฟังเพื่อนำมาพิจารณาตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ โดยไม่มีการแบ่งแยกชั้นยศ และหากคำชี้แจงดังกล่าวมีการพาดพิงหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ผู้บังคับบัญชาจะต้องเชิญผู้ที่ได้รับพาดพิงหรือมีส่วนเกี่ยวข้องมาชี้แจงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตน จึงจะ

เป็นการรับฟังได้อย่างเป็นธรรมเพื่อนำข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาวิเคราะห์ สรุปผล และดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ต่อไป

มีความเป็นกลางที่รับฟังทุกฝ่าย

การรับฟังความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของผู้โต้แย้งข้อบัญญัตินั้น ผู้บังคับบัญชาต้องมีความเป็นกลาง ปราศจากอคติในเรื่องที่พิจารณาโดยรับฟังข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของทุกฝ่าย ถึงแม้ว่าจะมีความสนิทสนมกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ตาม ต้องไม่มีจิตใจที่โน้มเอียง และรับฟังในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

มีเหตุผลและสามารถชี้แจงได้

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับภารกิจเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณาตัดสินใจอย่างมีเหตุผลโดยยึดถือหลักวิชาการ หลักการและกฎหมาย แนวทางในการปฏิบัติที่ผ่านมา โดยนำมาพิจารณาตัดสินหรือเลือกวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง การเลือกกระทำการสิ่งใดหรือวิธีการใดแล้วนั้น ผู้บังคับบัญชาต้องสามารถชี้แจงต่อผู้โต้แย้งข้อบัญญัติหรือบุคคลอื่น ๆ ได้ว่าเพราะเหตุใดถึงเลือกตัดสินใจหรือเลือกวิธีการนี้ เพื่อให้เป็นความโปร่งใสต่อการดำเนินการที่ได้กระทำลงไป

ในการปกครองบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาทางทหารนั้น ไม่ได้มีแต่เพียงการรับฟังผู้โต้แย้งข้อบัญญัติในเรื่องต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม มีความเป็นกลางที่รับฟังทุกฝ่าย การพิจารณำาเห้ญด้วยความเป็นธรรมและการพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายให้สมควรต่อหน้าที่และความเป็นธรรมเท่านั้น ในการปกครองบังคับบัญชาอาจมีเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยตรงที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณาตัดสินใจด้วยความเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็นทุกฝ่ายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสเข้าร่วมตัดสินใจรับฟังเสียงส่วนใหญ่ โดยไม่ว่าจะเรื่องใด ๆ ผู้บังคับบัญชาจะต้องยึดถือหลักธรรมาภิบาล และหลักทศพิธราชธรรม ในการพิจารณาตัดสินใจ อันเป็นหลักการที่จะสอดคล้องกับหลักการแห่งประชาธิปไตย ก่อให้เกิดความชอบธรรมในการปกครองบังคับบัญชาในสังคมทหารที่มีความแตกต่างจากสังคมภายนอกองค์กรได้

ประชาธิปไตยของทหารภายนอกองค์กร

การปกครองบังคับบัญชา เนื่องจากทหารทุกคนนอกจากเป็นทหารอาชีพมีหน้าที่ในการป้องกันประเทศแล้วนั้น ทหารทุกคนก็ยังมีฐานะเป็นพลเมืองในสังคมเหมือนกับบุคคลทั่วไปที่มีสิทธิและหน้าที่ตามหลักประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึงไม่อาจที่จะเข้ามาแทรกแซงเกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิดังกล่าวได้ ซึ่งสิทธิดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

สิทธิทางการเมือง

ทหารทุกคนมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สามารถใช้สิทธิเลือกผู้แทนที่จะเข้ามาทำงานเป็นปากเสียงของตนในการบริหารประเทศตามหลักการของประชาธิปไตย รวมไปถึงการออกเสียงแสดงประชามติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีผลกระทบต่อประชาชนในประเทศว่ามีความเห็นเป็นอย่างไร สมควรดำเนินการหรือไม่ นอกจากนี้ทหารทุกคนยังมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกในสภาต่าง ๆ ตามระบบการปกครองรูปแบบประชาธิปไตยได้อีกด้วย

สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์

ทหารทุกคนมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ^{๑๔} การร้องทุกข์ดังกล่าวเป็นการใช้สิทธิเหมือนประชาชนทั่วไปที่สามารถกระทำได้ตามกฎหมายโดยไม่จำกัดแต่เฉพาะหน่วยงานอื่นเท่านั้น แต่ยังคงหมายความรวมถึงหน่วยงานทางทหารซึ่งอาจจะเป็นหน่วยงานในสังกัดด้วยก็ตาม

สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ เนื่องจากการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงาน

นอกจากการร้องทุกข์ทหารก็ยังมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐได้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ^{๑๕} โดยในการฟ้องหน่วยงานราชการนั้นผู้ฟ้องจะต้องได้รับความเสียหายที่เกิดจากการกระทำในหน้าที่ของพนักงานของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ซึ่งไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะหน่วยงานอื่นเท่านั้น แต่ยังคงหมายความรวมถึงหน่วยงานทางทหารด้วยเช่นเดียวกับสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ทหารทุกคนย่อมมีสิทธิเหมือนประชาชนทั่วไปที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน^{๑๖} ซึ่งทหารมีสิทธิแสดงความคิดเห็นไม่ว่าเรื่องดังกล่าวจะมีความเกี่ยวข้องกับผู้ใดหรือหน่วยงานใดก็ตาม ตราบที่การแสดงความคิดเห็นดังกล่าวไม่เป็นการทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดหรือหน่วยงานใดได้รับความเสียหาย อำนาจประชาธิปไตยภายนอกองค์กรเป็นการที่ทหาร

^{๑๔} มาตรา ๔๐ (๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.

^{๑๕} มาตรา ๔๐ (๓) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.

^{๑๖} มาตรา ๓๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ใช้สิทธิและเสรีภาพในฐานะพลเมืองคนหนึ่งในประเทศที่ผู้บังคับบัญชาไม่อาจเข้ามาแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวได้ แต่ถึงกระนั้นในการใช้สิทธิและเสรีภาพบางประการอาจจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ภาพลักษณ์ขององค์กรทหารโดยรวม เนื่องจากการกระทำใด ๆ ของผู้ที่มีอาชีพทหารนั้นถึงแม้จะเป็นการกระทำในฐานะพลเมืองทั่วไปแต่ประชาชนคนภายนอกมักจะมองว่าเป็นการกระทำของกลุ่มอาชีพเฉพาะในรูปแบบองค์กร ดังนั้นการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักประชาธิปไตย ทหารจะต้องใช้ความระมัดระวังต่อการใช้สิทธิเสรีภาพกับการกระทำดังกล่าวถึงจะมีสิทธิเสรีภาพที่สามารถจะกระทำได้ตามหลักประชาธิปไตยก็ตาม แต่อาจจะเกิดความไม่เหมาะสมต่อภาพลักษณ์ขององค์กรหรือหน่วยงานและอาจส่งผลให้ทหารผู้นั้นได้รับโทษโดยตรงหรือทางอ้อมต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อองค์กรได้

ประชาธิปไตยของกำลังพลกองทัพอากาศ^{๑๗}

กองทัพอากาศเป็นหน่วยงานทางทหารที่แตกต่างจากกองทัพบกและกองทัพเรือ ซึ่งแตกต่างกันตรงที่กองทัพอากาศเป็นกองทัพที่ใช้กำลังทางอากาศที่มีความทันสมัยและมีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการป้องกันประเทศมากกว่ากองทัพบกและกองทัพเรือ แต่สำหรับการนำหลักการแห่งประชาธิปไตยมาใช้ในหน่วยงานนั้นโดยทั่วไปแล้วจะไม่มีแตกต่างจากเหล่าทัพอื่น ๆ แต่สิ่งที่แตกต่างกันอาจจะเป็นรูปแบบและวิธีการใช้หลักประชาธิปไตยในหน่วยงาน

สำหรับการปฏิบัติภารกิจของกองทัพอากาศเป็นรูปแบบการใช้กำลังทางอากาศ ซึ่งผู้ปฏิบัติหรือนักบินจะทำการบินกับเครื่องบินเพื่อปฏิบัติภารกิจในการป้องกันประเทศหากเป็นภารกิจสำคัญในการทำการบิน แล้วผู้บังคับบัญชาอาจจะหารือกับผู้ปฏิบัติว่าในการดำเนินการกิจผู้ปฏิบัติมีแนวความคิดการวางแผนอย่างไร โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติมีความคิดเห็นจนถึงร่วมกันตัดสินใจในการปฏิบัติภารกิจ แต่ถ้าหากการพิจารณาวิธีการและรูปแบบในการปฏิบัติภารกิจไม่สามารถทำการตัดสินใจในเรื่องใด ๆ ได้แล้วนั้น ผู้บังคับบัญชาอาจเลือกความเห็นที่เป็นเสียงข้างมากในการตัดสินใจสำหรับวิธีการปฏิบัติในภารกิจการวางแผนการบิน รูปแบบการบิน และการเลือกขั้นตอนปฏิบัติในการบินต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอีกประการหนึ่งในการออกคำสั่ง และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้บังคับบัญชาในกองทัพอากาศหากเป็นเรื่องสิทธิต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับภารกิจแต่เป็นสิทธิประโยชน์ที่เป็นสวัสดิการของข้าราชการ ผู้บังคับบัญชาจะฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่ของข้าราชการในกองทัพอากาศว่าเห็นเป็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว และจะนำ

^{๑๗} พลอากาศโท ภาณุพงศ์ เสวยงคะ: ประชาธิปไตยในสังคมทหาร. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล, หลักสูตรหลักนิเทศกรรมเพื่อประชาธิปไตย

รุ่นที่ ๕ วิทยาลัยศาสตร์ธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๖๐.

ความเห็นของข้าราชการส่วนใหญ่ไปเป็นทางเลือกในการปฏิบัติและพิจารณา นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชา ยังต้องนำหลักความเสมอภาคไปใช้กับข้าราชการของกองทัพอากาศทุกคนไม่เลือกปฏิบัติว่าเป็น ข้าราชการชั้นสัญญาบัตรหรือข้าราชการชั้นต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตรไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายต้อง ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยในการออกคำสั่งต่าง ๆ ของผู้บังคับบัญชาในกองทัพอากาศจำต้องดำเนินการ ให้ถูกต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เคารพต่อหลักกฎหมายและต้องไม่ทำ การใดที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย

สิทธิประชาธิปไตยพื้นฐานของข้าราชการในกองทัพอากาศในการเลือกผู้แทนราษฎรนั้นเป็น อำนาจเฉพาะตัว ผู้บังคับบัญชาในกองทัพอากาศจะไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวแทรกแซงในเรื่องดังกล่าวได้ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาผู้บังคับบัญชาในกองทัพอากาศยังส่งเสริมโดยการประชาสัมพันธ์ให้ข้าราชการเข้าใจถึง การใช้สิทธิในการเลือกผู้แทน และหากข้าราชการคนใดมีความประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กองทัพอากาศก็เปิดโอกาสในการลาออกเพื่อไปสมัครรับเลือกตั้งได้ และหาก บุคคลดังกล่าวแพ้การเลือกตั้งก็ยังสามารถกลับเข้ามารับราชการต่อในตำแหน่งเดิมได้เป็นการส่งเสริมสิทธิ ประชาธิปไตยพื้นฐานของข้าราชการในกองทัพอากาศ ประการต่อมาการใช้สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้อง ทุกข์ กองทัพอากาศได้เปิดโอกาสให้ข้าราชการและบุคคลภายนอกมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ในเรื่อง ต่าง ๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนอันเป็นการเคารพในหลักการแห่งประชาธิปไตยอีกด้วย

สำหรับเรื่องสิทธิเสรีภาพนั้นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่สังกัดอยู่ในกองทัพอากาศ มีสิทธิเสรีภาพทุกประการตามหลักประชาธิปไตย แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นและ จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ ซึ่งข้าราชการทหารทุกคนพึงปฏิบัติ

กองทัพอากาศเป็นกองทัพหนึ่งที่ได้นำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการดำเนินการกิจต่าง ๆ ในกองทัพและเคารพต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของข้าราชการในสังกัด โดยการนำไปใช้กับการปกครองบังคับ บัญชาเพื่อให้การปกครองบังคับบัญชาเป็นไปตามหลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักกฎหมาย และยังเป็นการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น การรับฟังเสียงส่วนใหญ่ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามในบางสถานการณ์หลักประชาธิปไตยก็ไม่อาจนำมาใช้กับสังคมทหารได้ ไม่ว่าจะเป็น เป็นทหารบก ทหารเรือ หรือทหารอากาศ ถ้าหากประเทศชาติอยู่ในภัยสงครามการสู้รบเพื่อให้ภารกิจ ในการป้องกันประเทศสามารถดำเนินการและประสบความสำเร็จได้ แต่จะมีวินัยทหารซึ่งเป็นเครื่องมือ หนึ่งที่ใช้ในการกำกับดูแลทหารให้ปฏิบัติตามคำสั่งและอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้นำทางทหารได้

ในเรื่องประชาธิปไตยในสังคมทหารนั้น จะเห็นได้ว่าหน่วยงานทหารมีภารกิจหลักในการป้องกัน ประเทศมีการใช้อาวุธในการรักษาอำนาจอธิปไตย การสั่งการให้ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของผู้บังคับบัญชา จำเป็นจะต้องสั่งการในรูปแบบคำสั่งที่ผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตามอย่างไม้อาจแสดงความคิดเห็น

ต่อคำสั่งดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นการยากที่จะนำหลักประชาธิปไตยนำมาใช้ในสังคมทหารในเรื่องดังกล่าว แต่ถึงกระนั้นก็ได้มีความหมายว่าจะไม่สามารถนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในสังคมทหารได้เลยเสียทีเดียว แต่ยังคงสามารถนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในงานที่ไม่ใช่ภารกิจหลักในทางทหารได้เพื่อสนับสนุนส่งเสริมภารกิจหลักให้สำเร็จลุล่วง ประกอบกับการปกครองบัญชาของผู้บังคับบัญชาจะยึดถือหลักธรรมาภิบาล และหลักทศพิธราชธรรม อันสอดคล้องและส่งเสริมให้เกิดประชาธิปไตยในสังคมทหารขึ้นจริง รวมถึงการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการตัดสินใจของหัวหน้าภารกิจ การสอบถามความคิดเห็นและการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงาน การปกครองบังคับบัญชา การรับฟังผู้ใต้บังคับบัญชาในเรื่องต่าง ๆ มีความเป็นกลางรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย ความมีเหตุผล และสามารถชี้แจงได้ การพิจารณาบำเหน็จด้วยความเป็นธรรม การพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายและอื่น ๆ นอกจากนั้นแล้วยังสนับสนุนส่งเสริมให้มีการใช้สิทธิและเสรีภาพในด้านประชาธิปไตยภายนอกองค์กรภายใต้ขอบเขตความเหมาะสม คำนึงถึงภาพลักษณ์ขององค์กรโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย สนับสนุนให้มีการใช้สิทธิทางการเมือง สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานราชการเนื่องจากการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

ฉะนั้นการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในสังคมทหารจำต้องกระทำให้สอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ในทางทหารซึ่งหากนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในสังคมทหารจะต้องไม่ให้สูญเสียความสามารถในการป้องกันประเทศ ประกอบกับจะต้องคำนึงสิทธิเสรีภาพตามหลักประชาธิปไตยที่ไม่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของทหารทุกคนฟังจะต้องมี จึงจะเป็นการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรหรือหน่วยทหารและไม่เป็นการลดทอนสิทธิเสรีภาพของผู้ที่เป็นทหารทุกคน

การบริหารกำลังพลกองทัพอากาศตามหลักนิติธรรม^{๑๔}

กองทัพอากาศตระหนักถึงการบริหารองค์กรด้วยความโปร่งใสมีคุณธรรมเช่นกัน จึงได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กร รวมทั้งการใช้หลักนิติธรรมและนิติรัฐในการบริหารกำลังพลในทุกหน่วยงานภายใต้กฎระเบียบแบบธรรมนิยมปฏิบัติและการกำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติ แบบธรรมนิยมทหาร ภายใต้การปกครองบังคับบัญชาของผู้บริหารที่ต้องยึดถือหลักกฎหมายในการพิจารณาตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องด้วยความเป็นธรรมและต้องยึดกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดย

^{๑๔} พลอากาศโท ขวรัตน์ มารุ่งเรือง : หลักนิติธรรมกับการบริหารกำลังพลกองทัพอากาศ. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล, หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๔ วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๕๙.

ไม่เอนเอียง ซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นและอุ่นใจให้กับกำลังพลในระบบการบริหารจัดการกำลังพลของ กองทัพอากาศ

การดำเนินการเริ่มจากแรกตั้งกองทัพอากาศยอมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จำเป็นต้องมีการควบคุม กำกับ ดูแลการดำเนินการและการปฏิบัติทั้งหมดภายในองค์กรให้เป็นระเบียบแบบแผนและนำสู่การดำเนินการ เช่นกันเดียวกันในทุกหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศเรื่อยมาทุกยุคทุกสมัย ด้วยการกำหนดกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับและแบบธรรมเนียมทหาร รวมทั้งประกาศใช้ให้ทราบทั่วกัน เพื่อให้ทหารทุกคนปฏิบัติ และห้ามปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เข้าใจถูกต้องตรงกัน และเคร่งครัดการปฏิบัติด้วยการใช้วินัย ทหาร คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียม ได้แก่ กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจง และสรรพนังสื่อต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ รวมทั้ง ขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีของทหาร ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร วินัย ทหารจึงเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหารที่ทหารทุกคนจักต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืน ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด

การให้กำลังพลทหารปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเนื่องจากภารกิจทหารเป็นภารกิจสำคัญระดับชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกคนในชาติและสถาบันชาติ รวมถึงหน้าที่ปกป้องคุ้มครองและรักษา อธิปไตยแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่ของทหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา ๕๐ ดังนั้นทหารจึงต้องเริ่มการปฏิบัติตามกฎหมาย ระดับชาติสู่กฎระเบียบข้อบังคับในระดับหน่วยที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน เพื่อให้มั่นใจในการประพฤติปฏิบัติ เป็นแบบแผนเดียวกันด้วยความพร้อมเพรียงร่วมกัน เพื่อเป็นกำลังที่เข้มแข็งมั่นคงให้กับกองทัพอากาศ และประเทศชาติต่อไป ด้วยจุดตั้งต้นเช่นนี้เทียบได้กับการใช้หลักนิติธรรมนำสู่การปฏิบัติ ในกองทัพอากาศได้อย่างชัดเจน จากการกำหนดกฎหมายในระดับกระทรวงกลาโหมสู่การกำหนด กฎระเบียบข้อบังคับและแบบธรรมเนียมทหารในกองทัพอากาศ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่เป็นกฎหมายสร้างมาตรการต่าง ๆ ในวงการทหารให้เป็นเอกเทศขึ้นมา เป็นสัดส่วน ไม่ต้องอาศัยหรือแอบอิงระบบของข้าราชการพลเรือนอย่างแต่ก่อน และบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕ วินัยของข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการและนักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม ให้เป็นตาม กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารข้อบังคับและระเบียบแบบแผนที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยแบบธรรมเนียม ทหารนั้น หมายถึง แนวทางปฏิบัติซึ่งผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าส่วนราชการ ตลอดจนผู้มีอำนาจหน้าที่ได้ วางไว้เป็นหลักสำหรับปฏิบัติ โดยผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้มีอำนาจและหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของ ทหาร ทั้งรับผิดชอบในความประพฤติ การฝึกสอน อบรม การลงทัณฑ์ ตลอดจนสั่งการแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และให้ความดีความชอบแก่ทหารได้ ซึ่งการกำกับดูแลการประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ

เหล่านั้นเทียบได้กับหลักนิติรัฐ โดยรัฐในที่นี้คือกองทัพอากาศได้ออกกฎระเบียบข้อบังคับให้ทหารอากาศทุกคนปฏิบัติตามและกำกับดูแลโดยผู้บังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ตามลำดับตำแหน่งชั้นยศ รวมถึงการพิจารณาตัดสินโทษตามกฎหมายทหาร จะมีนายทหารพระธรรมนูญและศาลทหารในการพิจารณาความทางวินัยทหารเทียบได้กับศาลยุติธรรม

หากใช้เพียงกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ แบบธรรมเนียมทหารเท่านั้นคงไม่เพียงพอในการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและเต็มใจเพราะการใช้มาตรฐานบังคับไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่รุนแรงในบทลงโทษมากเพียงใดย่อมจะได้ผลในระยะสั้นเท่านั้นแต่จะไม่ยั่งยืน และยังจำเป็นต้องจับตาควบคุมการปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาทำให้ยากในการเกิดสัมฤทธิ์ผลของการปฏิบัติที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง หากใช้ความเชื่อถือศรัทธากระตุ้นการปฏิบัติจะเป็นการปฏิบัติด้วยความเต็มใจด้วยความเชื่อและยึดมั่นในการปฏิบัติ สิ่งนั้นจะทำให้เกิดผลที่ยั่งยืนในระยะยาวได้ ซึ่งกองทัพอากาศใช้ค่านิยมหลักของกองทัพอากาศที่กำหนดขึ้นจากคำปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลที่ทหารทุกคนได้กล่าวไว้นับตั้งแต่เริ่มต้นของการเข้ารับราชการ และได้ยึดถือเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตนตราบจนกระทั่งวาระสุดท้ายของการรับราชการหรือแม้กระทั่งวาระสุดท้ายแห่งการดำรงชีวิตรวมกับการใช้หลักการมีส่วนร่วมคิดพิจารณาในการกำหนดค่านิยมดังกล่าว ซึ่งค่านิยมหลักของกองทัพอากาศดังกล่าวเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้กำลังพลของกองทัพอากาศได้ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน อันเป็นเอกลักษณ์ของทหารอากาศไทยเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในความเป็นทหารอากาศ (Air-minded) โดยกำหนดค่านิยมหลักของกองทัพอากาศไว้ ๓ ประการ ใช้คำย่อว่า “AIR” ดังนี้

๑. Airmanship (ความเป็นทหารอากาศ)

การแสดงออกถึงความเป็นทหารอากาศที่มีระเบียบวินัย รู้หลักการ ขั้นตอน และมีทักษะในการปฏิบัติงาน มีความเชี่ยวชาญในงานที่ตนเองรับผิดชอบอย่างมืออาชีพ มีความตระหนักรู้ในตนเอง สามารถตัดสินใจอย่างเหมาะสมภายใต้ความเสี่ยงในทุกสถานการณ์และสามารถทำงานเป็นทีมเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน

๒. Integrity and allegiance (ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดี)

มีความยึดมั่นในระบบเกียรติศักดิ์ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กล่าวกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อตรงดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ พร้อมเปิดใจรับความคิดเห็นของผู้อื่น

๓. Responsibility (ความรับผิดชอบ)

ความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร สังกัด และประเทศชาติ เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

จากค่านิยมหลักของกองทัพอากาศสะท้อนความเป็นตัวตนทหารอากาศในแบบง่าย ๆ ว่าเป็นการปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยทหาร แบบธรรมเนียมทหารอย่างเคร่งครัด และธำรงความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ทั้งความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่การงาน ต่อหน่วยงาน ต่อกองทัพอากาศ และต่อประเทศชาติ รวมถึงมีความจงรักภักดีต่อผู้บังคับบัญชา กองทัพอากาศและสถาบันชาติ ด้วยความเชื่อถือศรัทธาที่ต่อยกย่องการยึดมั่นการปฏิบัติของกำลังพลจนเป็นแรงผลักดันในการปฏิบัติระดับบุคคลสู่พลังความร่วมมือในการสร้างความเข้มแข็งความเป็นปึกแผ่นในการขับเคลื่อนกองทัพอากาศให้บรรลุเป้าหมายตามความต้องการได้ด้วยความรักความภาคภูมิใจในความเป็นทหารอากาศและความผูกพันกันในกองทัพอากาศ

กำลังพลภายในกองทัพอากาศมีผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับที่กำหนดได้มากน้อยเพียงใด ทั้งระดับบริหารซึ่งผู้บริหารถือเป็นผู้ออกกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับ กล่าวคือเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ที่ระบุอำนาจไว้ว่าให้กระทำและไม่ให้กระทำ ผู้ปฏิบัติเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่กำหนด หากต่างฝ่ายรับรู้บทบาทหน้าที่และกระทำการอันควรแก่กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับ ร่วมกับการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติให้มีศักยภาพจะช่วยขับเคลื่อนองค์กรให้ดำเนินไปอย่างเรียบร้อยเป็นระเบียบ และบรรลุผลได้อย่างมีคุณภาพ แต่หากผู้ปฏิบัติไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับย่อมได้รับบทลงโทษตามสมควรแก่เหตุตามกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับที่ระบุไว้ รวมถึงถ้าไม่พัฒนาตนเององค์กรจะไม่อาจบรรลุเป้าหมายตามต้องการได้

ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๙^{๑๔}

เนื่องจากคณะรัฐมนตรีลงมติให้ข้าราชการประจำการมีเสรีภาพทางการเมืองทำนองเดียวกับประชาชนทั่วไป และเปิดโอกาสให้เป็นสมาชิกในพรรคการเมืองได้ กระทรวงกลาโหมเห็นควรวางแนวทางปฏิบัติของข้าราชการกลาโหมที่เกี่ยวกับการเมืองไว้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงตราข้อบังคับไว้โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อ ๔ ข้าราชการกลาโหมตามข้อบังคับนี้ให้หมายความวา

(๑) ข้าราชการประจำการในสังกัดกระทรวงกลาโหม ทั้งทหารและพลเรือนเว้นแต่ข้าราชการประเภทการเมือง

^{๑๔} ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๙. ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

(๒) นักเรียนทหาร

(๓) ทหารกองประจำการ

(๔) ลูกจ้างและคนงานสังกัดกระทรวงกลาโหม ทั้งจ้างประจำและจ้างชั่วคราว

ข้อ ๕^{๒๐*} ข้าราชการกลาโหมผู้ใดได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด ๆ ที่ตั้งขึ้น โดยชอบด้วยกฎหมายให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณีเพื่อทราบ

ข้อ ๖^{๒๑*} ข้าราชการกลาโหมจะเข้าร่วมประชุมอันเป็นการประชุมของพรรคการเมืองเป็นการส่วนตัวก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องมีใจในเวลาราชการ

ความในวรรคก่อนมิใช่บังคับข้าราชการกลาโหมที่เป็นสมาชิกวุฒิสภา

ข้อ ๗ ข้าราชการกลาโหมจะต้องปฏิบัติราชการในหน้าที่ หรือเกี่ยวกับประชาชนด้วยการวางตนเป็นกลาง โดยไม่มุ่งหวังประโยชน์ของพรรคการเมืองใดโดยเฉพาะ แต่ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล และไม่กระทำการให้เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และแบบธรรมเนียมของทหาร

ข้อ ๘^{๒๒*} ข้าราชการกลาโหมจะต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้าม ดังต่อไปนี้

(๑)^{๒๓*} ห้ามมิให้ใช้หรือยอมให้ผู้อื่นใช้เขตสถานที่ราชการในกิจการทางการเมือง ไม่ว่าจะด้วยการกระทำหรือด้วยวาจา ยกเว้นสโมสรซึ่งมีระเบียบการให้ใช้ในกิจการต่าง ๆ ได้เป็นครั้งคราวโดยเสียค่าบริการ

(๒) ไม่วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลให้ปรากฏแก่ประชาชน

(๓) ไม่แต่งเครื่องแบบซึ่งทางราชการกำหนดไว้ร่วมประชุมพรรคการเมืองหรือไปร่วมประชุมในที่สาธารณะใด ๆ อันเป็นการประชุมที่มีลักษณะทางการเมือง

(๔) ไม่ประดับเครื่องหมายของพรรคการเมืองในสถานที่ราชการ หรือในเวลาราชการ หรือในเวลาสวมเครื่องแบบซึ่งทางราชการกำหนดไว้

(๕) ไม่แต่งเครื่องแบบของพรรคการเมืองเข้าไปในสถานที่ราชการทุก ๆ แห่ง

^{๒๐} * ข้อ ๕ แก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับ กท. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๑๕

^{๒๑} * ข้อ ๖ แก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับ กท. (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๑

^{๒๒} * ข้อ ๘ แก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับ กท. (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๑

^{๒๓} * ข้อ ๘ (๑) แก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับ กท. (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๒*

(๖) ไม่บังคับผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรือประชาชนทั้งโดยตรงหรือโดยปริยายให้เป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด และไม่กระทำการในทางให้คุณหรือโทษเฉพาะเหตุที่ผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรือประชาชนนิยมหรือเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใดที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๗) ไม่ทำการขอร้องหรือบังคับให้บุคคลใดอุทิศเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง

(๘) ไม่เขียนจดหมาย หรือบทความไปลงหนังสือพิมพ์ หรือพิมพ์หนังสือหรือใบปลิว ซึ่งจะจำหน่ายแจกจ่ายไปยังประชาชนอันมีข้อความที่เป็นลักษณะของการเมือง และไม่โฆษณาหาเสียงเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมืองหรือแสดงการสนับสนุนพรรคการเมืองใด ๆ ในที่ที่ปรากฏแก่ประชาชน

(๙) ไม่แทรกแซงในทางการเมืองหรือใช้การเมืองเป็นเครื่องมือเพื่อกระทำกิจการต่าง ๆ เช่น วิ่งเต้นติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือพรรคการเมืองเพื่อนำร่างพระราชบัญญัติหรือญัตติเสนอผู้แทนหรือวุฒิสภา หรือตั้งกระทู้ถามรัฐบาล เป็นต้น

(๑๐) ไม่แสดงออกโดยตรงหรือโดยปริยายที่จะเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระยะเวลาที่มีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน เว้นแต่ผู้ที่ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมืองให้กระทำการดังกล่าวเช่นนั้นได้ และในทางกลับกันไม่กีดกัน ต่ำหนิติเตียน ทับบม หรือให้ร้ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง

(๑๑) ในระยะเวลาที่มีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่แสดงออกโดยตรงหรือโดยปริยายที่จะเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และในทางกลับกันไม่กีดกัน ต่ำหนิติเตียน ทับบม หรือให้ร้ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง

จริยธรรมและจรรยาบรรณของทหารอาชีพ

ความเป็นมืออาชีพทางทหาร^{๒๔}

"ทหารอาชีพ" ภาษาอังกฤษใช้คำว่า "Professional of arms" ซึ่งอาจแปลว่า "ความเป็นมืออาชีพของผู้ถืออาวุธ" แสดงถึงความมีอำนาจในตัวเอง แต่อำนาจของทหารเป็นสิ่งที่สังคมมอบให้อาติ อำนาจในการเกณฑ์ การระดม จึงต้องตามติดมาด้วย หน้าที่และความรับผิดชอบ

^{๒๔} พลอากาศตรี หม่อมหลวง สุปรีชา กมลาศน์ ; จริยธรรมและจรรยาบรรณของทหารอาชีพ. เอกสารประกอบการบรรยาย หลักสูตร

เสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ. ๙ ธันวาคม ๒๕๔๓.

อาชีพทหาร มีเอกลักษณ์พิเศษกว่าอาชีพอื่นตรงที่ทหารเป็นกลุ่มชนที่ถืออาวุธ มีเครื่องแบบ มียศ มีระบบอาวุโส รักหมู่ รักคณะ และมีวินัยที่เคร่งครัด แต่ที่เด่นชัดและเป็นที่เข้าใจกันดีว่าอาชีพอื่น อาจจะขายความคิด ขายวิชา ขายบริการ หรือขายความบันเทิง แต่ **"ทหารอาชีพนั้นขายชีวิต"**

ทหารอาชีพ ต่างจากทหารรับจ้างตรงที่ทหารอาชีพนั้นมีจรรยาบรรณถึงขั้นพลีชีพได้เมื่อชาติต้องการ ส่วนทหารอาชีพกับคนที่มีอาชีพเป็นทหารก็เช่นกันเขาอาจเชี่ยวชาญทั้งบู๊และบุ๋น เป็นนักยุทธศาสตร์ชั้นยอด แต่ก็ไม่นับว่าเป็นทหารอาชีพหากเขาผู้นั้นไร้ซึ่งจรรยาบรรณ

ที่มาแห่งจรรยาบรรณของทหารอาชีพ

คุณลักษณะโดยเนื้อแท้ของ " ทหารอาชีพ" นั้น ถูกกำหนดด้วยกฎหมาย ตั้งแต่กฎหมายสูงสุดคือ รัฐธรรมนูญ ไปจนถึง กฎกระทรวง ข้อบังคับ คำสั่ง และระเบียบ กฎเกณฑ์ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ที่สืบทอดกันมานาน รวมถึงสิ่งที่ทหารต้องยึดถือปฏิบัติ

สิ่งเหล่านั้นเป็นเครื่องกำหนดหน้าที่ และบทบาทของทหารอาชีพในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาเอกราช ผลประโยชน์ของชาติ ทหารมีหน้าที่รบและทำสงครามเพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมทั้งมีบทบาทในการพัฒนาประเทศ ซึ่งอาจจำกัดความได้ว่า **"มีอาชีพ ผู้ถืออาวุธจะใช้ศาสตราวุธ ในการทำสงคราม และจะใช้อาวุธทางปัญญาในการพัฒนาประเทศ"**

เมื่อพิจารณาถึงขั้นนี้ จะเห็นว่าจรรยาบรรณนั้น บางกรณีมีระดับของความดีที่ต้องการเหนือกว่าความดีทั่ว ๆ ไป เหนือกว่าการเป็นพลเมืองดีของชาติ ของสังคมหรือของกลุ่มอาชีพอื่น บางครั้งเป็นเรื่องของมารยาท ดังเช่น มารยาทขณะที่อยู่บนกรีนของนักกอล์ฟ หากไม่ยึดถือนำพาก็จะถูกสังคมลงโทษที่ทางพระท่านเรียกว่า “โลกวิชชะ” (โทษทางโลก อาบัติที่เป็นโทษทางโลก อาจจะไม่ผิดพระวินัย แต่โลกติเตียน ประณามว่าไม่เหมาะสม ไม่ถูก ไม่ควร)

หลักจรรยาบรรณของทหารอาชีพ

“จริยธรรม” หมายถึง หลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ณ ที่นี้ให้ถือเสียว่าหลักจรรยาบรรณของทหารอาชีพเป็นกรอบของหลักการกว้าง ๆ แห่งจรรยาบรรณ ซึ่งไม่มีระบุไว้ที่ใดแต่พอที่จะสังเกตได้จากคำสอน โอวาทของบรรพชน และคำปฎิญาณ ดังเช่น **“เราจะต้องระลึกและยึดมั่นในสิ่งต่อไปนี้คือ ชาติ เกียรติ วินัย กล้าหาญ”**

๑. ชาติ

เป็นสิ่งที่ทหารต้องยึดมั่น ไม่ว่าจะเป็ทหารเหล่าใด สังกัดใด แม้ว่าทุกคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะเรื่องเฉพาะสาขา แต่ทุกคนก็เป็นส่วนหนึ่งของกองทัพ เมื่อรวมกันแล้วจุดมุ่งหมายสูงสุดก็ต้องทำ

เพื่อชาติ ต้องเสียสละได้ทุกอย่างแม้ชีวิตเพื่อชาติ สิ่งเหล่านี้พวกนักเรียนนายร้อยเวสปอยท์ เรียกว่า “**ความดีที่ทำได้ยาก**” พวกเขาตั้งปณิธานไว้ว่า “**พวกเขายินดีที่จะกระทำในสิ่งที่ถูกต้องแม้ยากยิ่งมากกว่าจะทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องที่ทำได้ง่ายแล้วเข้ายวนกว่า**” (โดยเฉพาะเพื่อผลประโยชน์ของตน ของครอบครัวหรือพวกพ้องกลุ่มเล็ก ๆ) การตัดสินใจทุกเรื่องจึงต้องคำนึงถึงเพื่อส่วนรวมเพื่อชาติมากกว่าเพื่อตนเองและครอบครัว

หัวใจสำคัญในระบบเกียรติศักดิ์ คือ ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นความจงรักภักดีในอุดมคติ ที่สะท้อนจากพฤติกรรมของกลุ่มอาชีพมาสู่ทหารแต่ละคนบนพื้นฐานของคุณลักษณะ ความซื่อสัตย์ และความรักชาติ ดังนั้นคำว่าชาติในที่นี้ก็คือ ความรักชาติ ดังที่ นายพล จอร์จ ซีมาร์แชลล์ ว่า “**ความจงรักภักดีสูงสุด คือ ความจงรักภักดีต่อชาติ ไม่ใช่จงรักภักดีต่อผู้บังคับบัญชา**”

๒. เกียรติ

เกียรติ เป็นเรื่องทีละเอียดอ่อน หากปรารถนาจะมีเกียรติ ได้รับเกียรติ จะต้องมุ่งมั่นประพฤติตนอยู่ในความดีอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ต้องรู้จักให้เกียรติผู้อื่นก่อน ต้องรู้จักนับถือตนเองก่อนให้ผู้อื่นนับถือ เพราะเกียรติเป็นเพียงสะพานนำไปสู่ความนับถือศรัทธา และไม่ใช่เกียรติแห่งตนเท่านั้นแต่เป็นเกียรติของกลุ่มอาชีพ “**ปลาเน่าตัวเดียวก็เหม็นไปทั้งข้อง**”

ทหารมีระบบเกียรติศักดิ์ ที่สอนให้ทหารมีวินัยอันเคร่งครัดแม้จะไม่มีใครจับได้ แม้จะไม่ถูกกล่าวหา ตนเองควรจะรู้ว่าสิ่งที่ทำไปนั้นควรไม่ควรประการใด หากพลาดพลั้งจะต้องสารภาพ สำนึกผิด แก้ไข โดยที่ไม่ต้องให้ใครมาว่ากล่าวตักเตือน สิ่งเหล่านี้ทางพระท่านเรียกว่า “**โอดตັปะปะ**” ความละอายต่อบาป ความเกรงกลัวต่อบาป อันเป็นรากฐานของความซื่อสัตย์สุจริต “**เกียรติ คือ ภาษาของทหาร**”

เกียรติของทหารเป็นที่ยอมรับในทุกสังคมทั่วโลก ทหารถูกสอนมาให้เป็นสุภาพบุรุษ เป็นผู้ดี จนมีผู้นำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ เรื่อง “**Officer and Gentleman**” หรือคำกล่าว ของนายพล จอร์จ วอชิงตัน ที่ว่า “**งานการสร้างนายทหารที่ดี คือ การต่อลมหายใจให้กองทัพ อันเป็นงานที่ไม่มีวันจะจบสิ้น แต่งานนั้นจะมีคุณค่าอย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อสามารถสร้างให้เขาเป็นได้ทั้งนายทหารที่ดีและสุภาพบุรุษไปพร้อมกัน**”

๓. วินัย

วินัย คือ หัวใจของทหาร ทหารเป็นกลุ่มคนผู้ถืออาวุธ หากไร้วินัยแล้วแทนที่จะปกป้องสังคม จะกลับเป็นมหันตภัยในการทำลายล้าง การอบรมของทหารจะมุ่งเน้นในเรื่อง “**วินัยของทหารอาชีพผู้ถืออาวุธ**” (Discipline of the profession of arms) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “**จรรยาบรรณแห่งทหารอาชีพ**” นั่นเอง

๔. กล้าหาญ

ทหารเป็นอาชีพที่จะต้องเสียสละความสุขส่วนตัวมีชีวิตที่ต้องลำบากตรากตรำ และเสี่ยงภัยจากการสู้รบ จึงเหมาะสำหรับผู้ที่มีความกล้าหาญ รักการผจญภัย มีจิตวิญญาณของนักสู้

ความกล้าหาญของทหารถือเป็นหน้าที่ กล้าหาญ หมายถึง ความกล้าที่ประกอบไปด้วยสติ จิตสำนึก ความรู้สึกรับผิดชอบ ไม่ใช่กล้าบ้าบิ่น เพราะอารมณ์พลุ่พล่านขาดสติ

หน้าที่ คือ งานหรือกิจที่จะต้องปฏิบัติตามข้อผูกพัน นอกจากหน้าที่ที่ได้รับตามกฎหมาย ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาแล้ว ทหารยังมีหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี ในฐานะข้าแผ่นดิน ข้าราชการสำหรับทหารแล้วคงต้องย้อนระลึกถึงปรัชญาเซนที่ว่า “หน้าที่นั้นหนักดังขุนเขา แต่ชีวิตนั้นเบาดังขนนก”

ความกตัญญูต่อบ้านเกิดเมืองนอน หรือการตอบแทนบุญคุณของแผ่นดิน ก็ถือว่าเป็นหน้าที่ ดังสุนทรพจน์ที่โด่งดังของประธานาธิบดี เคเนดี ที่ว่า “อย่าถามว่าประเทศจะให้อะไรแก่ท่าน แต่จงถามตนเองว่าท่านจะทำอะไรให้แก่ประเทศชาติ”

จรรยาบรรณของทหารมืออาชีพ

จรรยาบรรณของทหารมืออาชีพ เป็นจรรยาบรรณที่มีมาตรฐานสูงส่ง ซึ่งประกอบด้วย

๑. การเชื่อฟังและจงรักภักดี (Obedience and Loyalty)

ทหารเป็นเพียงเครื่องมือ หรือพลังอำนาจเพื่อสนองนโยบายของชาติที่ถูกกำหนดขึ้นโดยนักการเมือง หลังจากที่เผชิญกับดักโลกาภิวัตน์จนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ตามมาด้วยวิกฤติสังคม เกิดกระแสการเรียกร้องต้องการทหารที่โปร่งใส ทันสมัย และมีอิสระทางความคิด ซึ่งดูออกจะขัดกันที่ให้มีเสรีภาพทางความคิด แต่ต้องเชื่อฟังคำสั่งที่ขบด้วยกฎหมาย ระบบการศึกษาของทหารอาชีพจะสอนให้ปัจเจกชนมีเสรีภาพทางความคิด แต่เมื่อมาอยู่ในสังคมของทหาร เขากลับต้องจงรักภักดีต่อผู้บังคับบัญชา แม้ว่าจะไม่ชอบเป็นการส่วนตัวก็ตาม เขาสามารถเสนอความคิดที่ขัดแย้งได้ แต่เมื่อผู้บังคับบัญชาทกลงใจแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างจะจบลง ทุกคนจะระดมความพยายามให้ข้อตกลงใจนั้นสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงความคิดเห็นของตน

๒. วินัย (Discipline)

เป็นหัวใจของทหารเช่นเดียวกับการเชื่อฟัง เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในปฏิบัติการ วินัยจะเป็นหลักประกันว่าคำสั่งของผู้บังคับบัญชาจะได้รับการปฏิบัติในทันทีและด้วยศรัทธาที่เต็มเปี่ยม เป็นเครื่องตัดสินผลลัพธ์ของสงครามว่าจะพ่ายแพ้หรือได้ชัยชนะ หุ่นยนต์ที่ไม่มีสมองจะมีวินัยเยี่ยมที่สุด แต่ทหารที่มีสมองรู้จักคิดออกจะยากที่ให้ศรัทธาในคำสั่งที่ไร้เหตุผล ทำอย่างไรที่จะทำให้ทหารมีสมองรู้จักคิด และมีวินัยเยี่ยมด้วยในขณะเดียวกัน คำตอบอยู่ที่ระบบการศึกษาของทหาร

๓. การเสียสละไม่เห็นแก่ตัว (Selflessness)

ทหารมีอาชีพจะเลือกหน้าที่ให้อยู่เหนือสิ่งอื่นใด แม้ผลประโยชน์ของตนก็สละให้ได้ มีคำกล่าวที่ว่า เงินเดือนของทหาร ไม่มีวันทำให้ทหารร่ำรวย หากผู้ใดหวังจะมีชีวิตสมบูรณ์พูนสุขไปด้วยทรัพย์ ศฤงคารทางวัตถุแล้วเลือกมาเป็นทหารจะผิดหวังที่เลือกเดินทางผิด แต่หากปรารถนาจะได้รับรู้สัมผัสที่ลึก ล้ำแห่งจิตใจ ความพอใจ ความปลาบปลื้มที่ได้จากการเสียสละอันยิ่งใหญ่ เช่น การพลีชีพเพื่อแผ่นดินแล้ว เขานั้นจะร่ำรวยอุดมสมบูรณ์ในรางวัลแห่งใจที่ได้เลือกทางเดินมาเป็น “ทหารมีอาชีพ”

๔. เกียรติยศและความซื่อสัตย์ (Honor and Integrity)

สังคมทุกวันนี้เต็มไปด้วยบรรยากาศของการแข่งขัน ซึ่งนับวันแต่จะห่างไกลจากความรู้สึกนึกถึง คุณค่าทางจิตใจแม้แต่ในสังคมอันมีเกียรติของทหาร ทหารผู้ซึ่งมีเอกลักษณ์ของความเป็นสุภาพบุรุษ มีเกียรติยศสง่างามด้วยเครื่องแบบ ผู้ที่เพียงแต่ “มีอาชีพเป็นทหาร” แต่มิได้เป็น “ทหารมีอาชีพ” มิให้เห็น อยู่ดาดซิ่นเขาไม่ผิดที่คิดทะเยอทะยาน อยากก้าวหน้าได้เลื่อนยศเลื่อนตำแหน่ง เกมของเขาจะทำทุก วิถีทางเพื่อสนองความต้องการส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงสิ่งอื่นใด เขาจะใช้ผู้ร่วมงานเป็นบันไดสู่ความสำเร็จ เขาจะรับแต่ความดีความชอบ แต่จะโยนความผิดไปให้ผู้อื่น หากระบบการศึกษาของทหารมีอาชีพ ซึ่งทำหน้าที่ที่กลั่นกรองและปลูกฝังอุดมการณ์เหล่านี้ไว้ประสิทธิภาพ เราจะได้ผู้นำทางทหารที่ไว้เกียรติ ซื่อโกง ตลบตะแลง อคติ และเห็นแก่ตัว เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็อย่าหวังเลยว่าประเทศชาติจะรักษาความเป็น เอกราชอธิปไตยไว้ได้ จงเตรียมตัวเผชิญกับภาวะการณ์ “สิ้นชาติ” ได้เลย

ตัวอย่างของจรรยาบรรณทหาร (Code of Conduct)

ตัวอย่างต่อไปนี้นำมาจาก “จรรยาบรรณของทหารอเมริกัน” และข้อเสนอในรายงานเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพทหารของอาจารย์ สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ดังนี้

๑. พวกเราเป็นทหาร เป็นส่วนหนึ่งของกองทัพแห่งชาติที่ได้รับเกียรติให้มาทำหน้าที่ป้องกัน ประเทศและคุ้มครองวิถีชีวิตของประชาชน พวกเราจึงต้องเตรียมให้พร้อมที่จะรบและสละชีพเพื่อชาติ

๒. ทหารต้องไม่คิดที่จะยอมแพ้ ถ้าเป็นผู้บัญชาการก็จะไม่สั่งให้หน่วยของตนยอมจำนน (โดยเจตนาของตน) トラบเท่าที่ยังมีหนทางต่อสู้

๓. ถ้าถูกจับเป็นเชลยเราก็จะยังคงสู้ต่อไปทุกวิถีทาง โดยพยายามจะหลบหนีหรือช่วยเหลือให้ ผู้อื่นหลบหนี และจะไม่ยอมรับการอภัยโทษอย่างมีเงื่อนไขหรือสิทธิพิเศษใด ๆ จากศัตรู

๔. ถ้าตกเป็นเชลย เราจะไม่ให้ข้อมูลหรือกระทำการใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเพื่อนร่วมชาติ ถ้ามีอาวุธจะทำหน้าที่ผู้บังคับบัญชา ถ้าอาวุธต่ำกว่าจะเชื่อฟังคำสั่งที่ชอบธรรม และสนับสนุน ผู้บังคับบัญชา ณ ที่นั้นทุกวิถีทาง

๕. ถ้าถูกสอบสวนเมื่อตกเป็นเชลย เรามีหน้าที่แต่เพียงบอก ชื่อ ยศ เลขประจำตัว ตำแหน่ง และวัน เดือน ปีเกิดเท่านั้น เราจะไม่ให้ข้อมูลใด ๆ หรือลงลายมือชื่อในเอกสารแสดงความไม่จงรักภักดีต่อ ประเทศชาติและพันธมิตร หรือก่อการใด ๆ ที่จะเป็นอันตรายต่อประเทศชาติ

๖. พวกเราจะไม่มีวันลืมนึกว่า เราเป็นคนไทย เป็นข้าราชการบริพาร เป็นหนี้บุญคุณแผ่นดินที่จะต้อง รับผิดชอบการกระทำของตนเอง พร้อมทั้งจะอุทิศชีวิตเป็นราชพลี พร้อมทั้งจะตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน

๗. ทหารจักใช้วิจารณญาณและความอดกลั้นสูงสุดในการออกคำสั่งใช้กำลังเข้าสู้รบ และจะไม่ใช้ กำลังเกินกว่าเหตุ ไม่มุ่งหมายเช่นฆ่าพร่าชีวิตโดยไม่จำเป็นหรือโดยคึกคะนอง อีกทั้งกระทำการ โดยระมัดระวังมิให้เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของพลเรือน

๘. ทหารจักไม่ทำร้าย รังแก ผู้ที่อ่อนแอกว่า หรือผู้ที่ไม่มียาอาวุธ และไม่สามารถป้องกันตนเองได้

๙. ทหารจักต้องเป็นผู้ที่หนักแน่น อดทนต่อความทุกข์ยากลำบาก อดทนต่อความขุ่นเคือง คุมแค้น รู้จักข่มใจระงับโทสะฉุนเฉียว

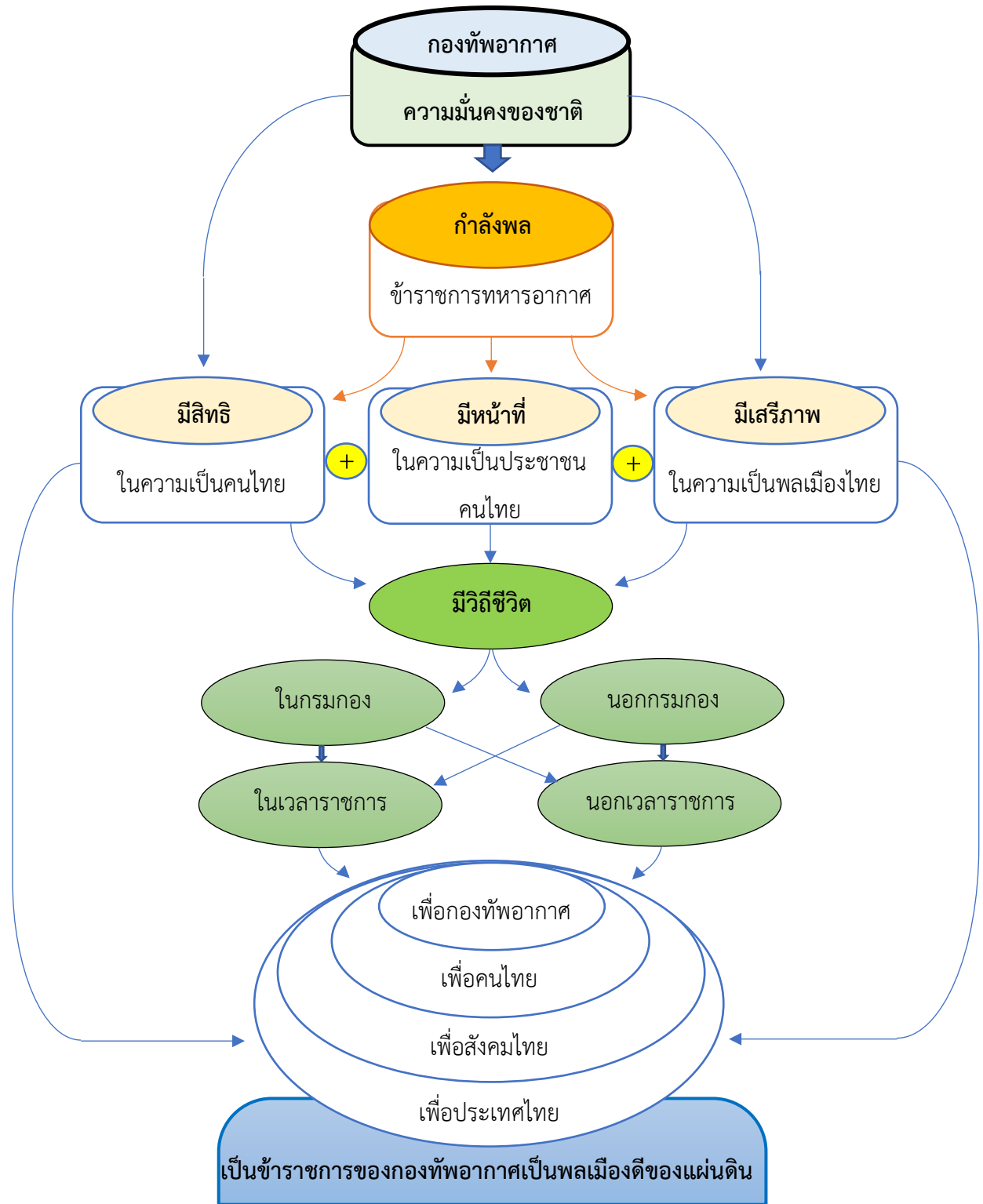
๑๐. ทหารจักไม่สั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการโดยไม่ชอบธรรมผิดกฎหมาย

๑๑. ทหารจักต้องรักษาเกียรติและท่วงในศักดิ์ศรี ไม่แสวงหาความเจริญก้าวหน้า ด้วยการ ประจบสอพลอ กล่าวโทษ ให้ร้ายผู้อื่น

๑๒. ทหารจักต้องเป็นผู้ที่สุภาพอ่อนโยน มีอัธยาศัยและจิตใจที่ดีงามต่อประชาชน และบุคคล ในวิชาชีพอื่น

บทสรุป

กล่าวได้ว่ากำลังพลหรือข้าราชการทหารอากาศทุกระดับตั้งแต่พลทหารทุกคนถึงนายพลทุกนาย จะมีกรอบการทำงาน กรอบดำเนินชีวิต และมีแนวทางในการวางตัวปฏิบัติตนทั้งในกรมกองและอยู่นอก กรมกอง ทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ทุกคนมีกรอบวิถีชีวิตแห่งความเป็นทหารอาชีพ ตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง แห่งการมีชีวิตและจิตวิญญาณความเป็นทหารของชาติ เป็นข้าราชการของ ประชาชน พร้อมดูแลประเทศไทย ดูแลคนไทยและสังคมไทยให้เข้มแข็ง มั่นคง และปลอดภัยตลอดกาล ดังแสดงตามแผนภาพ

แผนภาพ : แนวทางในการปฏิบัติตนของกำลังพลทหารอากาศ

ในส่วนของภารกิจสำคัญของกองทัพอากาศมีบทบาทภารกิจหลัก คือ งานด้านความมั่นคงภายในประเทศทั้งสนับสนุนความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม ความมั่นคงด้านวิทยาการ เทคโนโลยี และความมั่นคงของมนุษย์ ป้องกันภัยพิบัติด้านภัยธรรมชาติ ภัยภัย อุทกภัย โรคระบาด และภัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภัยคุกคามด้านยาเสพติดและภัยทางสังคมการเมือง ภัยคุกคามทางอากาศ การก่อการร้าย ภัยจากความไม่สงบเรียบร้อย และภัยคุกคามทางไซเบอร์ในธุรกรรมต่าง ๆ สรุปคือกองทัพมีส่วนช่วยในการฝึกกำลังร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่องานการป้องกันประเทศและการสร้างชุดความร่วมมือระหว่างประเทศ สร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการรักษาความมั่นคงของชาติอย่างยั่งยืน คือ การลดศัตรู สร้างมิตรให้ความร่วมมือและเสริมสร้างสัมพันธ์อย่างจริงจัง

ทิศทางเชิงนโยบายการบริหารและการพัฒนากองทัพอากาศของผู้บัญชาการทหารอากาศคนปัจจุบัน (พลอากาศเอก แอร์บูล สุทธิวรรณ) ได้กำหนดเป็นหลักสำคัญ ๔ ประการ ไว้ดังนี้

๑. **พิทักษ์** : สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. **รักษา** : ผลประโยชน์ของชาติและสนับสนุนภารกิจเพื่อช่วยเหลือประชาชน
๓. **พัฒนา** : ความสามารถ ทั้ง ๓ มิติ คือ มิติอากาศ (Air Domain) มิติอวกาศ (Space Domain) และมิติไซเบอร์ (Cyber Domain) รวมถึงอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
๔. **สานต่อ** : งานทุกด้านนำไปสู่กองทัพอากาศที่ปฏิบัติภารกิจได้อย่างชาญฉลาดและมีความยั่งยืน (Sustainable Smart Air Force)

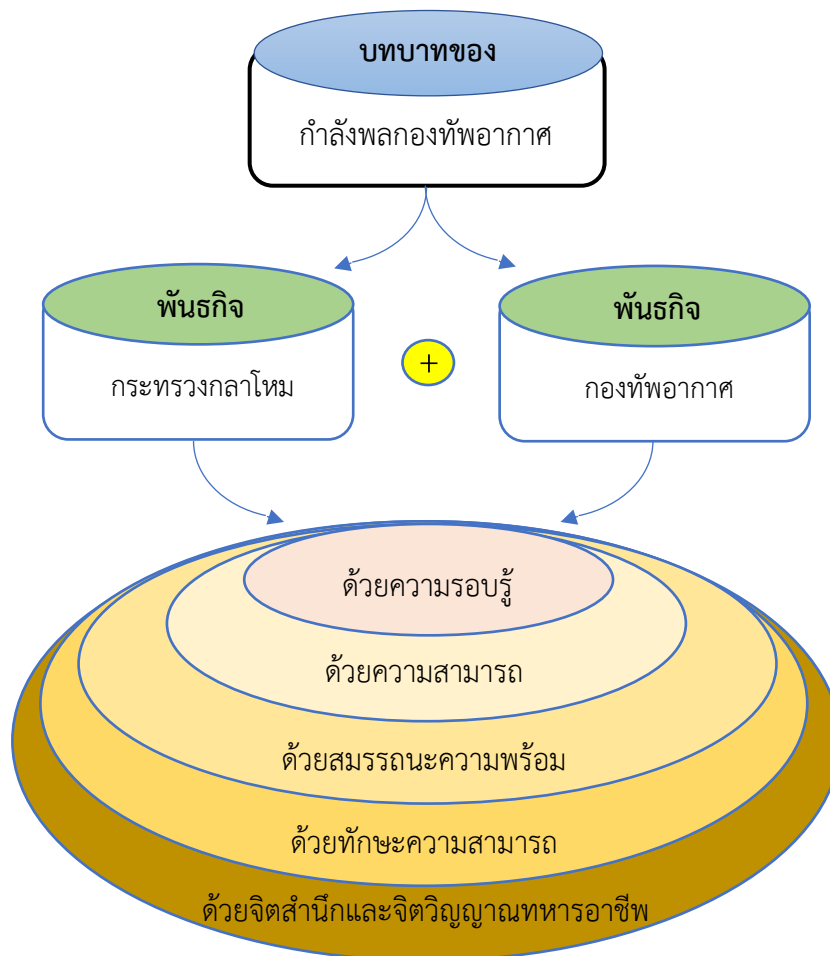
จึงยืนยันและมั่นใจได้ว่าผู้บัญชาการทหารอากาศซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของกองทัพอากาศไทยในปัจจุบัน มุ่งเน้นการบริหารพัฒนาในแนวทางของการพิทักษ์ การรักษา การพัฒนาและการสานต่อทุกสรรพสิ่งสำคัญ อันจะนำมาซึ่งกองทัพอากาศดำรงวิสัยทัศน์การพัฒนาสู่ “**กองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค**” (One of the Best Air Forces in ASEAN) นอกจากนี้แล้วกองทัพอากาศยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ตอบสนองอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมที่สำคัญ คือ

๑. พิทักษ์รักษาเอกราชและผลประโยชน์แห่งชาติ
๒. ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์
๓. ปราบปรามกบฏและการจลาจล
๔. สนับสนุนรัฐบาลและการพัฒนาประเทศ
๕. แก้ไขปัญหาภัยพิบัติและช่วยเหลือประชาชน
๖. ดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
๗. ปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม
๘. ปฏิบัติการอื่นใดตามมติคณะรัฐมนตรี

นอกจากนี้แล้ว พันธกิจหลักที่กองทัพอากาศเป็นองค์กรนำในการปฏิบัติการ คือ

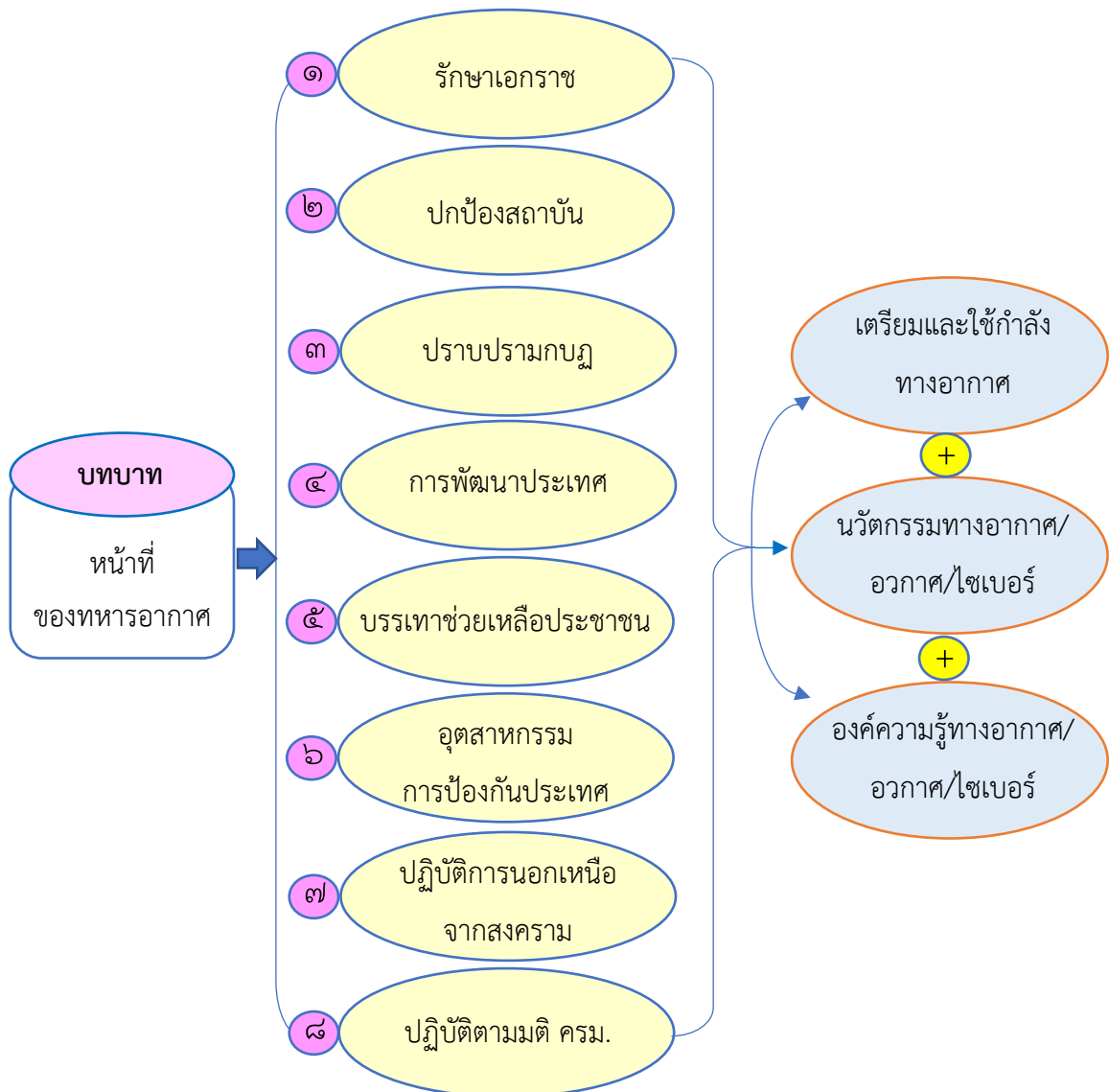
๙. การเตรียมกำลังและใช้กำลังตามที่กองทัพอากาศกำหนด
๑๐. เป็นผู้รับผิดชอบด้านกำลังทางอากาศ กิจการอวกาศ และด้านไซเบอร์
๑๑. การพัฒนาองค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางทหาร เช่น กองกำลังทางอากาศ กองกำลังทางอวกาศ กองกำลังทางไซเบอร์ และเทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น

พันธกิจทางทหารข้างต้นนั้น ล้วนเป็นภารกิจสำคัญที่กำลังพลทหารอากาศจะต้องสร้างความพร้อม มีทักษะ และสมรรถนะความพร้อม เพื่อดำเนินงานให้ภารกิจบรรลุความมุ่งหมายอย่างแท้จริงตามแผนภาพ

แผนภาพ : ความพร้อมของกำลังพลทหารอากาศเพื่อปฏิบัติพันธกิจสำคัญ

จากความสำคัญข้างต้นสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพ : บทบาทหน้าที่ของกำลังพลทหารอากาศตามภารกิจกองทัพอากาศ

อีกบริบทปัจจัยหนึ่งของความเป็นกำลังพลทหารอากาศ คือ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการเป็นประชาชนของชาติและการเป็นพลเมืองดีของแผ่นดิน ซึ่งกำลังพลทหารอากาศทุกคนรับรู้ เรียนรู้ ยอมรับ และพัฒนาตน เพื่อการสร้างความเป็นพลเมืองไทยให้ถูกต้องสมบูรณ์ ดังนี้

๑. ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย

- ๑.๑ รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้
- ๑.๒ เคารพหลักความเสมอภาค
- ๑.๓ เคารพหลักความแตกต่าง
- ๑.๔ เคารพสิทธิของผู้อื่น
- ๑.๕ เคารพกติกาประชาธิปไตย
- ๑.๖ รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม

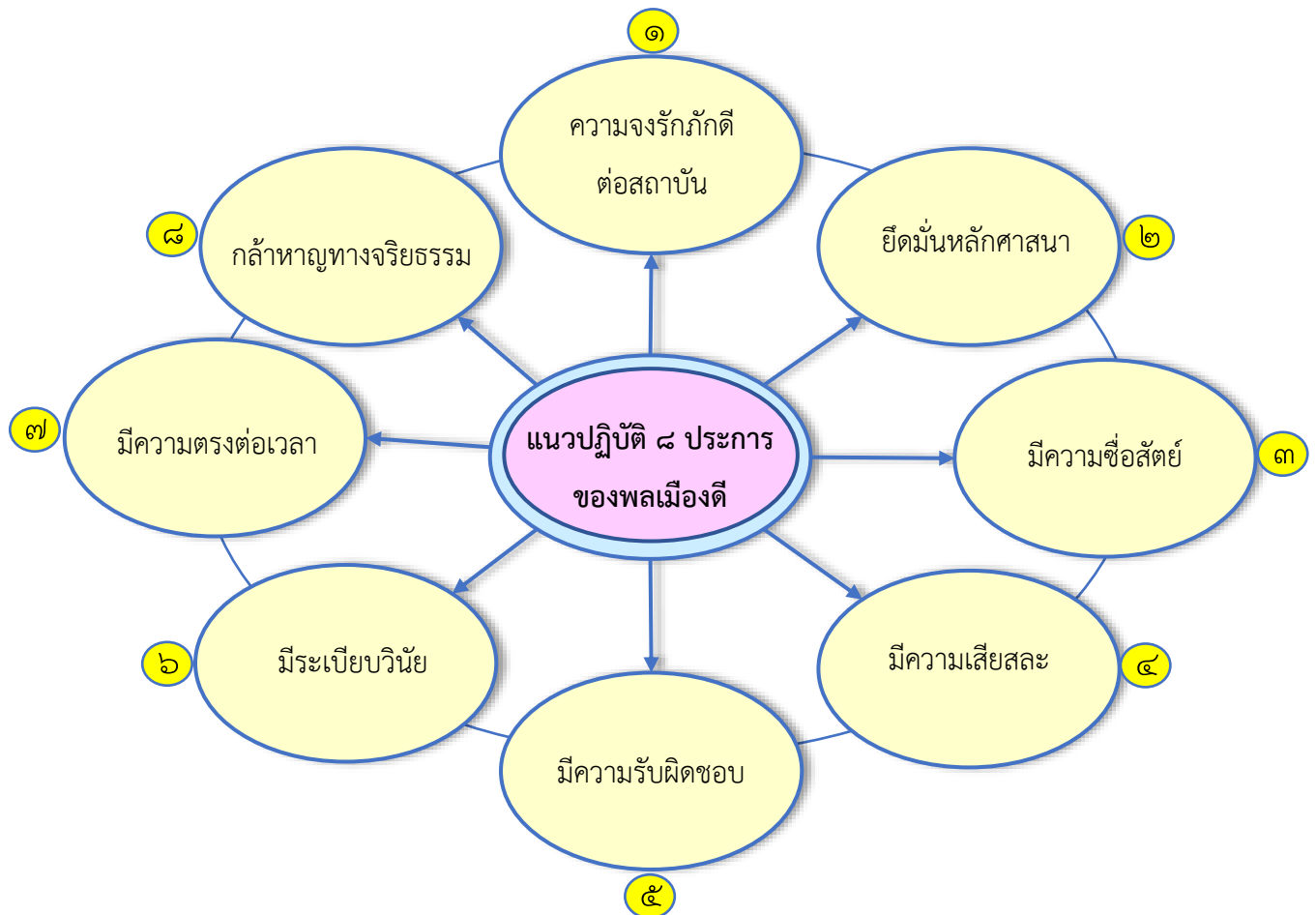
กล่าวได้ว่าความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยมีกรอบแบบแผนความประพฤติสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพ : ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย

นอกจากนี้แล้วพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยของไทย จึงมีแนวทางเป็นแบบแผนความประพฤติที่ติงาม ๘ ประการ ดังนี้

๒. แนวปฏิบัติ ๘ ประการ ของพลเมืองดี

แผนภาพ : แนวปฏิบัติ ๘ ประการของความเป็นพลเมืองดี

๓. หน้าที่ของภาครัฐต่อการดูแลสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในส่วนขององค์กรภาครัฐก็มีหน้าที่ให้สิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน ดังนี้

แผนภาพ : หน้าที่ของภาครัฐต่อการดูแลสิทธิเสรีภาพของประชาชน

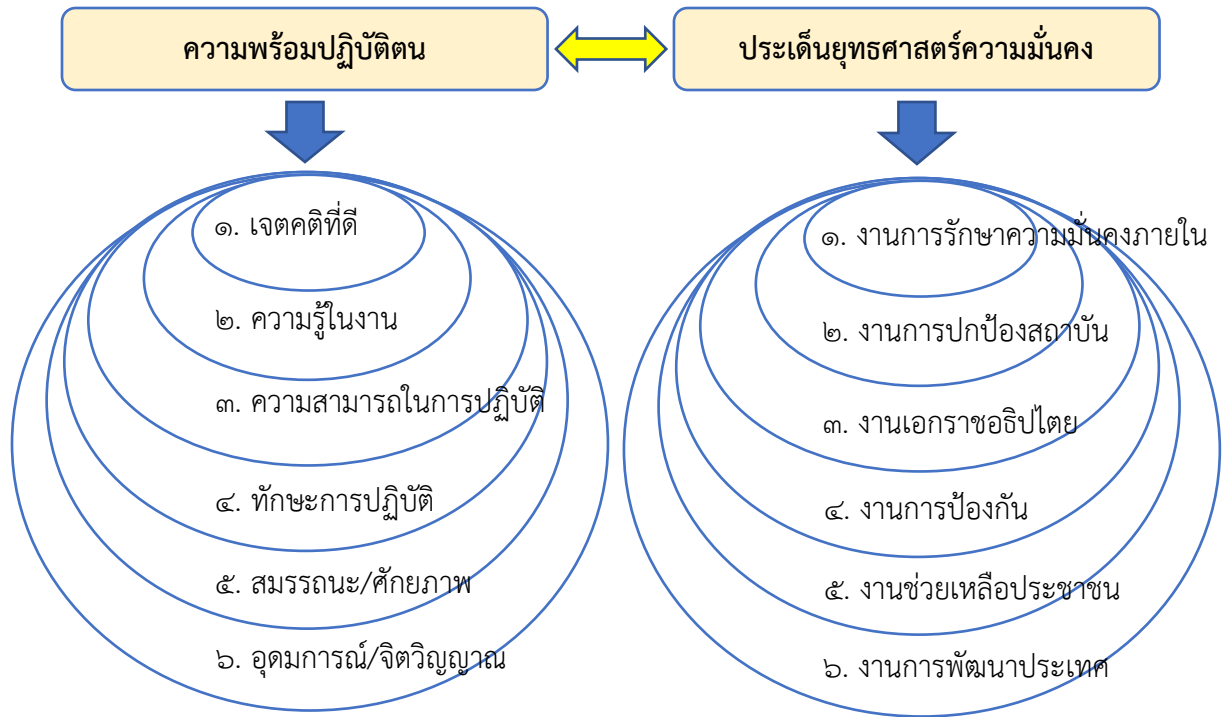
กล่าวได้ว่าพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ทั้งในฐานะประชาชนและกำลังพลทหารอากาศ ก็จะได้รับคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเหล่านี้ โดยเสมอภาคกัน โดยเฉพาะสังคมทหารในหมู่กำลังพลทหารอากาศก็ยังมี แบบแผนมารยาททหาร เป็นเครื่องกำกับความประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมอีกด้วย ดังเช่นแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ : กรอบแนวทางมารยาททหารที่ทุกคนพึงปฏิบัติ

การพัฒนาตนเองของกำลังพลทหารอากาศเพื่องานยุทธศาสตร์และความมั่นคงของชาติ

กำลังพลของกองทัพอากาศทุกระดับ มีหน้าที่ต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะ มีสมรรถนะ และเจตคติที่ดีต่องานยุทธศาสตร์ชาติและงานความมั่นคงของชาติ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกรอบแผนงานยุทธศาสตร์ ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

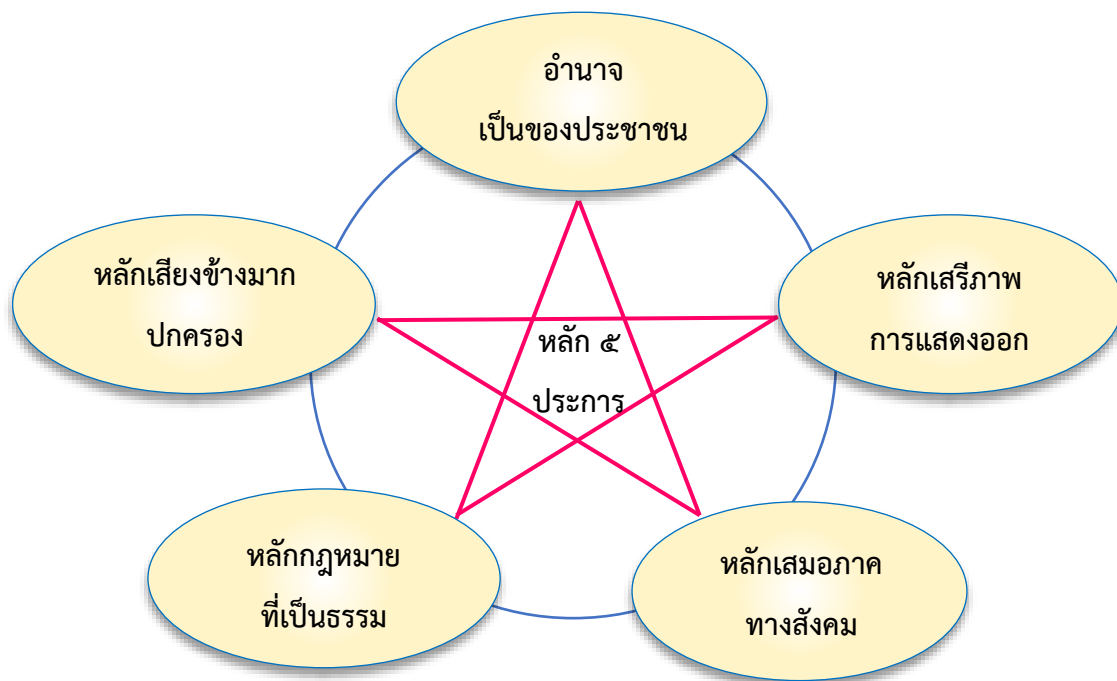
**แผนภาพ : กรอบแบบแผนการพัฒนาศักยภาพตนเองสู่ความพร้อมการปฏิบัติหน้าที่
ตามประเด็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของกำลังพลกองทัพอากาศ**

อธิบายได้ว่าตั้งแต่กำลังพล ๑ คน ก็ต้องมีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติอย่างครบถ้วน ตั้งแต่การมีเจตคติที่ดีต่อประเทศชาติ มีความรอบรู้ในงานด้านการรักษาความมั่นคงภายใน มีความสามารถในการปกป้องสถาบันหลักของชาติ มีทักษะการดูแลรักษาเอกราชอธิปไตยทุกดินแดนของแผ่นดิน มีสมรรถนะหรือศักยภาพงานการป้องกันประเทศทุกมิติ งานด้านความมั่นคงและการช่วยเหลือประชาชน ตลอดจนข้าราชการทหารอากาศทุกคนต้องมีอุดมการณ์ และมีจิตวิญญาณความเป็นทหารอาชีพ พร้อมสละชีพเพื่อชาติ ทั้งการมีส่วนร่วมการแก้ปัญหาและการพัฒนาประเทศในทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรมในรูปแบบของความมั่นคงเชิงองค์รวม (Comprehensive Security)

ทหารกับระบอบประชาธิปไตย

ลำดับต่อมาที่เป็นกรอบแบบแผนการแสดงออกถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของกำลังพลทหารอากาศ คือ การยึดหลักการในระบอบประชาธิปไตย โดยมีความสำคัญ ๕ ประการ ดังแผนภาพ

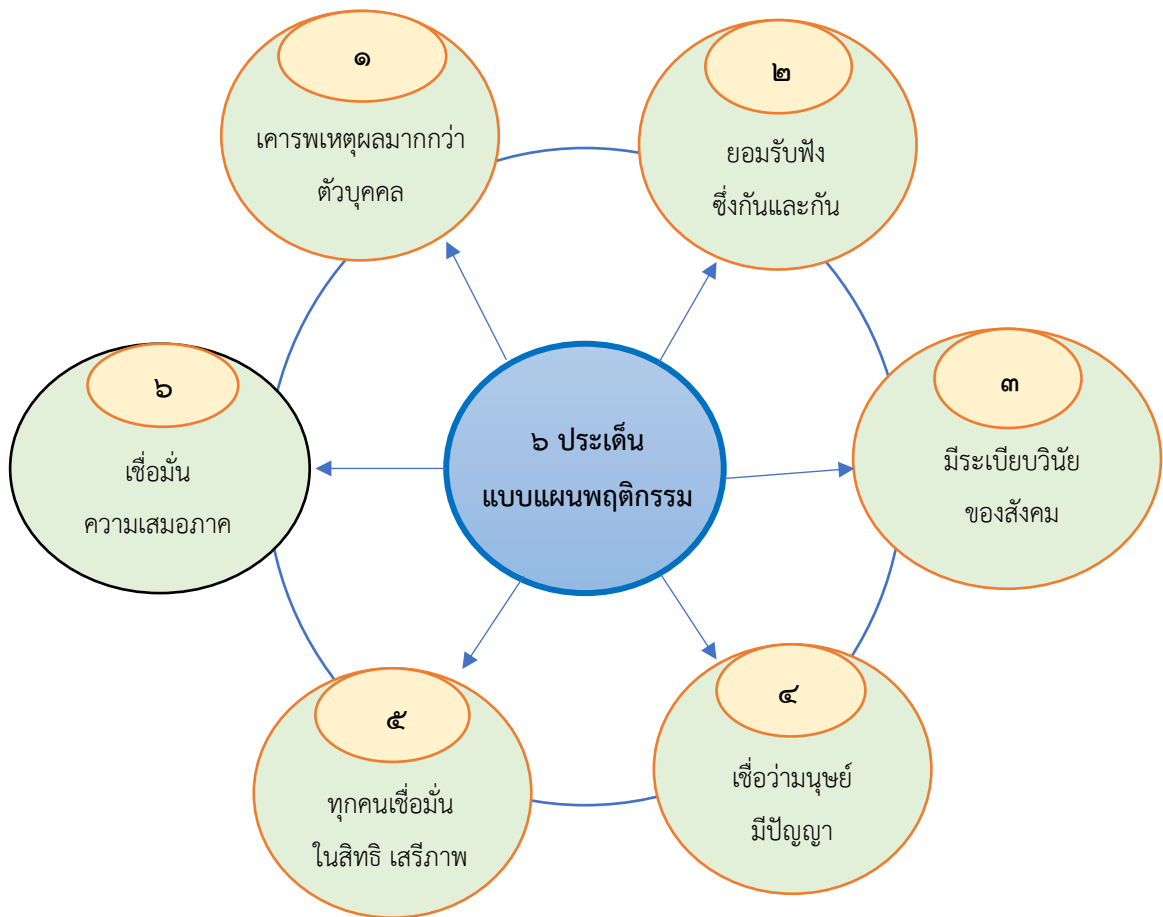
แผนภาพ : หลักสำคัญ ๕ ประการของประชาธิปไตยในสังคมทหาร

กล่าวได้ว่าหลักการสำคัญของประชาธิปไตยของไทยข้างต้น ก็ยังคงเป็นหลักปฏิบัติให้กับกำลังพลทหารอากาศที่ต้องเคารพหลักการอำนาจเป็นของประชาชน ตามหลักเสรีภาพการแสดงออก หลักความเสมอภาคของสังคม หลักการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม และหลักเสียงข้างมาก ซึ่งผู้บังคับบัญชาทหารอากาศทุกระดับจะต้องคำนึงถึงหลักการบริหารการปกครองบังคับบัญชาที่ต้องรวมถึงการมีหลักธรรมาภิบาล และหลักทศพิธราชธรรมที่ควบคู่กัน ซึ่งผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องให้โอกาสกำลังพลทหารอากาศได้มีการแสดงออก ดังนี้

๑. ความเสมอภาคในสิทธิการออกเสียงทางการเมือง
๒. รับฟังข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชา
๓. มีความเป็นกลางกันในทุกฝ่าย
๔. เป็นผู้ไม่มีเหตุผลและการชี้แจง
๕. การพิจารณาความดีความชอบ และการโยกย้ายด้วยความเป็นธรรม
๖. การให้กำลังพลทหารอากาศมีสิทธิและไปใช้สิทธิทางการเมืองที่บริสุทธิ์ใจ

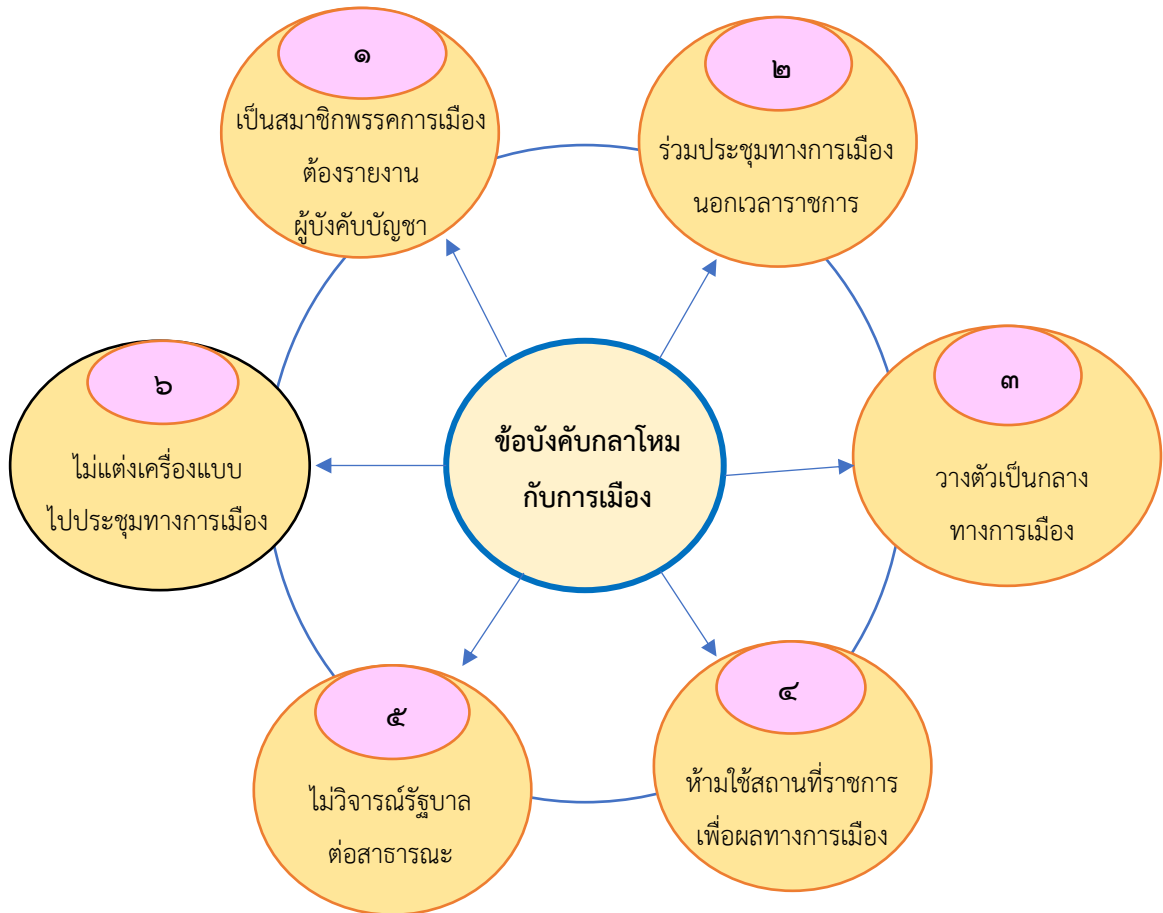
แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของกำลังพลทหารอากาศ

การแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของกำลังพลทหารอากาศทุกนาย ในวิถีทางระบอบประชาธิปไตย มีดังนี้

แผนภาพ : ๖ ประเด็นการมีแบบแผนการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

ข้อความข้างต้นเป็นกรอบการปฏิบัติที่ถูกต้องในความเป็นข้าราชการทหารกับความเกี่ยวข้องทางการเมือง แต่ก็มีแนวทางปฏิบัติอีกชุดหนึ่งที่เป็นข้อพึงปฏิบัติในชื่อของ **ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง (พ.ศ. ๒๔๙๙)** มีสาระสำคัญต่าง ๆ เช่น

แผนภาพ : ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง

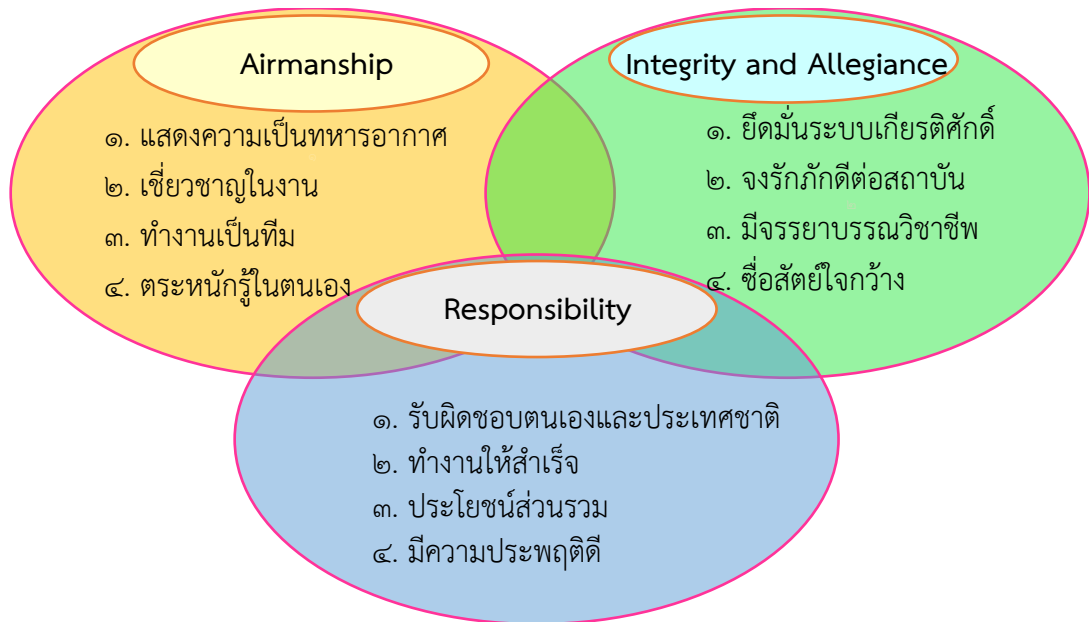
นอกจากนี้แล้วยังมีประเด็นการปฏิบัติได้ถูกต้องอื่น ๆ เช่น การเมืองสามารถใช้สโมสรได้ตามระเบียบบางครั้งคราวโดยเสียค่าบริการ ไม่ประดับเครื่องหมายใด ๆ ทางการเมืองในสถานที่ราชการ ไม่แต่งเครื่องแบบของพรรคการเมืองเข้าไปในสถานที่ราชการ ไม่กระทำการใด ๆ ที่ให้คุณหรือให้โทษกับข้าราชการที่เกี่ยวกับการเมือง ไม่บังคับการอุทิศเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง ไม่เขียนข้อความลงในสื่อสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการเมือง ไม่แทรกแซงกิจการทางการเมือง ไม่ตำหนิ กีดกันหรือให้ร้ายกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในทางการเมือง

นอกเหนือจากการมีแบบธรรมเนียมข้อบังคับกลาโหม ว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมืองข้างต้นแล้ว ยังมีหลักวินัยทหารที่สำคัญซึ่งทหารทุกคนต้องรักษาวินัยไว้อยู่เสมอ ดังตัวอย่างการกระทำตามวินัยทหาร ดังนี้

แผนภาพ : หลักวินัยทหาร

นอกจากนี้แล้ว ทหารอากาศทุกคนยังคงมีสิ่งยึดเหนี่ยวในการสร้างจิตสำนึกและความเป็นทหารอากาศ (Air minded) เป็นค่านิยมหลักของกองทัพอากาศ (RTAF Core Values) ๓ ประการ คือ

แผนภาพ : ค่านิยมหลักของกำลังพลทหารอากาศ

กำลังพลทหารอากาศทุกคน จะได้รับการอบรมบ่มเพาะในการรับรู้ เรียนรู้ และปฏิบัติตนตาม ค่านิยมหลักที่กำหนดไว้จนเป็นวิถีนิสัยปกติประจำของทุกคน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักจริยธรรมความเป็น ทหารอาชีพ ที่เป็นแนวทางการปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอีกเช่นกัน คือ

แผนภาพ : แนวปฏิบัติในการเป็นทหารอาชีพ

แม้ในยามวิกฤตหรือยามสงคราม ทหารทุกคนก็จะต้องมีความพร้อมปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญ ภายใต้งานไขการประพตติตนที่เหมะสม เช่น

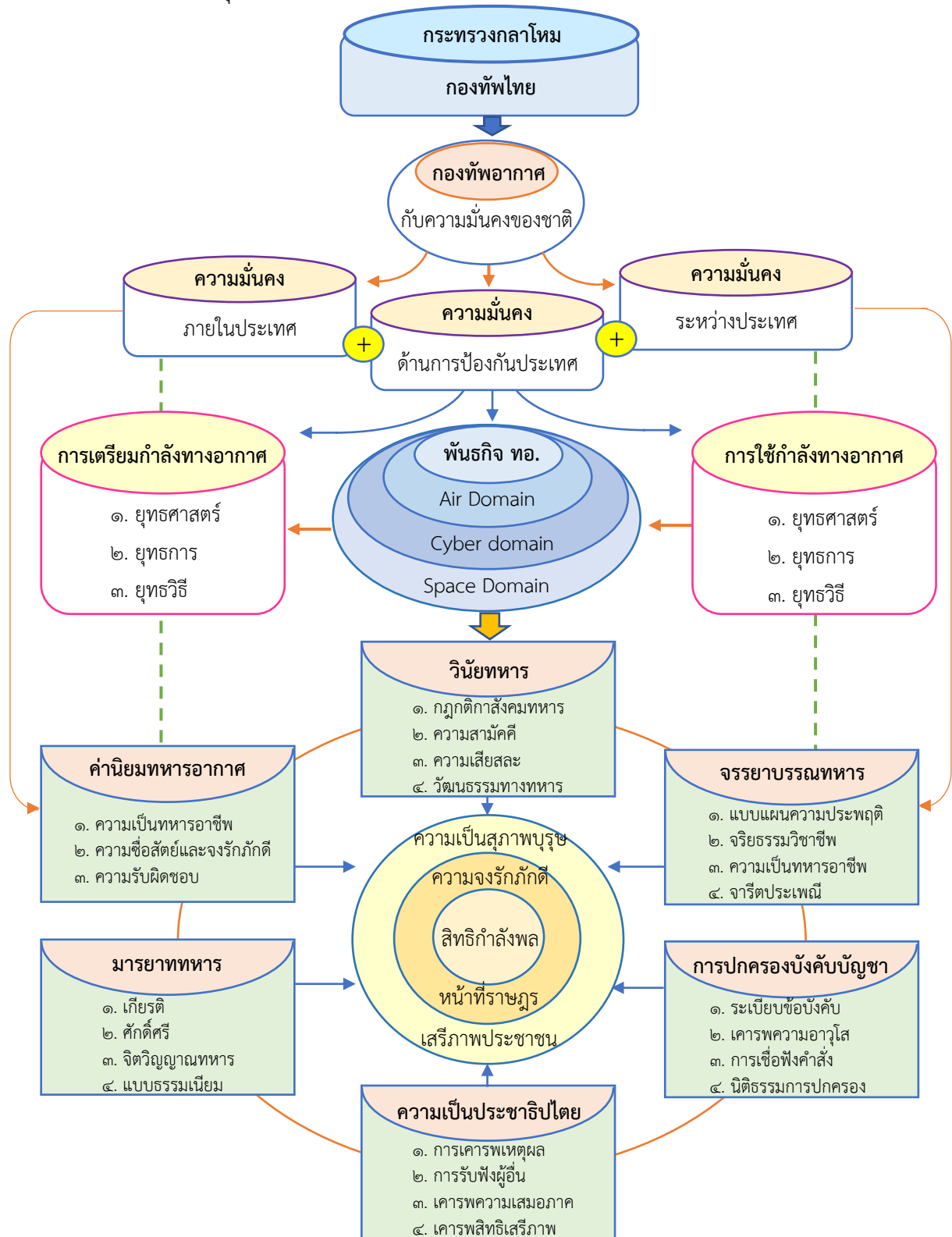
๑. พร้อมรบสละชีพเพื่อชาติ
๒. ไม่คืดยอมแพ้ศัตรู
๓. ถ้าถูกจับเป็นเชลยให้พยายามหลบหนี
๔. ไม่ให้ข้อมูลใด ๆ ต่อศัตรู
๕. พร้อมอุทิศชีวิตเป็นราชพลี
๖. ระมัดระวังการเกิดอันตรายต่อประชาชน
๗. ไม่ทำร้าย รังแกผู้อ่อนแอกว่า
๘. รู้จักยับยั้งใจ ระงับโทสะ
๙. ไม่สั่งการใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย
๑๐. ไม่ประจบสอพลอ ไม่ให้ร้ายผู้อื่น
๑๑. สุภาพอ่อนโยนต่อประชาชนและผู้อื่น

กรอบ : แนวทางปฏิบัติในยามวิกฤตหรือยามสงครามของทหาร

กล่าวได้อย่างมั่นใจว่ากำลังพลทหารอากาศเป็นข้าราชการทหารอาชีพที่มีคุณสมบัติแห่งความเป็นกำลังพลที่ดีของกองทัพ เป็นประชาชนและพลเมืองที่รู้สิทธิตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แบบแผนความประพฤติและการแสดงออกของกำลังพลทหารอากาศทุกนาย จึงกล่าวได้ว่าอยู่ในกรอบของ

๑. ความมีวินัยในกองทัพ
๒. ความมีจรรยาบรรณทหารอาชีพ
๓. กรอบการปกครองบังคับบัญชา
๔. กรอบความเป็นประชาธิปไตยในสังคมทหาร
๕. กรอบมารยาททางทหาร
๖. กรอบค่านิยมหลักของกองทัพอากาศ

ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

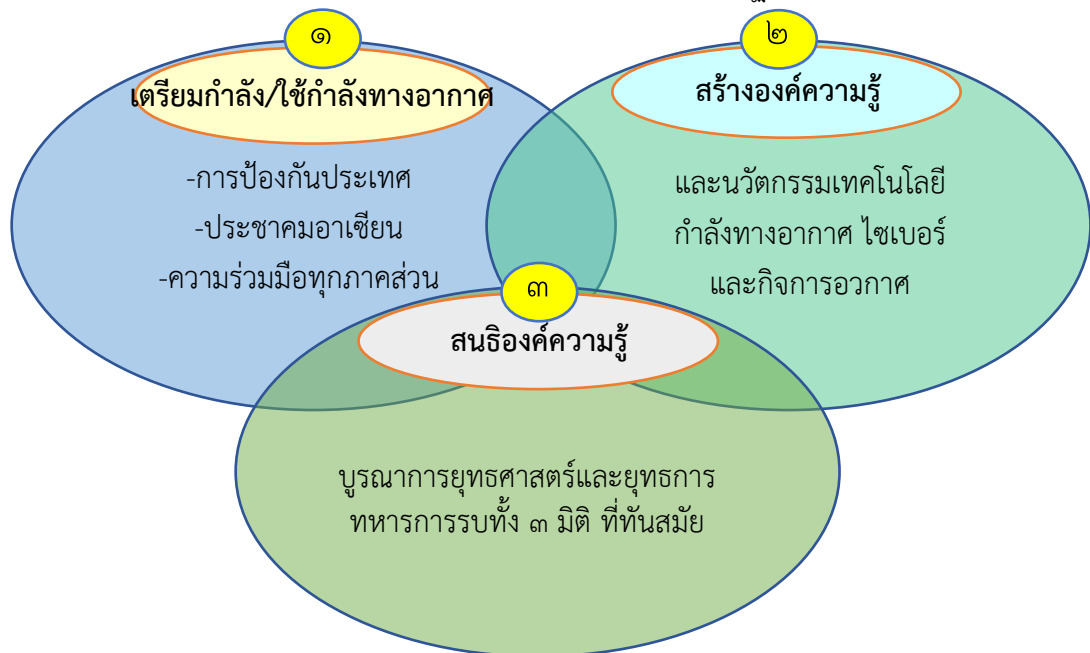

แผนภาพ : ลิตี เสรีภาพและแบบแผนพฤติกรรมกำลังพลทหารอากาศ
ภายใต้กรอบจริยธรรมทหารอาชีพ

จากแผนภาพข้างต้นอธิบายได้ว่ากองทัพอากาศไทย มีหน้าที่ปฏิบัติราชการทางทหารในภารกิจ ความมั่นคงของชาติตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย ดังนี้

๑. พิทักษ์รักษาเอกราชความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรไทย
๒. ปกป้องและสนับสนุนภารกิจราชการและแสดงถึงความจงรักภักดี ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
๓. ปราบปรามกบฏและการจลาจล
๔. สนับสนุนภารกิจของรัฐในการพัฒนาประเทศ
๕. ป้องกันแก้ไขปัญหายุทธภัยพิบัติและการช่วยเหลือประชาชน
๖. ศึกษาวิจัยพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพลังงานทหาร
๗. ปฏิบัติการภารกิจทางทหารนอกเหนือจากสงคราม
๘. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายและ/หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนด

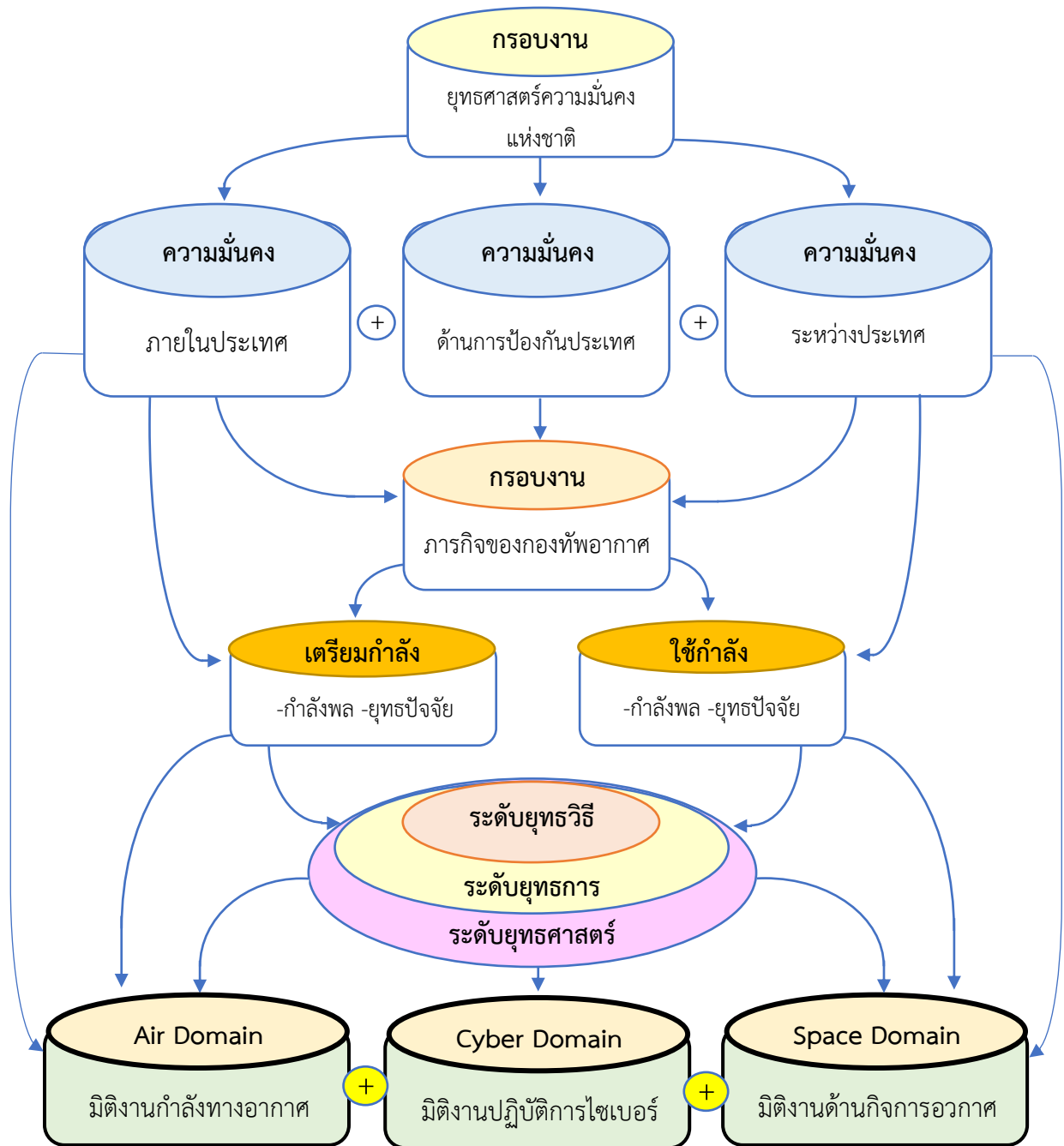
ในส่วนพันธกิจ บทบาท หน้าที่ของกองทัพอากาศ ประกอบด้วยปฏิบัติการ หลัก ๓ ประการ คือ

แผนภาพ : พันธกิจ บทบาท หน้าที่ของกองทัพอากาศ

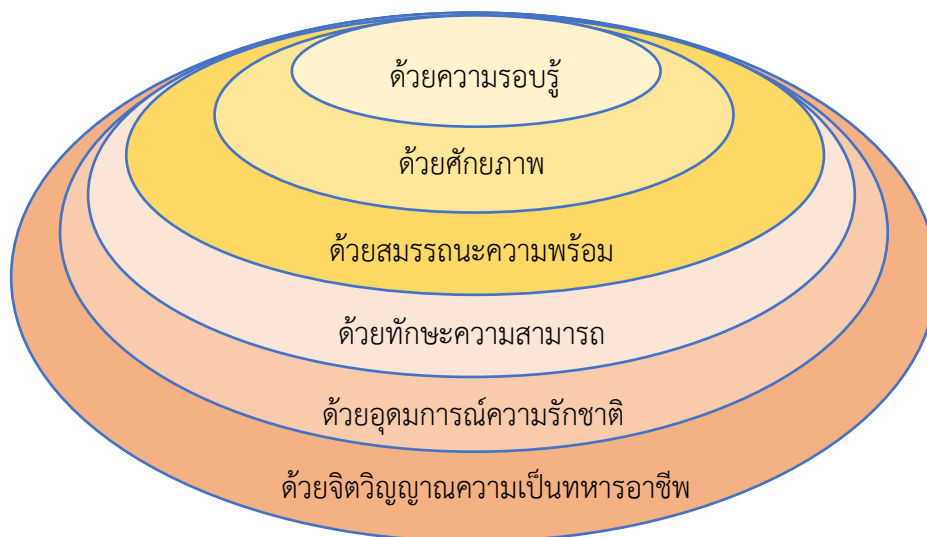

จึงกล่าวได้ว่าภารกิจงานด้านความมั่นคงของกองทัพอากาศนั้น มีกรอบงานที่ชัดเจนทั้งกรอบงานในภารกิจกระทรวงกลาโหม และกรอบงานของกองทัพอากาศโดยตรง ทั้งส่วนของงานการเตรียมกำลังและการใช้กำลังทางอากาศ ทั้งงานระดับยุทธศาสตร์ งานระดับยุทธการ และงานระดับยุทธวิธีตามแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพ : ระบบพันธกิจงานปฏิบัติการของกองทัพอากาศ

กำลังพลทุกนายทุกชั้นยศของกองทัพอากาศ จะต้องมีความพร้อมในทุกด้านเพื่อการปฏิบัติภารกิจทั้งหมดให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ตามแผนภาพ

แผนภาพ : องค์ประกอบความพร้อมของกำลังพลทหารอากาศในการปฏิบัติภารกิจทั้งหมด

จากพันธกิจ บทบาท หน้าที่ของกองทัพอากาศสู่คุณลักษณะความพร้อมของกำลังพลทหารอากาศในแต่ละด้านข้างต้น จะนำมาสู่แบบแผนพฤติกรรมการแสดงออก และกรอบสิทธิเสรีภาพของกำลังพลทหารอากาศในมิติต่าง ๆ คือ

๑. กรอบ วินัยทหาร
๒. กรอบ จรรยาบรรณทหารอาชีพ
๓. กรอบ หลักการปกครองบังคับบัญชา
๔. กรอบ มารยาททหาร
๕. กรอบ ค่านิยมหลักของกองทัพอากาศ
๖. กรอบ ความเป็นประชาธิปไตยในสังคมทหาร

แผนภาพ : กรอบแบบแผนความประพฤติปฏิบัติของข้าราชการทหารอากาศ

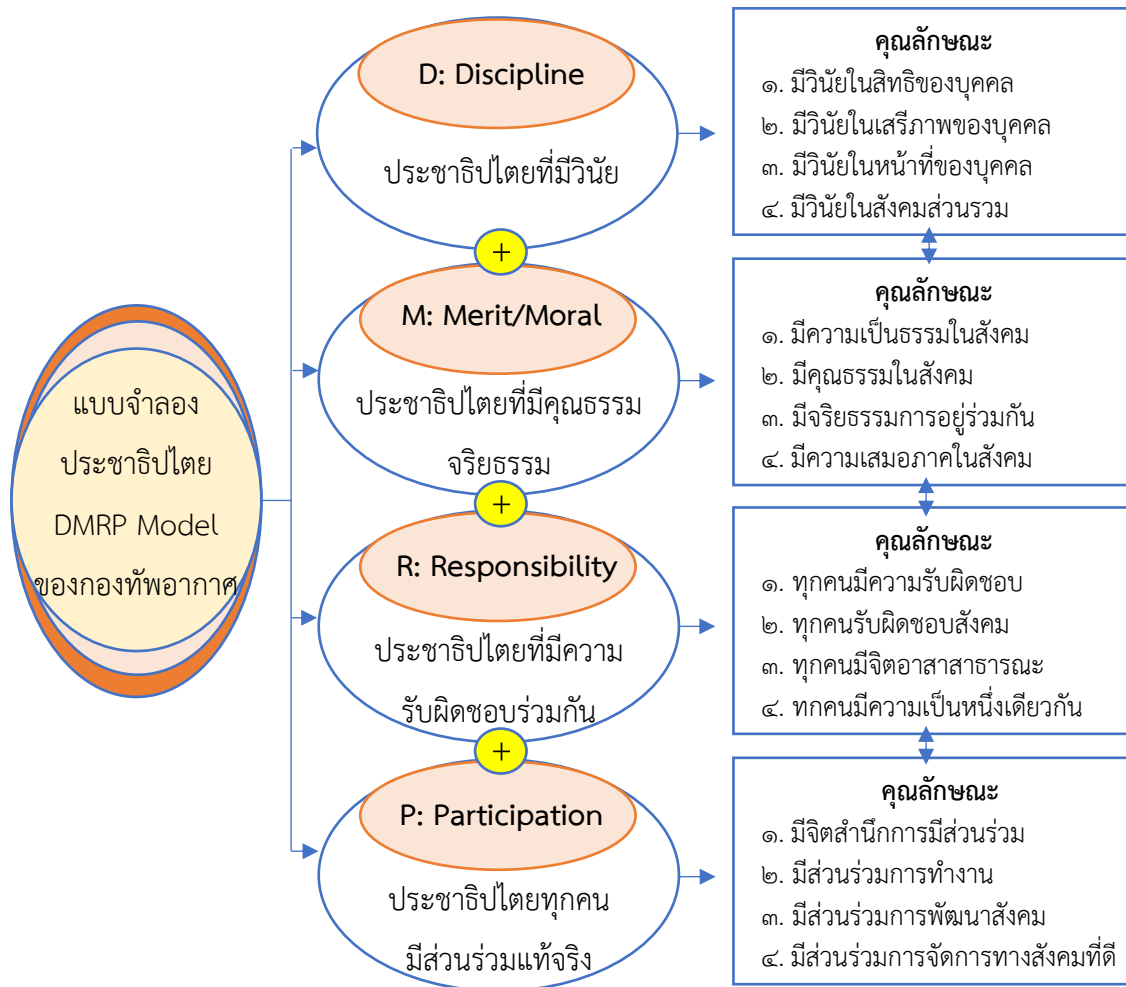
จึงสรุปได้ว่ากำลังพลทหารอากาศเป็นทหารอาชีพ ที่มีกรอบแบบแผนความประพฤติที่สามารถแสดงออกได้ตามสิทธิในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และกรอบแนวทางการความประพฤติอื่น ๆ อีกมากมายตามหัวข้อข้างต้นนี้

ประชาธิปไตยในสังคมทหาร ในหมู่ของผู้ถืออาวุธที่มีกฎหมายรองรับ ซึ่งเป็นรูปแบบประชาธิปไตยที่มีชุดความคิด (Mind Set) เป็นแบบจำลองเฉพาะตัวที่มีความมุ่งมั่น มีความมุ่งมั่นของวิถีความเป็นประชาธิปไตยในสังคมทหารของกองทัพอากาศ ที่มีการหล่อหลอมกล่อมเกลา (Socialization) จากกรอบการทำหน้าที่หลากหลายมิติ คือ

๑. กรอบยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ทหารของกระทรวงกลาโหม
๒. กรอบพันธกิจ บทบาท หน้าที่ของกองทัพอากาศกับบทบาทความมั่นคงแห่งชาติ
๓. กรอบ ๓ มิติ พันธกิจหลักของกองทัพอากาศ
๔. กรอบ ๓ ระดับ การยุทธเชิงปฏิบัติการ
  - ๔.๑ ระดับยุทธศาสตร์
  - ๔.๒ ระดับยุทธการ
  - ๔.๓ ระดับยุทธวิธี
๕. กรอบค่านิยมหลักของกองทัพอากาศ
๖. กรอบวินัยทหาร
๗. กรอบมารยาททหาร
๘. กรอบสิทธิประชาชน
๙. กรอบเสรีภาพพลเมือง

แผนภาพ : กรอบแบบแผนความเป็นประชาธิปไตยในสังคมทหารอากาศ

จะกรอบแบบแผนความเป็นประชาธิปไตยในสังคมทหารอากาศข้างต้น นำมาซึ่งวิถีวิธีการออกแบบ แบบจำลองประชาธิปไตยในกองทัพอากาศ (Democracy Model of Royal Thai Air Force) ซึ่งมีองค์ประกอบและสาระสำคัญ ตามแผนภาพดังต่อไปนี้

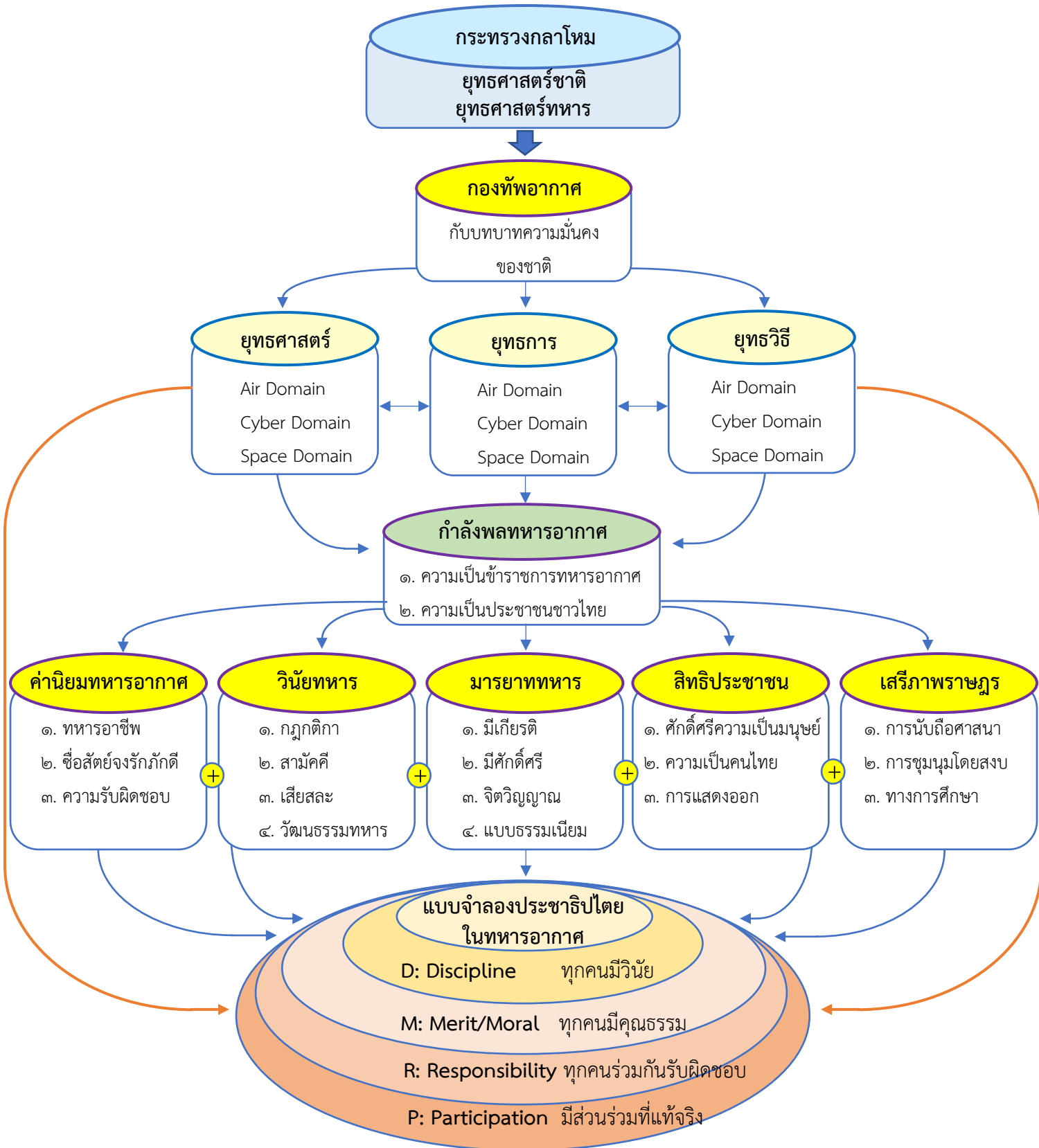

**แผนภาพ : แบบจำลองประชาธิปไตย DMRP Model ของกองทัพอากาศ
(พล.อ.อ. แอร์บูล สุทธิวรรณ : ๒๕๖๔)**

จากแผนภาพกล่าวได้ว่ากำลังพลทหารอากาศมีแบบแผนการดำเนินชีวิต การใช้ชีวิต การบริหารชีวิต และการพัฒนาชีวิตความเป็นทหารอาชีพ อยู่ในกรอบระเบียบวินัยทางทหารและมีการแสดงออกซึ่งสิทธิ เสรีภาพ มีหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม ตามโมเดลข้างต้นที่มุ่งเน้นความเป็นประชาธิปไตยในองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. ความเป็นประชาธิปไตยที่ทุกคนมีวินัย
๒. ความเป็นประชาธิปไตยที่ทุกคนมีคุณธรรม มีจริยธรรม
๓. ความเป็นประชาธิปไตยที่ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อสังคม
๔. ความเป็นประชาธิปไตยที่ทุกคนมีส่วนร่วมเชิงกระบวนการทุกขั้นตอนของการจัดการทางสังคมทุกมิติอย่างแท้จริง

ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพ : กองทัพอากาศกับความมั่นคงของชาติ
และสิทธิเสรีภาพของกำลังพลทหารอากาศตามระบอบประชาธิปไตย

บรรณานุกรม

ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๙. ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๙, ลงนามโดย จอมพล ป. พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล : การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civil Education) : พัฒนาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่คน. เอกสารประกอบการบรรยายประชุมคณะกรรมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภา และเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ครั้งที่ ๒/๒๕๕๕ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕.

พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖. มาตรา ๓, หน้า ๑.

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (พ.ศ. ๒๕๓๙). ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๐ ก วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙.

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖. มาตรา ๕.

พลอากาศโท ชวรัตน์ ชาญวีรกูล : หลักนิติธรรมกับการบริหารกำลังพลกองทัพอากาศ. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๔, วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. พ.ศ. ๒๕๕๙.

พลอากาศโท มานัต วงษ์วาทย์ : นิติธรรมในกองทัพอากาศ. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล, หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๖, วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. พ.ศ. ๒๕๖๑.

พลอากาศโท ภาณุพงศ์ เสวยยงคะ : ประชาธิปไตยในสังคมทหาร. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล, หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๕, วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. พ.ศ. ๒๕๖๐.

พลอากาศตรี หม่อมหลวง สุปรীชา กมลาศน์ : จริยธรรมและจรรยาบรรณของทหารอาชีพ. เอกสารประกอบการบรรยาย หลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ. ๙ ธันวาคม ๒๕๕๓.

พันเอกพระยาอมรวิสัยเดช : มรรยาททหาร. โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช. ครอบรอบปีที่ ๓๓. ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. หมวด ๓ มาตรา ๒๓, มาตรา ๒๗, มาตรา ๓๔, มาตรา ๔๐ (๒), มาตรา ๔๐ (๓), หมวด ๔ มาตรา ๕. หมวด ๕ มาตรา ๕๒.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง : **สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของปวงชนชาวไทย.** เอกสารประชาสัมพันธ์. ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี, ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ. ๒๕๖๐.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร : **สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย.** เอกสารประชาสัมพันธ์. กรกฎาคม ๒๕๕๖.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร : **พลเมืองในระบบประชาธิปไตย.** เอกสารประชาสัมพันธ์. ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสน เขตพญาไท กรุงเทพฯ, ๑๐๔๐๐. พ.ศ. ๒๕๕๕

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ : **ความมั่นคงศึกษายุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง.** ราชกิจจานุเบกษา เรื่องยุทธศาสตร์ชาติ. (พ.ศ. ๒๕๖๑- ๒๕๘๐). พ.ศ. ๒๕๖๑.

หลักอำนาจอธิปไตย (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <https://www.facebook.com/hithaksin>. [๑๐ เมษายน ๒๕๖๐]